

Հորիզոն

2015 | ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ | DECEMBER | DÉCEMBRE

horizon

ADONIS

**A CHRISTMAS FULL
OF FLAVORS!**

ADONIS

**Merry Christmas
&
HAPPY NEW YEAR**

QUEBEC

Downtown Montreal - Montreal
Laval - Brossard - Dollard-des-Ormeaux
St-Laurent - Anjou

ONTARIO

Mississauga - Scarborough

www.adonisgroup.ca

Follow us!

Also available in
Superstore*

big on fresh, low on price.

3050 Argentia Road, ON L5N 8E1

Mississauga

ARZ

fine foods

The Essence of Mediterranean gourmet

TRADITIONAL PARTY PLATTERS

SAVE \$3
Arz Special Cake
every week

1909 Lawrence Ave E

Scarborough

ON M1R 2Y6

416.755.5084

www.arzfinefoods.com

STORE HOURS

Monday-Thursday	8:30am - 9:00pm
Friday	8:30am - 9:30pm
Saturday	8:00am - 9:00pm
Sunday	8:00am - 8:00pm

Crown Pastries

Fine Middle Eastern Pastries

#1 Baklava in Toronto

OPEN DAILY

Monday to Sunday from 9 a.m. to 10 p.m.

BEINNAREN

ESH AL ASHFUR

BAKLAVA

MAMMOUL

SWEET CHEESE

Specializing in pistachio, cashew, almond, walnut, and hazelnut baklava & other regional pastries and sweets. Everything is hand-made from scratch, using the finest ingredients and prepared fresh daily.

Call (647) 351-2015

2086 Lawrence Ave. East | Scarborough, ON

www.crownpastriesbaklava.com

Enjoy our sweets delivered free straight to your home in Scarborough, with a minimum order of \$50.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«Հորիզոն»ի տասնհինգերորդ բացառիկը ընթերցողին կը ներկայանայ վերստին նիւթերու բազմազանութեամբ: «Հորիզոն»ի այս տարուան բացառիկի կողքը կը ներկայացնէ Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակի ոգեկոչման պատմական հաւաքը Գանատայի խորհրդարանին դիմաց:

Այս թիւի առաջնորդող յօդուածի հեղինակ փորձագէտը լուսարձակի տակ կ'առնէ հայ ժողովուրդի ու դարաւոր մեր պատմութեան անցած ճանապարհը եւ քաղաքական արժեւորումը կը կատարէ Հայաստանի նորանկախ Հանրապետութեան 25-ամեայ քաղաքական ուղիին:

Յատուկ յօդուածով խորքային վերլուծման կ'ենթարկուի Հայոց Յեղասպանութեան առթած հոգեխոցը ապագայ սերունդներուն վրայ:

Բացառիկի այս թիւի հայերէն հատուածի էջերով ընթերցողին ուշադրութեան կը յանձնուի հայոց Յեղասպանութենէն ետք գրաւեալ Արեւմտահայաստանի մէջ հասակ

առած հաւանափոխ հայերու նոր սերունդի այսօրուան իրավիճակը, անոնց ապրումներն ու խոհերը: Յաջորդող յօդուածներով կը ներկայացուին Հայոց Յեղասպանութենէն վերապրած հայուհիին հետ հարցազրոյց մը, Հայ Դատի գծով տարուող աշխատանքներու մասին տեղեկութիւններու մասին զեկոյց մը: Յատուկ յօդուածով շեշտը կը դրուի հայկական գինուած ուժերուն մէջ ծառայող հայ կնոջ ռազմական կարողութիւններուն վրայ:

Բացառիկի անգլերէն-ֆրանսերէն հատուածը այս թիւով կը ներկայացնէ Հայոց Յեղասպանութենէն վերապրած երեք գանատահայ հայուհիներու ապրած ողբսական արհաւիրքի օրերուն եւ անոր յաջորդած հանգրուանին իրենց կեանքի ուղին: Յատուկ հարցազրոյցներով կը բացայայտուին Գանատայի մարզական եւ գիտական կեանքին մէջ գանատահայ նորահաս սերունդի գործօն մասնակցութիւնը:

«Հորիզոն»

Բովանդակութիւն - Contents - Sommaire

Հայաստանի Հանրապետութեան 25-ամեակին առիթով, էջ 4
Խաչիկ Տէր Ղուկասեան

Մտորումներ Հայոց ցեղասպանութեան 101-ամեակի շեմին - Յեղասպանութիւն եւ ինքնութիւններ, էջ 10
Կարին Փափագեան - Զոհրապեան

Ի՞նչ պիտի սովորեմք իսլամացած հայից - Սասունի դաւանափոխ հայերը, էջ 13
Սոֆիա Յակոբեան

Իսլամացած հայերը Հայաստանի եւ հայութեան մասին, էջ 24
Մելիսէ Անումեան

Հարցազրոյց Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Ռաֆֆի Տոնապետեանին հետ, էջ 34

Գրախօսական չգրուած վէպի մը, էջ 40
Վրէժ Արմէն

Մուսալեոցի վերապրող Սիրվարդ Աթանեան, էջ 42
Կարինէ Աւագեան

Հայ կին ռազմիկներու կերտած անգիշող ուղին, էջ 46
Նայիրի Մկրտիչեան

Փառանձեմ քագուհի, Հայոց արիախիտ քագուհին, էջ 48
Վահէ Անթանեսեան

Last Breathing Testaments And One Hundred Years Of Genocide, page 56
By Lalai Manjikian

Khanem Ketenjian
The Armenian Resistance in Urfa 1915, page 60
By Bill Milhomme

Echoes of Hayastan: An Evening of Song, page 64
By Michael Turabian

AYF Camp Vanadzor 2015, page 66
By Lianna Dedeyan

Secret Archives Show Vatican Tried to Stop Armenian Genocide, page 70
By Diane Montagna

“We Have Won” Yerevan International Half-Marathon, page 76
by Tamar Kabassakalian-Gosdanian

Interview with Canadian-Armenian figure skater Tina Garabedian, page 80
By Talia Bachekjian

Canadian Armenian Anya Pogharian Creates Potentially Life-Changing Dialysis Machine, page 84
By Manoug Alemian

Entretien avec Christine St-Pierre, ministre de la francophonie du Québec, page 88
Par Astghik Aprahamian

La réaction canadienne face au génocide arménien de 1915, page 94
Par Arevig Afarian

« Le Chasseur » de Viken Klag, page 98
Par Tvine Donabedian

ՀԱՅ ԻԾԽԱՆԸ ԴԱՐԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԿԱՄ «ՄԱՔԻԱՎԷԼԵԱՆ ՊԱՀ»Ի ՓԵՏՈՏՈՒՔԸ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հայաստանի Հանրապետության 25-ամեակին առիթով

Նշան Տէստէկիւլի Պատկերազարդ Հայոց Պատմութիւն Բ. Հատորի ԻԳ. գլուխը, որ կը վերաբերի Վարդանանց Պատերազմի աւարտին Տիգրանի մէջ տեղի ունեցած դատավարութեան, որուն արդիւնքով, եւ Հայ կրօնաւորներու ամբաստանութեամբ, Յազկերտ մահուան դատապարտեց Վարդան Մամիկոնեանի հակառակորդ մարզպետ Վասակ Սիւնին, որ ընդդիմացած էր պատերազմին եւ համարուած՝ «դաւաճան», կ'աւարտի հետեւեալ պարբերութեամբ. «Այսպէս անհետացաւ աշխարհէն Ե. դարու Հայ իշխան մը, որ իր քաղաքական ըմբռնումներով եւ բարոյականութեամբ կը կանխէր Մաքիավելի «իշխան»ը»:

Յաջորդ գլուխը, «Վասակ դաւաճա՞ն» խորագրով, կը վերլուծէ Հայ մարզպետի պատմական կերպարն ու եղիշէի կողմնակալ, ոչ-առարկայական եւ խորապէս անարդար պատկերացումը, որով եւ Վարդանանց պատերազմէն 1554 տարի անց, այսինքն՝ մինչեւ այսօր, անոր անունը հոմանիշ դարձած է դաւաճանութեան: Կարելի է մինչեւ իսկ ըսել, որ Վարդան-Վասակ հակադրութիւնը տիրապետած է մեր հաւաքական երեւակայութիւն-յիշողութեան, որպէս չափանիշ Հայերանասիրութեան, հակառակ տասնիններորդ դարէն սկսեալ պատմական բոլոր վերատեսուցութիւններուն, որոնք փորձած են վերականգնել Սիւնեաց նախարարին կերպարը եւ ճիգ ընել հասկնալու անոր այլընտրանքային քաղաքական տեսլականը:

Տէստէկիւլ, արձագանգելով Վասակի կերպարի վերարժեւորման ճիգերուն, պատումի ձեւով ներկայացուած իր գրութեան մէջ վեր կ'առնէ անոր հետեւեալ յատկանիշները. ա.- պետութեան վերականգնումը որպէս առաջնահերթութիւն, ընդ որում կրօնքը կը մղուի երկրորդական մակարդակ, բ.- դիւանագիտական իրապատկութիւնը, գ.- թագաւոր ըլլալու, այսինքն՝ իշխանութեան տիրանալու, ձգտումը: Գլուխը կրկին կ'աւարտի 16-րդ դարու իտալացի մտածողին ու իր դասական գործին յղումով. «Վասակ Հայ Մաքիավելին է, իտալացի իշխանէն հազար տարի առաջ: Եւ պէտք է մոռնալ, որ այս օրերուն՝ Մաքիավելի անունը այլեւս հոմանիշ չէ սուտի, կեղծիքի եւ նենգութեան»:

Նշան Տէստէկիւլի գիրքը հրատարակուած է 1924-ին, «Արծիւ» Գրավաճառական հրատարակչատունէն, եւ այն քիչ գրութիւններէն է, ուր Մաքիավելին ու իր Իշխանը տեղ կը գտնեն Հայ ժողովուրդի պատմութեան, հետեւաբար եւ Հայ քաղաքական մտածողութեան՝ քննական-քննադատական վերլուծման փորձի մը մէջ: Շատ արագ, եւ պատմագիտական մասնագիտութենէ հեռու, ուսումնասիրութիւն մը ցոյց կու

տայ, որ Իշխանը հայերէնի թարգմանուած է Ալբերտ Բարսեղեանի կողմէ եւ լոյս տեսած՝ 2010-ին, Երեւան, «Հայրապետ» հրատարակչատան տպարանէն, Տիրակալը խորագրով: Թարգմանիչին ստորագրութիւնը կրած վերջաբանին մէջ (էջ 190-192) կը յատկացուի, որ թարգմանութիւնը կատարուած է ռուսերէնէն, օգնութեամբ բնագրի ռուսերէնի թարգմանիչ Գալինա Մուրավիովայի: «Թուում է, թէ այլ կերպ չէր էլ կարող լինել. Մաքիավելին այնպիսի հեղինակ է, որի մտքերը հեղեղի նման յորդալով, երբեմն չեն գտել արտայայտութեան այն ձեւը, որը երկն աւելի դիւրընթեռնելի կը դարձնէր 21-րդ դարում ապրողներու համար», կը գրէ թարգմանիչը: Աւելի անդին վեր կ'առնէ Մաքիավելիին մտքերը հայերէնով արտայայտելու մարտահրաւէրը, որուն համար շնորհակալական խօսք ունի գրքի հրատարակիչ եւ խմբագիր՝ Ալբերտ Իսոյեանին:

Վերջաբանը կ'աւարտի թարգմանիչի հետեւեալ խօսքերով. «Հիմա, երբ թարգմանութեան ձեռագիրը ծալլել ու մի կողմ եմ դրել, պարզապէս զարմանում եմ յանդգնութեանս վրայ, որն ինձ մղեց ձեռնարկելու այս գործին: Եւ այն ցատկորդի նման, որը պահի ազդեցութեամբ մի ոստումով կտրել անցել է անդունդն ու շրջուելով սահմուկել դրա խորութիւնից, ես եւս՝ թարգմանութեան աւարտից ու տեքստի վերընթերցումից յետոյ պարզապէս սարսափեցի՝ նոր միայն տեսնելով այն անյատակ խորխորատը, որի անունը Մաքիավելի է եւ ում մտքերը դարերի բովով անցնելով, ժամանակակիցների ու հետնորդների կողմից ընկալուել են, եթէ ոչ ամէն դէպքում, որպէս ընդունելի, ապա գոնէ՝ ուշագրաւ, եւ աւելի յաճախ՝ ճշմարիտ եւ նոյնիսկ՝ ընդօրինակելի: Իսկ այդպէս պատահում է միայն մեծերի հետ»:

Այս երկար եւ գրականօրէն գեղեցիկ մէջբերումը բնականաբար կը վերաբերի թարգմանական աշխատանքի մարտահրաւէրին: Բայց նաեւ ուշագրաւ է Մաքիավելիի դասական գործը կարգացած եւ հասկացողութեան առաջին ճիգ մը կատարած որեւէ ընթերցողի համար, յատկապէս անոնց համար, որոնք քաղաքականութիւնը որպէս հետաքրքրութիւն, ասպարէզ թէ գիտական ուսումնասիրութեան մարդ՝ ուշագրութեան կեդրոն կը դարձնեն: Մաքիավելի Իշխանը իր առաջին ընթերցանութեամբ, ինչ լեզուով ալ ըլլայ, խիստ հմայիչ ու քաղաքական է նախ իր պարզութեամբ եւ ապա՝ այդ պարզութիւնը հասկնալու անհրաժեշտ ու հետեւողական ճիգի պարտադրութեամբ: Կարելի է ըսել, որ Իշխանը ամենէն առաջին եւ թերեւս ամենահարագատ աղբիւրն է քաղաքական կիրքին: Ինչ որ, անշուշտ, ինչպէս որեւէ կիրք, ունի իր

Այս էջը կը հովանաւորէ Melbourne-ի «Գոյամար»-ի Չայնը

ժխտական, մինչև իսկ քանդիչ կողմը, եթե վերածուի անձնական թէ հասարակական ամէն ինչի ուղեցոյցի: Մաքրավէլի Իշխանը քաղաքական տեսութիւն է, կարելի է մինչև իսկ համարել քաղաքագիտութեան սկիզբը, այն իմաստով որ կարելի է քաղաքականութեան մասին մտածել կամ քաղաքական ասպարէզ մուտք գործել, առանց Մաքրավէլի: Իշխանը անհրաժեշտ ուղեցոյց է, երբ իշխանութեան համար պայքարի գործընթացը անհատի թէ քաղաքական ուժի մը համար կը դառնայ իրականութիւն: Ինասիօ Լուլա Տա Սիլվայի դեկավարութեամբ Պրագիլի Աշխատաւորական կուսակցութիւնը, աշխատաւոր դասակարգէն, արհմիութենական պայքարէն ծնած կուսակցութիւնը որուն ուղեցոյցը հիմնականին մէջ Մարքսն էր, իշխանութեան հասնելով 2002-ին, շատ ճիշդ կերպով հակցաւ, որ անհրաժեշտ էր այլևս Մաքրավէլ կարդալ, առանց երբեք հրաժարելու Մարքսէն, ինչպէս ատենին իր մտաւորականներէն մէկը արդէն նախատեսած էր: Բայց երբ Մաքրավէլը կը վերածուի անհատական կեանքի ուղեցոյցի կամ կը գործադրուի գործառարական ասպարէզին մէջ, ոչ միայն դժբախտութեան եւ կամ շահագործումի կ'առաջնորդէ այլ նոյնինքն Մաքրավէլի մտածողութիւնը իր էութեան մէջ կը խեղաթիւրէ:

Ամէն տիեզերական բնոյթի մտածողութեան նման, Իշխանը գրուած է պատմական իր ժամանակի ոլորտին մէջ եւ տիրող պայմաններու թելադրանքով: Ան նաեւ քաղաքական ծրագիր մըն է, դարեր յետոյ Լենինի բանաձեւած «Խոնչ ընել» տեսական-գործնական հարցումին պատասխան մը, որ բառացիօրէն հասցէագրուած է դերակատարի մը (այս պարագային՝ Լորենցօ Տէ Մետիսին), որուն Մաքրավէլ կ'ուզէ փոխանցել պատմութեան մէջ անուն առած քաղաքական այրերու փորձառութեան մասին իր տեսութիւնը, նպատակ ունենալով, ինչպէս գործին վերջին՝ 26-րդ գլուխը կը բացայայտէ, Ֆլորենսիայի տիրակալին օգնել որպէսզի «Իտալիան ազատէ բարբարոսներու ձեռքէն»: Ծանօթ է որ հակառակ իր բոլոր սպասումներուն եւ իր անձնական ճիգերուն որպէս դիւանագետ եւ բանակցող Մաքրավէլի յոյսերը չիրականացան յաջորդ տարիներուն եւ Ֆլորենսիայի Հանրապետութիւնը ճգմուեցաւ, դաշինք ստորագրած շատ ակելի հզօր պետութիւններու կողմէ: Յաջորդ դարերուն, եւ որպէս հետեւանք, թէեւ արդէն խարամող բայց միշտ ազդեցիկ, կաթողիկէ եկեղեցւոյ կեղծ բարոյախօսական ամբողջատիրութեան արդիւնքով, Իշխանը դատապարտուեցաւ որպէս անբարոյ գրութիւն եւ իր հեղինակը ներկայացուեցաւ որպէս «չարիքի վարպետ», ինչպէս հետագային պիտի բնութագրէր Մաքրավէլի ամենամեծ մեկնաբանողներէն՝ քաղաքական մտածող Լէօ Սթրաուսը: 1513-ին գրուած Իշխանը հրատարակուեցաւ Հռոմի մէջ 1532-ին, այսինքն հեղինակի մահէն հինգ տարի ետք եւ արժանացաւ շատ ժխտական ընդունելութեան: Կաթողիկէ եկեղեցին անշուշտ, բայց նաեւ տարածուող լուտերականութիւնը գիրքը համարեցին անաստուածութիւն եւ, իր մնացած բոլոր գործերուն հետ, մաս կազմեց արգելուած գիրքերու պաշտօնական ցանկին: Պատճառը՝ Մաքրավէլի կոշտ իրապաշտութիւնն էր, որ քաղաքականութիւնը կը ձեռքազատէր բարոյականութեան դիմակէն եւ քոփերնիկեան յեղափոխութիւն մը կատարելով յատկօրէն կը գատորոշէր «ինչպէս պէտք է ընել» «Ինչպէս կ'ըլլայ» տրամաբանութենէն: Արդիւնքով՝ Մաքրավէլեան հանրածանօթ բանաձեւումները մեկնաբանուեցան որպէս կոյր փառատենչութեան հրաւէր: Ոչ ոք այն ժամանակ անդրադարձաւ, որ Մաքրավէլ սկիզբ դրած

էր քաղաքագիտութեան:

Պատահական չէ, որ միայն քսաներորդ դարուն, երբ արդէն հասարակական գիտութիւնները հաստատագրուած էին ակադեմիային մէջ եւ, 19-րդ դարու վերջաւորութենէն սկսած, քաղաքականութիւնը գիտականօրէն կ'ուսումնասիրուէր եւ կ'ուսուցանուէր համալսարաններուն մէջ, Մաքրավէլի գործը իր արժանի տեղը գտաւ: Գերմանացի պատմաբան Ֆրիտրիխ Մէյնէք եղաւ առաջիններէն, որ 1924-ին իր Պետական տրամաբանութեան գաղափարը արդի պատմութեան մէջ աշխատասիրութեամբ իտալացի մտածող արժեւորեց որպէս քրիստոնէական «բնական բարոյական գզացումը» արիւնած ըմբոստութիւն մը: 1943-1944 թուականներուն, իտալացի պատմաբան եւ քաղաքական դէմք Ֆետերիքօ Չապոթ Մաքրավէլիին նուիրեց գրութիւններու ամբողջ շարք մը եւ Ազգի գաղափարը գործին մէջ անդրադարձաւ իր ազգայնականութեան: Միայն հակասեմական կամ ֆաշիստական հակումներով հեղինակները չէին սակայն, որ Մաքրավէլին մեկնաբանութիւնը հաստատագրեցին քաղաքական փիլիսոփայութեան մէջ: Մաքրավէլի մտածողութեան վերաբերման մէջ յատուկ տեղ ունի Անթոնիօ Կրամշի, որ Մուսոլինիի բանտերուն մէջ գրած իր լայնածաւալ գործին մէջ առանձին տեղ տուած է Իշխանը աշխատասիրութեան: Կրամշի վեր կ'առնէ Մաքրավէլի գիտականութիւնը որպէս մարտահրաւէր զուտ գաղափարախօսական պրիմակէն հեղինակուած քաղաքական գործերու եւ անոր մէջ կը տեսնէ տեսութեան եւ կենդանի գործին այն համադրումը, որ յատուկ է յառաջդիմական մտածողութեան: Կրամշիի համար Իշխանը արդիական պետութիւնն է, բայց նաեւ՝ իշխանութեան համար պայքարող քաղաքական կուսակցութիւնը: Հետեւաբար, ինչպէս կը գրէ 1949-ին հրատարակուած իր Նօթեր Մաքրավէլի մասին գործին մէջ, անհրաժեշտ է տարբերել «պահպանողական իշխող հատուածներուն» համար Մաքրավէլի գործնականութիւնը՝ այդ մտածումին «էպպէս յեղափոխական յատկանիշ»էն, զորս առաջինները կը փորձեն «դիմակաւորել»: Քսաներորդ դարու երկրորդ կէսէն յետոյ, եւ հաւանաբար Լէօ Սթրաուսի 1953-ին հրատարակած Խորհրդածութիւններ Մաքրավէլի շուրջ գործէն յետոյ բազմացան Իշխանին մեկնաբանութիւնները, ի յայտ բերելով անոր խոր եւ կարելի է ըսել հիմնադրական կապը արդիական քաղաքականութեան հետ, ընդ որում՝ գիտականութիւնը, քաղաքականութեան եւ կրօնքի բաժանումը,

Այս էջը կը հովանաւորեն Մ. եւ Ս. Գլորգ եւ Մարիա Կարապետյան

պետություն կառուցումը, իշխանություն համար պայքարը եւ ազգայնությունը ի շարք ալյոց: 2013-ին, Իշխանը գործին 500-ամեակին առիթով բազմազան Մաքիավելի շուրջ նոր ուսումնասիրություններն ու միջազգային գիտաժողովները: Առաջիններու շարքին պէտք է յիշել ի մասնաւորի Մաքիավելի ամենաքաջածանօթ քաղաքագէտներէն իտալացի Քորրատո Վիվանթիի Մաքիավելի՝ քաղաքականութեան ժամանակները աշխատասիրությունը, որ հրատարակուած է 2008-ին եւ արժանացած բազմաթիւ թարգմանություններու յաջորդ հինգ տարիներու ընթացքին:

Մայքըլ Իկնաթիեֆֆ, ՏՀը Աթլանթիք պարբերականին մէջ 2013-ին հրատարակած իր «Մաքիավելի իրաւունք ունէր» յօդուածին մէջ կը գործածէ «Մաքիավելեան պահ» հասկացությունը բանաձեւելու համար այն ոխքը, զոր ունէ պատասխանատու պարտաւոր է առնել՝ իշխանութեան կիրառման ժամանակ: Իկնաթիեֆֆ երկրորդ իմաստ մըն ալ կու տայ այդ հասկացութեան, երբ հանրային պահանջքը անհրաժեշտ կը դարձնէ կրօնքի կամ անհատական բարոյականութեան կողմէ դատապարտուած գործը: Այս երկու հասկացությունները կ'ենթադրեն իշխանութեան եւ հանրային անհրաժեշտութեան առկայությունը: Այլ խօսքով Մաքիավելեան մտածողությունը կը տեղադրեն զուտ պետական տրամաբանութեան ոլորտին մէջ: Այս իմաստով թերեւս հասկնալի է հայ քաղաքական մտածողութեան մէջ Մաքիավելեան պահերու բացակայությունը: Իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին հայ ժողովուրդի համար պետությունը եղած է աւելի շատ բացառություն քան ընթացիկ երեւոյթ: Արդիական պետությունը հողատարածքային սահմաններով եւ ազգային գերիշխանութեան իմաստով շատ աւելի բացառություն է. հագիւ երկու տարի 1918-1920 թուականներուն եւ 1991-էն ի վեր: Տակաւի՛ն նոյնիսկ այս երկու պարագաներուն, եթէ զանց առնենք պատերազմի երթալու որոշումը որպէս Մաքիավելեան պահ, պէտք է խօսիլ պետութեան կառուցման եւ պետութեան դեռեւս կայացման գործընթացներու մասին, որոնք աւելի են քան կայացած պետություններու յատուկ պետական մտածողությունը: Այնքան ալ զարմանալի չէ, հետեւաբար, որ հայ քաղաքական մտածողութեան մէջ Մաքիավելը կամ Մաքիավելի մասին յղումներն ու գիտա-ուսումնասիրությունները հազուադէպ ըլլան: Թերեւս այս իրական է նաեւ հայ ժողովուրդի նման ընդհանրապէս պետականագուրկ պատմական գործընթաց ապրած միւս բոլոր ժողովուրդներուն եւ մինչեւ իսկ ոչ-արեւմտեան քաղաքական մշակոյթ ունեցող բոլոր հասարակություններուն պարագային, ինչ որ առանձին հետաքրքրական նիւթ է քննարկելու համար: Սակայն Հայաստանի Հանրապետութեան քսանհինգամեակի այս տարուան շեմին Մաքիավելեան պահին հարցադրումը կը բանաձեւուի յատուկ հայ ժողովուրդի եւ հայ քաղաքական մտածողութեան պարագային. ինչպէ՞ս հասկնալ Մաքիավելեան պահն ու իր արտայայտությունը Հայոց Պատմութեան ընթացքին ընդհուպ մինչեւ այսօր:

Հոս է որ Տէստէկիւլի հետեւումով Վասակ Սիւնիի ընդմէջէն «հայ Մաքիավել» մը տեսնելու առաջադրանքը իր կարեւորությունը կը ստանայ, թէկուզ եւ ոչ երկհատորեայ այդ գործը իր ամբողջութեան մէջ պատմագիտական ուսումնասիրութեան արժէք կը ներկայացնէ, ո՛չ ալ Վասակ-հայ Մաքիավել թէզը հպանցիկ ակնարկէ մը աւելի ըլլայ: Մաքիավելեան պահը երեւան կ'ելլէ առաջին հերթին Վասակի եւ Վարդանի հայրենասիրություններուն տարբերումով, ուր բա-

ժանման գիծը կը հանդիսանայ եկեղեցին: Մինչ Վասակի համար հայրենասիրությունը կը տարանջատուի կրօնքէն եւ կը նոյնանայ իշխանութեան հասնելու, թագաւոր ըլլալու «փառասիրութեան» հետ, Վարդանի, եւ օրին թագաւորագուրկ-պետականագուրկ հայ ժողովուրդին վրայ բարոյապէս իշխող կղերական դասին ու իր դաշնակից նախարարներուն համար հայրենասիրությունը առաջին հերթին հաւատքի ազատութեան պաշտպանությունն է: Ճիշդ է, քրիստոնէութեան պետական կրօնք հռչակուելէն ի վեր եկեղեցւոյ եւ քաղաքական իշխանութեան հակադրությունն ու բախումը, իշխանութեան համար պայքարը, եղած է հաւանաբար մշտական եւ իր վայրագ արտայայտությունը ունեցած է Պապ թագաւորի օրով, բայց Մաքիավելեան պահը շատ աւելի դիպուկ է Վարդան-Վասակ հակադրութեան, որովհետեւ, ի տարբերություն Պապ թագաւորի կացութեան, հայրենասիրութեան եւ պետականութեան հարցը կը դրուէր արտաքին սպառնալիքի դիմագրաւման մարտահրաւէրին ընդմէջէն: Այնպէս ինչպէս Մաքիավել քաղաքական իրապաշտութեան առաջնահերթութեան հրամայականը ի հեճուկս քրիստոնէական կրօնական բարոյագիտություն կը տեսնէր Իտալիան «բարբարոսներէ ազատագրելու» նպատակով: Վարդանի համար կասկած չկար, որ կրօնական ազատությունը առաջնահերթային է եւ այդ իսկ պատճառով վայելից կղերական դասին ոչ միայն ամբողջական զօրակցությունը, այլեւ հայրենասիրություն ի՛ր տարբերակը՝ թէկուզ եւ պետականագուրկ բայց քրիստոնէայ հայություն, Եղիշէի գրիչով օրինականացուեցաւ յաջորդ դարերուն որպէս միակ ու ճշմարիտ հայրենասիրությունը: Չենք գիտեր՝ ի՛նչ էին Վասակ Սիւնիի իսկական ծրագրերը: Արդե՞օք ան պատրաստ էր իշխանութեան հասնելու թէկուզ եւ անոր գինը ըլլար հայ ժողովուրդի ապաքրիստոնէացումը ի հետեւում Մաքիավելեան ամենասխալ մեկնաբանուած եւ ամենէն աւելի չարհարուած գաղափարին, որուն համաձայն իշխանութեան հասնելու համար ամէն միջոց արդարանալի է: Թէ՞ Տէստէկիւլի մեկնաբանութեամբ ան պատրաստ էր իրապաշտօրէն դիմագրաւելու հզօր ուժի մը հետ պետականագուրկ հայ ժողովուրդին անհաւասար մրցակցությունը, որուն ընթացքին գոյատեւման եւ յետագայ յաղթանակին պայմանաւորումը նախ եւ առաջ պետութեան կերտումը, անոր կայացումն ու հզօրացումն է: Կրնայ ըլլալ որ Վասակ, ինչպէս ամէն սխալ որակուած «ազնուական» թագաւոր ըլլալու սնապաշտութեամբ տողորուած էր, եւ իր հայրենասիրությունը միայն մերօրեայ հակադրություն մըն է: Ամէն պարագայի, քանի որ այս խորհրդածությունը նպատակը վերլուծական մեկնաբանություն է Վարդան-Վասակ այս հակադրութեան մէջ Մաքիավելեան պահը պիտի սահմանենք որպէս արտաքին սպառնալիքին դէմ յանդիման հայրենասիրությունը պետութեան ստեղծման, կայացման եւ հզօրացման նախանձախնդրություն առաջնահերթություն: Ինչ որ ի սկզբանէ Մաքիավելեան պահի փնտռութեամբ Հայոց Պատմութեան մէջ պետական տրամաբանութեան դրսեւորման երեւոյթէն կը տարբերէ:

Հայոց Պատմութեան մէջ Մաքիավելեան պահի փնտռութեամբ անխուսափելիօրէն խնդրայարոյց կը դարձնէ եկեղեցւոյ դերակատարությունը: Այս մէկը չի նշանակեր ժխտել եկեղեցւոյ դերը հայ ժողովուրդի հաւաքական գոյամարտին մէջ: Ի վերջոյ, ինչ որ ճշմարտութիւն կայ հասարակաց իմաստութիւն դարձած Հայոց «պաշտօնական» Պատմութեան այն հաստատութեան մէջ, ըստ որուն պետութեան բացակայութեան պայմաններուն մէջ եկեղեցին եղած է հա-

Այս էջը կը հովանաւորէ Հարրզէս Աշխարհապետ

Մտքատ Բագրատունիին Արշակունեաց թագով կր թագադրէ Արտուշէսին:
 Գործ՝ Ծ. Տուգարոյի: Վենետիկի Միսիթարեան միաբանութեան հաւաքածոյ

Լաքական յիշողութեան եւ մշակոյթի պահպանման միակ ապաւենը: Աւելի՛ն, մինչ հայ (ան)ազնուականութեան ամբողջ տոհմեր հայրենի հողը ծախած են օտարին, իմա՝ Բիւզանդական Կայսրութեան, եւ նախընտրած իրենց գեղծ կեանքն ու տիտղոսին պարգեւած սին փառքը վայելել հայրենիքէն դուրս, ուր եւ ի վերջոյ, հասած է իրենց անփառունակ վախճանը, եկեղեցին կառչած մնացած է հայրենի հողին: Տակաւի՛ն, անկարելի է Բագրատունեաց եւ Ռուբինեան թագաւորութիւնները պատկերացնել Միջնադարեան ժամանակաշրջանին առանց եկեղեցւոյ դերակատարութեան, առանց կղերականութեան եւ քաղաքական դասի զօրաւոր փոխկապուածութեան: Այս բոլորը արդե՞օք չեն ենթադրեր վարդանեան հայրենասիրութեան մը առկայութիւնն ու բարոյական եւ ոչ-միայն բարոյական յաղթանակը դարերու ընթացքին: Թերեւս: Բայց անհրաժեշտ են քանի մը նշումներ: Առաջին՝ մինչ հայ (չ)ազնուականներուն համար ինքնութեան կորուստի գինով իսկ Բիւզանդական կայսրութեան որեւէ կորսուած անկիւն դղեակի մը մէջ իրենց հանգիստ կեանքը շարունակելը սկզբունքով այնքան ալ մեծ հարց կրնար եւ չըլլալ, երբ հայրենի երկիրը լքելու որոշումը առած է եւ համաձայնութեան հասած այն յանձնելու օտարին, Հայաստանեաց Առաքելական Եկեղեցիին կապը հայրենի հողին հետ ըլլալու չըլլալու հարց եղած է: Դաւանափոխութիւնը կը նշանակէր պարզ եւ մէկին իշխանութեան եւ ինքնութեան, եւ ուրեմն՝ էութեան, կորուստ: Այլ խօսքով՝ Հայաստանեայց Առաքելա-

կան եկեղեցւոյ իշխանութիւնը կ'իմաստաւորուէր միայն հայրենի հողին վրայ, ինչ որ նաեւ կը բացատրէ ե՛ւ աշխարհական-քաղաքական դասին հետ պարագաներու համեմատ համագործակցութիւնը թէ՛ հակադրութիւնը, եթէ այդ մէկը իր սկզբունքներուն եւ շահերուն հակասէր, ե՛ւ իր ունեցած առաւելութիւնը՝ գոյութիւնը պահպանելու պետութեան բացակայութեան պայմաններուն մէջ: Ապա եւ երբ հարցը կը վերաբերի Բագրատունեաց թէ՛ Ռուբինեան թագաւորութիւններուն կարելի չէ նկատի չունենալ իսլամութեան արտաքին վտանգը, որուն դիմադրաւումը կենսականօրէն անհրաժեշտ կը դարձնէր եկեղեցի-պետութիւն զօրաւոր դաշինքը: Այս իմաստով, այդ ժամանակաշրջաններու մասնագէտ պատմաբաններուն կը մնայ եկեղեցի-պետութիւն այդ դաշինքին մէջ Մաքրիպիլէան պահի առկայութեան մեկնաբանութիւնն ու արժեւորումը: Այսինքն՝ դէմ յանդիման այդ արտաքին վտանգին, դերակառուած է պետական տրամաբանութիւնը, թէ միայն պարագաներու բերումով է, որ ընդամէնը թերեւս չորս դար պատմական Հայաստանի եւ Կիլիկիոյ մէջ բացառաբար ունեցած ենք պետութիւն, որուն շահերը համահունչ եղած են եկեղեցւոյ շահերուն հետ:

Կը մնայ որ Ռուբինեաններու անկումէն յետոյ ընդհուպ մինչեւ 19-րդ դար հայ քաղաքական մտածողութեան մէջ Մաքրիպիլէան պահ չէ եղած: Եթէ եղած են հայ ժողովուրդի փրկութեան ծրագիրներ, ապա եւ անոնք կապուած են քրիստոնեայ պետութիւններու յայտարարելիք նոր խաչակ-

Սիսու լէր կը հովանաւորեն Թաւրիս եւ Անուակ Գասպար Միջուցիլ եւ Անի Մողղսեան

րութեանց խաբկանքին հետ: Եւ այդ մէկը եղած է հազիւ 18-րդ դարուն երբ, հեզնականօրէն, արագօրէն զարգացող դրամատիրական արտադրակարգին հետ Եւրոպայի տարածքին կը հաստատագրուէր հողատարածքային պետութիւններու համակարգը: Եթէ այդ դարերուն հաւաքական վերապրումի ճիւղը կարելի է քաղաքական մտածողութեամբ սահմանել ապա եւ այդ մէկը պէտք է փնտուել իսլամական իրերայաջորդ պետութիւններու մէջ որպէս միաստուածեան կրօնական համայնք ընդունուելու-յարմարելու եկեղեցւոյ կարողութիւն: Ոչ միայն արհամարհելի ճիւղ մը է այս մէկը, այլ այնքան իւրայատուկ է Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ, եւ թերեւս բոլոր Արեւելեան եկեղեցիներուն, որ արժանի է առանձին վերլուծումի: Բայց Մաքիավէլեան պահէ հեռու է այս մէկը, եւ անոր ընդմէջէն երեւան ելլող հայրենասիրութիւնը որքան ալ շատ աւելի մօտ ըլլայ հայրենասիրութեան վարդանեան տարբերակին, միեւնոյն ժամանակ անկէ կը հեռանայ, որովհետեւ չ'ենթադրեր ռիսքի եւ ոչ մէկ սխրանք: Ընդհակառակը, հոն պէտք է տեսնել դրական իմաստով պահպանողական ամբողջ բնազդ մը, որ մինչեւ 19-րդ դար երաշխաւորեց այդ վերապրումը:

Մաքիավէլեան պահէր հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ 19-րդ դարն է:

Զարթօնքի շարժումը, Ազգային Սահմանադրութիւնը եւ ազատագրական պայքարը. Մաքիավէլեան պահէր առաջին հերթին ազգային ինքնութիւնը կրօնական հասկացողութեան մենաշնորհէն դուրս բերելու իմաստով, որքան ալ այդ մէկը անպայմանօրէն եկեղեցւոյ հետ խզում չ'ենթադրեց: Ընդհակառակը, եկեղեցին, կամ աւելի ճիշդը՝ կղերականներ ի դէմս Միթիթարեաններուն եւ Խրիմեան Հայրիկին, դերակատար եղան այդ Մաքիավէլեան պահուն դէմ յանդիման արտաքին, աւելի ճիշդը՝ գոյութեանական, սպառնալիքին: Տասնիններորդ դարու պետականագրկութեան պայմաններու մէջ հայ Իշխանը մարմնաւորեցին քաղաքական կուսակցութիւնները՝ ի դէմս Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան եւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան, որոնք հաւաքական փրկութեան կարիքին պահու անհրաժեշտութեան ռիսքը առին գինեակ պայքարի նախաձեռնելով: Կը մնայ իշխանութեան հարցը, այսինքն՝ պետականութիւնը: Երկու կուսակցութիւններուն միջեւ միայն հնչակեաններն էին, որոնք ծրագրային առաջադրանք դրին անկախ պետութիւնը, որպէս մօտակայ նպատակ՝ հեռական ըլլալով ընկերվարութիւնը եւ ուրեմն՝ միջազգայնականութիւնը: Դաշնակցութիւնը մինչեւ 1918 հետապնդեց բարեփոխութիւններու իրականացման նպատակը, հետամուտ եղաւ Օսմանեան կայսրութեան ներս դաշնակցային սահմանադրական համակարգի հաստատման: Երկու կուսակցութիւններուն պարագային ալ սակայն Մաքիավէլեան պահը կը հասկցուի հիմնականօրէն Կրամչիական մեկնաբանութեամբ՝ իշխանութեան համար պայքարը իշխող հատուածներուն դէմ ծառայող յեղափոխութեան հասկացողութեամբ: Բայց Մաքիավէլեան պահը իր ամենաուժեղ արտայայտութիւնը գտաւ մանաւանդ Արամին «Երեւանը չ'ենք դատարկի» եւ «դէպի ճակատ» վճռակամութեամբ, որուն արդիւնքով ալ ստեղծուեցաւ Մաքիավէլեան պահուն համար

ցարդ բացակայ հողատարածքային պետութիւնը: Յետոյ արդէն երկու շատ կարճ բայց այնքան իմաստալից տարիներու ընթացքին անկախ պետականութեան կառուցումն է, իրերայաջորդ Մաքիավէլեան պահէր, որոնք թէեւ չ'հասան սպասուած արդիւնքին՝ Ուիլսոնեան սահմաններով անկախ Հայաստանը այնուամենայնիւ հաւաքական յիշողութեան մէջ ամրագրեցին այդ գաղափարը: Հայ Իշխանը անկախ արդի պետականութիւնն է, եւ հայ քաղաքական մտածողութիւնը չ'էր կրնար այլեւս անկէ դուրս բնութագրել իշխանութեան համար ազգային հաւաքական պայքար: Նախքան գրեթէ եօթ տասնամեակ տեւած ակամայ դադար մը առնելը, Մաքիավէլեան պահը թերեւս վերջին արտայայտութիւն մը ունեցաւ Զանգեզուրը թուրք-պոլչեկեան սադրանքէն փրկելու նժդեհեան սխրանքին ընդմէջէն:

Սխալ է անշուշտ թերագնահատել 1921-1988 տարիներու Հայոց Պատմութեան գործընթացի կարեւորութիւնը Խորհրդային Հայաստանի թէ Սփիւռքի մէջ: Ընդհակառակը, կայ տակաւին ուսումնասիրուելիք Խորհրդային Հայաստանի պատմութիւնը եւ անոր ընդմէջէն Եւրասիոյ նոր-կայսերական համակարգին մէջ պետական հաստատութիւններու կառուցումը, պետական փորձի ու մտածողութեան ձեւաւորումը եւ մարդկային ու գիտական զարգացման այն ժառանգը որ, դժբախտաբար, անկախութենէն յետոյ շուկայական յարաբերութեան անցումի ալան-թալանային տարբերակը չ'կարողացաւ գնահատել: Կայ նաեւ Սփիւռքի կայացման գնահատման արժեւորման մարտահրաւէրը, ուր պետականագրկ ճաւաքականութեան իրականութիւնը եւ հողահաւաքի ու հայահաւաքի Մեծ Երազը ծնունդ տուին ազգապահպանումի իւրայատուկ գործընթացի մը: Բայց միայն դարաբաղեան շարժումով ծնունդ առած եւ Հայաստանի անկախացումով իրականացած պետականութեամբ է որ, վերջապէս, արդի հայ Իշխանը գոյութիւն ունի: Այս իմաստով այլեւս Վարդան-Վասակ հակասութեան տարբերակով չ'է որ կը հասկնանք հայրենասիրութիւնը: Ոչ ալ եկեղեցւոյ դերը խնդրայարոյց է, այնպէս ինչպէս եղած է դարերու ընթացքին: Բայց պետականութեան կայացման եւ հզօրացման մէջ արդի հայ Իշխանին Մաքիավէլեան դեռեւս շատ լարուած պահէր կը սպասեն: Հարցը միայն արտաքին գոյութեանական սպառնալիքին չ'ի վերաբերիր: Նոյնքան ճակատագրական կրնայ ըլլալ նաեւ Հայաստանի ռազմավարական դաշնակից Ռուսիայէն տնտեսական կախուածութիւնը: Ինչ որ աւելի հիմնական է սակայն Մաքիավէլեան պահէրու ենթադրած հասարակաց կարիքի սահմանումն է, որովհետեւ միայն այդ ձեւով արտաքին սպառնալիքին դէմ Մաքիավէլեան պահուն ռիսքը կ'իմաստաւորուի: Յստակօրէն հարցը կը վերաբերի ներազգային գործընթացին, որ կ'ենթադրէ ոչ միայն ժողովրդավարական խաղի օրէնքներու յարգանքով քաղաքական ուժերու պայքար իշխանութեան հասնելու համար, այլ նաեւ համակարգային բարեփոխութիւն, որ իմաստաւորէ Իշխանութիւնը յանուն ժողովուրդին:

Խաչիկ Տէր Ղուկասեան

Այս էջը կը հովանաւորեն Մանուէլ, Թամիւ, Գէորգ, Պուրբու եւ Պապինկ Քօւլջեան

BEIRUTI

GRAND CAFÉ

SAVOUR THE DIFFERENCE

FROM FRENCH PASTRIES TO ITALIAN GELATO TO
DELECTABLE SANDWICHES AND SALADS

155 CONSUMERS RD.
TORONTO, ON
(416) 491 - 2227
INFO@BEIRUTI.CA

BEIRUTI.CA
BEIRUTIBLOG.WORDPRESS.COM

FOLLOW US
FACEBOOK & INSTAGRAM
BEIRUTIGRANDCAFE
TWITTER @BEIRUTICAFE

Մտորումներ Հայոց ցեղասպանության 101-ամեակի շեմին

Ցեղասպանություն եւ ինքնություններ

Հայկական իրականություն մէջ այս տարին՝ 2015-ը, յատկանշուեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած բազմաթիւ ձեռնարկներով: Համերգներ, երաժշտական երեկոներ, ցուցահանդէսներ, շարժապատկերի ցուցադրումներ, դասախօսութիւններ, գիտաժողովներ ու քայլարշաւներ գրաւեցին հայ եւ օտար հասարակութեան ուշադրութիւնը: Ապրիլ 24-ին, հարիւր հազարաւոր հայորդիներ ողողեցին Երեւանի, Ստեփանակերտի, Լոս Անճըլոսի, Օթաուայի, Պէյրութի, Փարիզի եւ աշխարհի բոլոր հայահոծ քաղաքներու փողոցները, պահանջելով արդարութիւն, թուրքիոյ կողմէ Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչում եւ հատուցում: Պոլսոյ մէջ ալ ցոյցեր տեղի ունեցան եւ հայ ժողովուրդի ներկայացուցիչներու կողքին տեսանք թուրքեր, քիւրտեր, ասորիներ: Անգամ մը եւս միջազգային ատեաններու վրայ արժարժուեցաւ հայկական հարցը: Բազմաթիւ խորհրդարաններու մէջ քուէարկուեցան հայանպաստ գրանցումներ:

Հայ ժողովուրդը համախմբուեցաւ Անմոռուկին շուրջ: Տարեցներ, չափահասներ, երիտասարդներ ու մանուկներ, Հայաստանի մէջ թէ սփիւռքի, մէկ հոգիի նման ոտքի ելան: Իւրաքանչիւր միջոցով, եռանդ ու խանդավառութիւն, հսկայական նիւթական ու բարոյական ներդրում, հայոց պետականութեան ու հայկական կուսակցութիւններու եւ միութիւններու ժրաջան ու միացեալ աշխատանք, բազմահազար կամաւորներ, նոր ծրագիրներ, յոյսեր եւ ցանկութիւններ:

Երեւութապէս ոչինչ փոխուեցաւ: ԱՄՆ-ի նախագահը չգործածեց «Հայոց ցեղասպանութիւն» եզրը: Թուրքիոյ պետութիւնը նոյն թուականին կազմակերպեց Կալիփոլի նուիրուած միջազգային ձեռնարկը եւ շարունակեց հերքել Հայոց ցեղասպանութիւնը: Բրտութեան հերքումով կրկնուեցաւ հոգեխոցը: Ցեղասպանութենէն 100 տարի ետք, անգամ մը եւս անզօր զգացինք: Այդքա՛ն ներդրում՝ եւ նորէն նոյն դաժան լուծութեան պատր:

Երբ անհատ մը կամ հաւաքականութիւն մը իր բոլոր դրական, ստեղծագործ մղումները կը ներդնէ յանուն ինչ որ նպատակի եւ կը լարէ իր ամբողջական ուժերը ձգտելով իրականացնելու զայն, կրնայ խոր յուսախաբուութեան եւ նոյնիսկ յուսահատութեան մատնուիլ, եթէ ձախողի: Ահաւասիկ թէ ինչո՞ւ անհրաժեշտ է հայ ժողովուրդին այս իրականութիւնը չընդունիլը՝ որպէս ձախողութիւն: 100-ամեակը տարբեր է 99-ամեակէն կամ 101-ամեակէն: Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման համար տարուած պայքարը միշտ ալ պիտի բախի թուրքիոյ կողմէ հերքումի եւ մաշումի քաղաքականութեան, եթէ չփոխուի թուրքիոյ ներքին իրավիճակը, եթէ հայերը չկատարելագործեն իրենց աշխատելաձեւը, եթէ չփոխուի Մերձաւոր Արեւելքի աշխարհաքաղաքական իրականութիւնը (բան մը, որ սկսած է ընթացք առնել, բայց ի շահ որո՞ւ):

100 տարի է, որ թուրք հասարակութիւնը կ'ապատեղեկացուի: 100 տարի է, որ թրքական պետութիւնը կ'ուրանայ

հայ ժողովուրդին նկատմամբ իր անարդկային արարքները, կը կեղծէ պատմութիւնը, կը ջանայ ոչնչացնել Արեւմտահայաստանի հայութեան գոյութեան հետքերը, շարունակելով ցեղասպանութիւնը եւ կարծելով հեռացնել անոր ճանաչման հաւանականութիւնը: Այս ուրացման քաղաքականութեան վրայ կ'աւելնան փոքրամասնութիւններու նկատմամբ թուրքիոյ վարած խտրականութեան անարդար քաղաքականութիւնը, ինչպէս նաեւ երկրէն ներս մարդկային իրաւունքներու ոտնահարումը, որոնք կու գան միայն շեշտելու անոր ժխտական, բռնակալ դիմագիծը: Այս երեւոյթը կ'ամրապնդուի, երբ թուրքիա անուղղակիօրէն կը խթանէ Միջին Արեւելքի մէջ գործող ծայրայեղական ուժերու բարբարոսութիւնները ընդդէմ քրիստոնեայ փոքրամասնութիւններուն, որոնց շարքին նաեւ՝ հայերուն: Քեսապի գրաւում, Տէր Զօրի Սրբոց Նահատակաց եկեղեցւոյ դիտումնաւոր աւերում՝ կու գան սրելու իւրաքանչիւր հայու անիրաւուած ըլլալու զգացումը, բայց եւ կ'ամրապնդեն հայկական ինքնութիւնը:

Ինքնութիւնը հոգեբանական, ընկերաբանական, մարդաբանական բարդ հասկացութիւն մըն է, գոր յաճախ, մեր սովորական արտայայտութիւններուն մէջ կ'օգտագործենք պարզացնելով զայն: Կը խօսինք հայկական ինքնութեան մասին՝ կարծես միատեսակ, պարզ եւ յստակ ըլլայ այն:

Արդարեւ, ինքնութիւնը բազմաբնուէ, փոփոխական եւ յարաբերական: Ինքնութիւնը կը զարգանայ անհատին աճման գուգահեռ, ըստ անոր կեանքի պայմաններուն, ըստ անոր ունեցած յարաբերութիւններուն եւ ապրած միջավայրին եւ շրջապատին: Ըստ մարդաբան Վենսոնոյի (Vinsonneau, 2002), ինքնութիւնը առիթը կու տայ թէ՛ անձնական իւրաքանչիւր ինքններու դրսեւորման (անհատական գիծեր) եւ թէ՛ խումբի մը նմանելու ջանքին (հաւաքական գիծեր):

Անհատը ունի բազմաթիւ ինքնութիւններ՝ ընկերային, լեզուական, մշակութային, կրօնական, արհեստավարժական, ազգային եւ այլն: Ան ունի նաեւ ինքնազգացողութիւն: Հաւաքականութիւն մը եւս ունի բազմաթիւ ինքնութիւններ եւ այս բոլոր ինքնութիւնները կը գոյակցին, երբեմն զիրար խաչաձեւելով, երբեմն ալ զիրար ամբողջացնելով: Սակայն մէկ ինքնութիւն կայ, որ բոլոր հայերունն է եւ հայութեան բոլոր ժառանգորդներունը: Ցեղասպանութիւն ապրածի ինքնութիւնը: Ո՛ւր որ ալ ըլլան անոնք, ցիրուցան սփիւռքի մէջ, ներկայի թուրքիոյ մէջ, Հայաստանի մէջ թէ Արցախի, ինչ ալ ըլլայ անոնց մասնագիտութիւնը, հայերէն խօսին անոնք թէ՛ ոչ՝ բոլորը ունին ինքնութիւն մը, որուն համար հալածուեցան, ջարդուեցան, սպանուեցան, բայց որուն համար նաեւ մղեցին ինքնապաշտպանական մարտեր, ազատագրեցին հողեր: Ինքնութիւն մը, որ իր հետ կը բերէ թէ՛ կրկնուող ու մշտանորոգ ցաւոտ հոգեխոց, թէ՛ հպարտութիւն. թէ՛ պարտքի զգացում նախնիներու նկատմամբ եւ թէ՛ ժառանգութեան փոխանցման պատասխանատուութիւն գալիք

Այս էջը կը հովանաւորեն Մանուէլ, Թամիս, Գէորգ, Պուրբլու եւ Պապսիկ Քօւլջիան

(Լուսանկարը՝ Մայք Թաշճեանի)

սերունդներուն նկատմամբ. թէ՛ տեղահանուած ու արմատախիլ եղած, հայրենիք կորսնցուցած ժողովուրդի ցաւ, թէ՛ հազարամեայ պատմութիւն, հարուստ մշակոյթ ու անկախ պետականութիւն ունեցող ազգի գոհունակութիւն:

Այս կրկներես ինքնութիւնն է, որ արտայայտուեցաւ ամբողջ 2015 տարուան ընթացքին: Մեր հոգիները հպարտութեամբ ու գոհունակութեամբ լեցուեցան, երբ տեսանք ու ապրեցանք մեր հաւաքական միասնութիւնն ու ներուժը, եւ մեր հոգիները անգամ մը եւս խոցուեցան, երբ հերքումի պատին բախեցան անոնք: Ու...վերակենդանացաւ մեր հաւաքական հոգեխոցը:

Սակայն կարեւոր է անդրադառնալ, որ հաւաքական բրտութեան յիշողութիւնը միայն հայերունը չէ: Եթէ 1915 թուականի Հայոց ցեղասպանութիւնը կերտեց զոհ հայր, խոցուած ու սգաւոր հայր, ան նաեւ կերտեց ցեղասպան թուրքը, բիրտ ու ոճրագործ թուրքը. ինքնութիւն մը, որուն հետ օր մը, դժուարութեամբ ու ցաւով հաշուի պիտի նստին իր ժառանգորդները, որովհետեւ Թուրքիոյ մէջ օրըստօրէ կ'աճի ցեղասպանութեան «հակաթոյն»ը: Կը մնայ, որ հայ ժողովուրդը տէր կանգնի անոր:

Ժամանակ պիտի առնէ թուրք ժողովուրդին հասնիլը այն հասունացման մակարդակին, որպէսզի կարենայ նայիլ իր անցեալին, դիմակալել իր ցեղասպանի ինքնութիւնը եւ պատասխանատու ըլլալ իր նախնիներու անմարդկային արաքներուն: Այդ իմաստով մեծ է դերը հայութեան այն նոր խաւին, որուն ինքնութիւնը կ'արձանագրուի երկու ժողովուրդներու պատմութիւններու հանգոյցին վրայ եւ սերտօրէն կապուած է Հայոց ցեղասպանութեան: Խօսքը ցեղասպանութենէն ճողպարած, Թուրքիոյ մէջ պարտադրաբար իսլամացած եւ թրքացած իւրաքանչիւր հայու ժառանգորդներուն մասին է: Ահաւասիկ հայու այլ ինքնութիւն մը, որ նոյնն է եւ տարբեր: Ինքնութիւն մը, որ առաջ եկած է ցեղասպանութեան հոգեխոցէն: Հայրենիքի մէջ ըլլայ, սփիւռքի, թէ Թուրքիոյ,

հայկական ցեղասպանութեան հաւաքական յիշողութիւնը հասարակ յայտարարն է, միացման կէտը, մեր բազմաթիւ եւ բազմազան ինքնութիւններուն: Թուրքիոյ մէջ ապրող իսլամացած հայերը սակայն կենդանի փաստն են ցեղասպանութեան: Փաստն են, որ 1915 թուականին անկարելի էր միաժամանակ հայ ըլլալ եւ ապրիլ, անկարելի էր հայկական ինքնութիւն ունենալ եւ շարունակել որպէս մարդ ապրիլ Արեւմտահայաստանի մէջ: Ժողովուրդի մը պատմութիւնը հիմն է հաւաքական յիշողութեան: Պատմութիւնը փոխել կարելի է, բայց հաւաքական յիշողութիւնը՝ ո՛չ: Ան պումբըրանկի նման ետ կու գայ ու կը հարուածէ հարուածողը:

1915-ին Թուրքիոյ նետած պումբըրանկը նոր սկսաւ դառնալ դէպի ետ:

Այդ գործընթացին արագացման մէջ մեծ դեր ունինք մենք՝ հայերս, վառ պահելով մեր բոլոր հայկական ինքնութիւնները, տեղ տալով մեր հաւաքական յիշողութեան ամէնուրեք, մանաւանդ Թուրքիոյ մէջ, որպէսզի փոխուի թրքական հասարակութիւնը եւ կարենայ ճանչնալ իր նախնիներուն գործած ցեղասպանութիւնը: Անհրաժեշտ է նաեւ հզօրանալ, որպէս ազգ եւ պետութիւն, որպէսզի բարձրանայ մեր արեան եւ կեանքին դիրք միջազգային քաղաքական շուկային մէջ, որպէսզի մեր իրաւունքները կշիռ ունենան միջազգային քաղաքատնտեսական նժարին վրայ, որպէսզի, երբ պումբըրանկը վերադառնայ եւ արթնցնէ թուրք ժողովուրդը, գուցէ եւ ցեղասպանութեան 110-ամեակին կամ աւելի ուշ՝ մենք ներկայ ըլլանք:

Կարին Փափազեան- Զոհրապեան
Հոգեբան
Դասախօս Մոնթրէալի Համալսարանի
հոգեմանկավարժական բաժանմունքէն ներս
Ordre des Psychologues du Québec - ի անդամ

GROUPE NISSAN
GABRIEL

Innovation
that excites

THE ALL-NEW 2016
NISSAN MAXIMA

Starting from
37 700 \$*

TEST-DRIVE THE ALL-NEW 2016 MAXIMA
AT THE GROUPE NISSAN GABRIEL.

GIVE IT SIX SECONDS, AND YOU'LL NEVER LOOK AT A 4-DOOR
THE SAME WAY AGAIN.

Feel 300 horsepower push you deeply into a sculpted sport seat for an
exhilarating drive.

Visit us on site, or book your test drive online or by phone.

WWW.NISSANMONTREAL.COM

GROUPE
NISSAN
GABRIEL

◀ OPEN SATURDAYS ▶

ANJOU

7010, boul. Henri-Bourassa Est, Anjou, QC H1E 7K7
514 324-7777

PLATEAU

4777, rue d'Iberville, Montréal, QC H2H 2L9
514 254-7777

JEAN-TALON

3600, rue Jean-Talton Ouest, Montréal, QC H3R 2E8
514 509-7777

ST-LÉONARD

4400, boul. Métropolitain Est, St-Léonard, QC H1S 1A2
514 365-7777

P.A.T.

12260, rue Sherbrooke Est, P.A.T. QC H1B 1C7
514 645-7777

ST-JACQUES

7050, rue Saint-Jacques, Montréal, QC H4B 1V8
514 493-7777

*Conditions apply. Taxes not included. Limited time offer applicable on selected models only and subject to change or cancellation without notice.

Ի՞նչ պիտի սովորենք իսլամացած հայից Սասունի դաւանափոխ հայերը

Երկար էի մտածում, թէ ինչպիսին պիտի լինի Սասունի հայերի մասին այն գրուածքը, որը կարդալու եմ Սփիւռքում՝ Ցեղասպանութիւնից հարիւր տարի անց: Արդիւնում հասկացայ, որ այն ամէն ինչ հարկաւոր է Ցեղասպանութեան արդիւնում աշխարհով մէկ սփռուած հայութեանը, շատ պարզ է՝ մի կտոր հայրենիք:

Որոշեցի թէկուզ կարն ժամանակով՝ Սասունից մի պատահիկ նուիրել. թոյլ տալ շատերին միասին ճանապարհորդել դէպի պատմական հայրենիք: Ոչ, այս անգամ մեր սպանուած պապերի գերեզմանները փնտռելու ու նրանց վրայ լալու համար չէ, որ պիտի գնանք Սասուն: Հին առասպելներից ու հայրենասիրական երգերից այն կողմ այսօրուայ Սասունը պիտի ճանաչենք՝ իր բոլոր լաւ ու վատ կողմերով:

Պիտի գնանք փնտռելու այնտեղ թողած կեանքերը: Պիտի փորձենք ճանաչել մեր եւ նրանց տարբերութիւնները, վերջապէս լսենք միմիանց, սովորենք միմիանցից: Հիմա երեւի շատերը կ'ասեն «Ի՞նչ պիտի սովորենք թուրքացած, քրտացած կամ արաբացած հայից»: Այո՛, պիտի սովորենք:

Սա այն յաւերժ թեման է, որի շուրջ անվերջ կարելի է խօսել. ինչպէ՞ս, ո՞վ եւ ինչո՞ւ մնաց, ո՞վ՝ ո՞ւմ թողեց, կամ ի՞նչ կը լինէր, եթէ բոլորը կարողանային մնալ, ո՞ւմ աւելի շատ փորձութիւններ բաժին ընկան կամ արդեօք կարելի՞ է մեղադրել կողմերից որեւէ մէկին: Այս հարցերն ու դրանց պատասխանները յաճախ մեզ տանում են փակուղի: Սասունում հասկանում ես մէկ բան. այժմ արդէն իմաստ էլ չունի նորից ու նորից այդ հարցերը տալն ու այդ փակուղու մէջ մտնելը: Այսօր տարի անց մեզ մնում է միայն փայփայել այն ամէնը, ինչ դեռ ունենք եւ անել ամէն ինչ, որպէսզի մէկ դար սպասելուց յետոյ այլեւս երբեք չկորցնենք միմիանց...

Սասունում քիչ բան է փոխուել այն ժամանակներից ի վեր, երբ այստեղ էին ապրում մեր նախնիները: Աւելի ճիշդ է, եթէ չհաշուենք քսան տարի առաջ այստեղ հասած ելեկտրականութիւնը, ոչինչ էլ փոխուել:

... Ոչ այնքան մեծ շուկայ, մի քանի խանութներ, թէյ խմող եւ նարտի խաղացող պապիկներ, որոնք ամենայն ուշադրութեամբ զննում են ամէն անցնող-դարձողի, երկու դպրոց, երկու-երեք ճաշարան, մէկ ինդերնէզ աղումբ, մէկ մզկիթ եւ քաղաքապետարանի ընդամէնը մէկ յարկանի շէնք: Ահա այն ամէնը, ինչն իրենից ներկայացնում է «Սասուն» քաղաքը:

Ներկայումս Սասուն անունը կրող եւ Թուրքիայի Բաթման նահանգի մի մարզը հանդիսացող մեր հերոսական Սասունը քարտէզի վրայ գտնելն անգամ բարդ է. նրա սահմանները փոքրացուել են արհեստականօրէն, տեղանունները փոխուել ու թուրքացուել:

Թէեւ տեղացիները շատ անգամ իրենք էլ չգիտեն գիւղերի նոր անունները, քանի որ մինչ օրս օգտագործում են

հին անուանումները՝ յաճախ տեղեակ էլ չլինելով, որ հայկական են:

Թէ իսկ դեռեւս Օսմանեան շրջանում արաբատառ «Սասուն» գրութիւնը (քանի որ արաբերէնում չկայ «ու» տառը) Թուրքիայի Հանրապետութեան հռչակումից եւ լատինատառ այբուբենին անցնելուց յետոյ այդպէս էլ շարունակուեց գրուել Սասուն:

Դեռեւս հայերի ինքնապաշտպանութեան տարիներին Օսմանեան կառավարութիւնը դաւաճող անցուդարձը աւելի հեշտ կառավարելի դարձնելու համար Սասունի կենտրոնը լեռնային Բողկանից տեղափոխեց աւելի հարթավայրային այս տարածքը: Սասունի վարչական կենտրոն դարձած հին Խաբըշոգի այս հատուածը միայն վերջին տարիներին է քիչ թէ շատ քաղաքատիպ աւանի տեսք ստացել:

Ճանապարհների անսարքութիւնը տեսնող զարմացած զբօսաշրջիկներին Սասունում ժպտալով պատասխանում են. «Հինգ տարի առաջ դա էլ չկար, ձորի միջով մագլցելով՝ գիւղից ուղիղ իջնում էինք քաղաք, մեքենայ չէր անցնում»:

Իրենց ոչ նախանձելի վիճակի մասին խօսք բացուելուն պէս՝ նեարդային արձագանգներով են դրսեւորում բոլոր սասունցիները՝ արաբ, քիւրտ, հայ, բոլորը: Չհամարձակուէք յանկարծ ասել. «Այս ինչպէ՞ս էք ապրում այստեղ, այս ի՞նչ պայմաններ են» եւ այլն: Նրանք ամբողջ սրտով ու հոգով հաւատում են եւ համոզուած են, որ ապրում են աշխարհի ամենալաւ վայրում: Առաջին բանը, որ միանգամից նկատելի է դառնում այստեղ, այն է, որ փողոցներում գրեթէ չկան կանաչ: Թէեւ այստեղ, ի տարբերութիւն Մուշի, կանաչը չարաֆ չեն հագնում (դա աւելի շատ ընդունուած է մեծ քաղաքներում, որտեղ շատ են օտարերը, մինչդեռ Սասունում բոլորն իրար ճանաչում են, եւ չարաֆը այլեւս կորցնում է իր իմաստը), սակայն դրա փոխարէն կանանց հասարակական վայրերում տեսնելը գրեթէ անհնար է: Լինելով իրական սեռի ներկայացուցիչ՝ Սասունում մեծ փորձութիւն է շրջել խանութներով կամ պարզապէս հինգ բոպէ նստել սրճարանում՝ թէյ կամ սուրճ խմելու: Եթէ դրան գումարենք նաեւ այն, որ դու չես կրում գլխաշոր կամ երկար շրջագգեստի փոխարէն հագնում ես ճիւղէ տաբատ, վիզդ եւ ուսերդ բաց են ու այս ամէնի հետ մէկտեղ դու ՀԱՅ աղջիկ ես, ապա ամենաթունաւոր հայեացքներն ապահովուած են: Նոյնը չես ասի Սասունի գիւղերի մասին, որտեղ թէ՛ արաբ, թէ՛ քիւրտ եւ թէ՛ հայ աղջիկներն աւելի ազատ են, քանի որ հիմնականում ապրում են ազգականների շրջապատում, եւ մասնատական աղջիկները թոյլ են տալիս իրենց չծածկել անգամ վիզը կամ տաբատ հագնել:

Հայուհիները շրջանում մեծահասակ կանայք նոյնպէս կրում են գլխաշոր, սակայն այն տարբերուած է մասնատական կանանց շալերից. մասնատական կանայք որոշակի տարիքից յետոյ կրում են միայն ճերմակ գլխաշոր եւ թոյլ չեն տալիս իրենց գունաւոր շալեր կապել, նրանք նաեւ անպայման ծածկում են վիզն ու ուսերը: Մինչդեռ սասունցի հայ կնոջ վիզը եւ դունչը միշտ բաց են, գլխաշորը՝ գունաւոր: Այն ետեւից

Սիյա Էջը կը հովանաւորեն Ս. Եւ Ս. Արքայ Եւ Սիւնա Գաբրիէլեան

Սասնոյ լեռներուն վրայ այծեր արածող փոքրիկ հայ հուվի Ծահիկը

ամրացնելով՝ ծայրերը իջեցնում են մինչեւ ուսերը եւ այդպէս թողնում: Նրանք ընտրում են ծաղկաւոր տարբեր գոյների լազակներ եւ նոյնիսկ այրիանալու դէպքում այն չեն փոխում մուգ կամ սեւ գոյների հետ. սասունցիների մէջ սեւ կրելը արգելուած է: Ասում են՝ մեծերն այդպէս են սովորեցրել, որպէսզի վատ էներգիան երկար չփոխանցուի:

Մինչ հայաբնակ գիւղերը բարձրանալը, պէտք է գնանք մեր վաղեմի ծանօթներից մէկի տուն՝ տօնական նախաճաշի: Հիւր ընդունելը Սասունում ինքնին տօն է: Տան բակում գետնին փռուած ծածկոցի վրայ գցւում է սպիտակ սփռոցը եւ կայծակնային արագութեամբ լցւում է աւանդական նախաճաշի ուտեստներով՝ պանիրներ, մածուն, աղթան, բանջարեղէն, պիպարով ձու, պղղուրով կոլոլակներ, մեղր, կարագ, մուրաբաներ, հալուայ: Նոյն պահին բակ է մտնում տան մեծ մայրը՝ Լէյլան: Ուրբաթ օրուայ նամազից է գալիս: Սովորաբար մզկիթ այցելում են տղամարդիկ, կանանց շրջանում մզկիթ այցելում են ամենակրօնամոլները, դա բացառիկ երեւոյթ է: Սասունում եւ առհասարակ Թուրքիայում շատ հազուադէպ են հանդիպել կրօնամոլ թուրքի կամ քրտի: Սովորաբար նման կերպ են իրենց դրսեւորում հենց կրօնափոխները, ովքեր մշտական հայաձանձրների արդիւնքում դառնում են աւելի մոլեռանդ մահմետական, քան իրական մուսուլմանները: Կարծես փորձեն անընդհատ ապացուցել իրենց մահմետական լինելը՝ մահմետականից աւելի մահմետական լինելով: Սասունում առաջին անգամ էի հանդիպում Ուրբաթ օրերին մզկիթ գնացող կնոջ: Ներս մտնելուն պէս՝ ուշադրութիւնս գրաւեցին տատիկի դէմքի դաջուածքները: Ել ինչ նախաճաշ, պիտի պարզէի նրա գաղտնիքը:

Արագ մտնում եմ խոհանոց եւ դիմում տան հարսին. «Տատիկին կարող եմ նկարել, կարելի՞ է»: Մի փոքր տարակուսանքով, բայց հիւրին նեղացնել չհամարձակուող հարսն ասում է. «Այո՛, խնդիր չկայ»:

Տան ներսում, տատիկի հետ զրոյցի բռնուելով, նախ պարզում ենք, որ հարիւր տարեկան է, իր թոռների եւ ծոռների քանակը յստակ չգիտի, բայց թոռան թոռ էլ ունի, նշանակում է՝ դրախտ կը գնայ: Իմանում ենք, որ տատիկի դաջուածքներն արուել են Հալէպում: Նա ծնուել է ինչ-որ մի աշիրէթի վրաններից մէկում՝ արաբ հօրից եւ քրեւտ մօրից: «Մայրս, հայրս երկուսն էլ Մուշից էին, «Ֆարմանի» ժամանակ գնացին Հալէպ, ամուսնացան ճանապարհին կամ Հալէպում, չգիտեմ»:

Ֆարմանը Սասունում ցեղասպանութեան հոմանիչ բառն է. սուլթանի հրաման:

Պարզուեց, որ Լէյլան նաեւ չի յիշում, թէ ինչպէս է այդքանից յետոյ յայտնուել Սասունում: Անշուշտ, «չգիտեմ» կամ «չեմ յիշում» բառերն այստեղ մեզ համար վաղուց արդէն հիմք չեն, քանի որ մէկ բան լաւ գիտենք. այստեղ իւրաքանչիւրը շատ լաւ գիտի եւ ամէն ինչ շատ լաւ է յիշում: Իսկ նման խուսափողական պատասխանները սովորաբար կարող են վկայել երկու բան. պատմողը կամ ցեղասպանուածի երեխայ է, կամ ցեղասպանողի: Երրորդ տարբերակը չկայ:

Թէ ի՛նչ գործ ունէին Լէյլա տատիկի «արաբ» եւ «քրեւտ» ծնողները «Ֆարմանի» ժամանակ դէպի Հալէպ գաղթի ճանապարհներին, եւ թէ ինչպէ՛ս է, որ նրանց Արեւմտեան Հայաստան վերադարձը պատահաբար համընկել է հայերի 1919 թ.-ի յետգաղթի հետ, պարզից էլ պարզ է: Սա-

Այս էջը կը հովանաւորեն Մ. և Ս. Մայրոս և Ծովիկ Գահիֆ-Տեան

. Արեւամուտը Սասունոյ Խարթոց շրջանին մէջ

կայն մենք նախընտրեցինք նրան աւելորդ հարցեր չտալ, քանի որ քրտական եւ արաբական աշխրէթները վրաններում յայտնուած երկու հայ որբերի ընտանիքում ծնուած Լէյլան շատ վաղուց ոչ մի կապ չուէր հայութեան հետ, եւ արդէն բնաւ կարիք չտեսանք խաթարելու հարիւրամեայ տատիկի փոթորկալից կեանքի այս խաղաղ մայրամուտը:

Շտապելով շուկայ՝ մտնում ենք այն խանութը, որտեղից սովորաբար առեւտուր են անում Սասունի հայերից շատերը, հայուկայ եւ լոխում ենք գնում Սասունի ամենամեծահասակ հայ տատիկներից մէկի՝ Հրանոյշի համար եւ արագ տեղաւորում մեքենայի մէջ, որպէսզի շրջապատում շատերը մեզ չնկատեն եւ աւելորդ հարցեր չտան:

«Մուհթար»-ը աշխատեցնում է իր ամենագնաց մեքենան: Մուհթարը՝ նոյն ինքը «չէկը», նոյն ինքը՝ Շէկոյ տան աղայի թոռն է, ում պապն այդքան հայ է փրկել եւ մեծացրել:

Երկու բոպէ չանցած «չէկի» հեռախօսը պայթում է զանգերից. «Մուհթար, խեր լինի, այդ ի՞նչ հիւրեր են կող-

Փորշենք գիւղի հայուհիներէն՝ Նաֆիլէն ընկոյզի միջուկով հաց թխած է

քիդ, ովքե՞ր են, ո՞ւմ բարեկամն են»: Կէս ժամ անց հասկացանք, որ ամբողջ Սասունը գիտի՝ հայեր են եկել:

Ճանապարհին՝ շուկայում, հանդիպում ենք Հարուն հօրեղբօրը, որ երիտասարդ տարիներին Սասունի աստղն է եղել. հօր եւ եղբօր հետ ամենայայտնի հին հայկական երգեր երգողն են եղել, գիւղից գիւղ հարսանիքներին երգելու հրաւէրքներ էին ստանում:

Ընդամէնը երեք օր անց նա էլ պիտի նստի օդանաւ եւ ուղեւորուի Սթամպուլ. այս անգամ ընդմիջտ:

Անհանգիստ վազքի մէջ է, շուկայում շինանիւթ է փնտռում, արագ գնում է եւ բարձում գիւղապետի մեքենան ու մեզ հետ միասին ուղեւորում գիւղ:

- Է՞ծ ծախուաւ, օշխար ծախուաւ, կ'երթամ Իսթամպուլ, կ'երթամ հա, լա՛օ... Ի՞նչ էնիմ, ըմ ճօեր օդանաւ կը նստին, թոռուններ... Հըմէն Իսթամպուլ ին: (Այժմերը վաճառուեցին, ոչխարները վաճառուեցին, գնում եմ զաւակս: Ի՞նչ անեմ, իմ երեխաները այնտեղ են բնակուած, թոռներս... Բոլորը Սթամպուլում են):

- Անցած տարի կ'երթայիր ամճա, չգացի՞ր: (Անցեալ տարի պէտք է գնայիր, հօրեղբայր, չգնացի՞ր):

- Կը սպասէի իդա հայուան ծախուէր: Լաւ փարա չտուին, յիս լը ըսի՝ չիդամ: Էգան- գացին, էգան-գացին թաաա հագիրան քատար (թուրքերէն՝ մինչեւ Յունիս ամիս): Լաւ փարա տուին, ըսի՝ ա՛ն, տա՛ր, յիս քու... շան լակոտներ: Հարունի օշխար ձրի՞ տի տանիք, հասա՛: Չեղնի էդմալ: (Սպասում էի, որպէսզի կենդանիները վաճառուէին: Լաւ փող չտուեցին, ես էլ ասացի՝ չեմ տայ: Եկան-գնացին, եկան-գնացին մինչեւ Յունիս ամիս: Լաւ փող տուեցին, ասացի՝ առ, տար, ես քո... շան լակոտներ: Հարունի ոչխարները անվճա՞ր պիտի տանէք, հաս՛: Չի լինի այդպէս):

- Իսա ի՞նչ տի էնիս (Սա ինչ պէտք է անես): (Յոյց եմ տալիս մեքենայի մէջ բարձած շինանիւթը):

- Տունս սիրուն չիմիմ, լա՛օ, էգուց տի էնիմ, չարշամպա (Չորեքշաբթի) տի էրթամ: (Տունս պէտք է գեղեցիկ չիմեմ, զաւակս, վաղը պէտք է անեմ, Չորեքշաբթի պէտք է գնամ):

- Է՛, օր կ'երթաս Իսթամպուլ, իդա տունն ընչի՞ կը չիմիս: (Եթէ պիտի գնաս Սթամպուլ, այդ տունն ինչո՞ւ ես չիմում):

- Եսա՛... Լա՛օ, բըլքի էգուց քըզի պէս մէկ զոնախ էկաւ Հայաստանտան (Հայաստանից), ըսի՞մ՝ ա՛ն իսա ըմ տուն, իսա ըմ անահթար (բանալի), գացէ՛ք, քէյֆ ըրէք, ըմ տուն ձըր տուն մէկ ա, լա՛օ: Ըմ տուն չէն տի էղնի, սիրուն տի

Այս էջը կը հովանաւորէ Քժ. Ասրգիս Արեւելու

BARRY

KAREN

GARO

KAZANDJIAN

METTRE NOS CLIENTS EN PREMIER
NOUS CLASSE AUSSI PARMIS LES PREMIERS

EXPERTISE

EXPÉRIENCE

EXCELLENCE

RÉSULTATS

ÉQUIPE KAZANDJIAN
.com

KAZANDJIAN REALTY
.com

514

333-3000

էղնի: (Ձաւակս, գուցէ վաղը քեզ պէս մի հիւր գայ Հայաստանից, չասե՞մ առ քեզ սա իմ տունը, սա իմ բանալին, գնացէք, քէ՛Ք արէք, իմ տունն ու ձեր տունը մէկ է, գաւակս: Իմ տունը պէտք է չէն լինի, գեղեցիկ պէտք է լինի):

Ճանապարհին, երբ մեքենան անցնում էր Հարուն հօրեղբոր պապական գիւղի մօտով, վերջինս անընդհատ կրկնում էր. «Ըմ ճորոյի քիղ, մըր քիղ: Իդա հուղ մերունն էր, լա՛օ, ուրանցը չէր»: (Իմ պապիկի գիւղը, մեր գիւղը: Այդ հողը մերն էր, գաւակս, նրանցը չէր):

Ինչպէս փրկուած հայերի մեծ մասը, նրանք էլ ցեղասպանութիւնից յետոյ հարազատ գիւղը լքել ու ապաստանել են աւելի անառիկ վայրերում: Հայկական ընտանիքներ են բնակուում Սասունի Կորով, Քաղկիկ, Փիրշէնք, Կուսգետ, Կոմեկ, Բըքաէ, Փարգա, Խըռուջ եւ մի շարք այլ գիւղերում: Նրանց բոլորի պապերն էլ կոտորածի ժամանակ կա՛մ վաճառուել են որպէս ստրուկ այս գիւղերի աղաներին, կա՛մ էլ լեռներում թաքնուելով յետագայում իջել են Մարաթուկ սարի ստորոտին գտնուող այս բարձրադիր գիւղերը: Անգամ նրանք, ովքեր կարողացել են մնալ իրենց հին գիւղերում, ցեղասպանութեանը յաջորդող մէկ-երկու տասնամեակի ընթացքում գիւղի նոր բնակիչների ճնշման տակ տեղափոխուել են այլ վայրեր: Շատ անգամներ, տեղափոխուելուց յետոյ էլ հանգիստ չգտնելով, կրկին մի քանի անգամ փոխել են իրենց բնակութեան վայրերը: Հարուն հօրեղբոր ընտանիքը 70 տարի է, ինչ հաստատուել է Փիրշէնք գիւղում: Մարաթուկ լեռանը ամենամօտ գտնուող այս գիւղում ժամանակին մօտ 15 հայ ընտանիք էր բնակւում, ընդհուպ՝ մինչեւ 1980-ականները: Այժմ երեք տուն է մնացել, երկուսը՝ մահմետականացած:

Փիրշէնքը ինձ համար առանձնայատուկ նշանակութիւն ունեցող վայր է: Քանի որ այստեղի հայերի շնորհիւ եմ սովորել Սասնոյ բարբառը: Այո, լինելով սասունցու թոռ եւ կրթութիւն ստանալով Հայաստանում, միայն Սասուն գնալուց յետոյ կարողացայ սովորել մեր բարբառը: Քանի որ նրանք ստեղծեցին իմ կեանքում այն իրավիճակը, որպէսզի ուզած չուզած սկսեմ խօսել «մըր լեզուով»: Գիւղի տարեցները, որոնք բոլորն էլ դեռ յիշում էին իրենց ծնողներից ժառանգած հայերէնը մշտապէս բողոքում էին, թէ երբ հայկական ռատիոն են միացրել ոչինչ չի հասկացուել, եւ առհասարակ, «իրենց հայերէնն» աւելի անուշ է: Քանի որ ես չէի կարողանում խօսել Սասնոյ բարբառով, իսկ իրենք էլ չէին կարող շփուել իմ իմացած հայերէնով, այնպէս էր ստացւում, որ ճակատագրի հեգնանքով մեր շփումն աւելի հեշտ էր դառնում, եթէ երկու կողմն էլ պարզապէս թուրքերէն խօսէր: Սակայն սրա հետ էլ չէին հաշտուում Փիրշէնքի հայերը. «է՛, լիզուս չի դառնայ քրզի հետ թուրքչա խօսիմ լա՛օ»: Արդիւնքում Հայաստան վերադառնալուն պէս ես մէկ տարուայ ընթացքում խնդիր դրեցի իմ առջեւ ամէն օր վերընթերցելով էպոսը սովորել Սասնոյ բարբառն ու ետ վերադառնալ Սասուն՝ հատ-հատ հաւաքելու այն բոլոր պատմութիւններն ու անգին մշակոյթը, որն ինձ անհասանելի էր լեզուական խոչընդոտի պատճառով:

Դէպի Փիրշէնք ճանապարհը երկար ու չափազանց վատն է: Յանկացած մեքենայ երկու տարուց աւել չի կարող դիմանալ Սասունի լեռնային ճանապարհներին: Մէկ ժամ անց միայն յաջողւում է հասնել Փիրշէնք, մեքենան կանգնում է գիւղի մուտքի մօտ (հայկական թաղամասի մօտ հասնող մեքենայի ճանապարհ չկայ): Ամէն անգամ, երբ շուկա-

յից մեքենաները ապրանք են բերում գիւղացիներին, վերջիններս գնումները տուն հասցնելու համար անցնում են այս սարսափելի ճանապարհը՝ հսկայական պարկերը մէջքներին շալակած:

Քարերի վրայով մագլցելով՝ հասնում ենք Հարուն հօրեղբոր տուն, վերջինս, թուրքերէն բղաւելով, անմիջապէս կանչում է փոքր աղջկան. «Այ՛է՛, արագացրո՛ւ, հա՛ց դիր, այն հաւը հանի՛ր, ամէն օր Հայաստանից հիւր չի դալիս, պլղուրի փլաւ էլ կը սարքես, արագացրո՛ւ»:

Հարունի ամենափոքր աղջիկը միակն է, որ մնացել է գիւղում հօր եւ մօր հետ: Անհամբեր սպասում է, թէ երբ են գնալու Սթամպուլ. «Այս տարի եկայ, ասացի՝ ձմեռը մնամ մերոնց կողքին: Կեանքիս ամենավատ ձմեռն ապրեցի: Երկու մեթր ձիւն է գալիս սարերում, ելեկտրականութիւնը կտրուել էր մէկ ամիս: Բաղնիք գնալիս թոքաբորբով հիւանդացայ: Այս խուլ վայրում մինչեւ Մայիս ամիս սպասել ենք, որ ճանապարհ բացուի: Վեց ամիս մեքենայ չէր անցնում այստեղով, աշխարհից կտրուեցինք»:

Սենեակի մի անկիւնում նստած է Հարունի կինը, որ լուռ լսում է աղջկայ պատմածներն ու հայեացքը ինձ դարձնելով՝ կամացուկ ասում. «Այդպէս էլ չսիրեցի այդ Սթամպուլը»:

Հենց այդ պահին յիշեցի Հրանուշ տատիկին, տեսնես՝ ուր է, չի երեւում:

«Հաւի ճտերի ետեւից է ընկել, չգիտե՞ս ջոջոյին, հանգիստ չունի»:

Հրանուշը՝ Հառոն, 97 տարեկան է: Ի տարբերութիւն

Այս էջը կը հովանաւորեն Ա. Եւ Ա. Լեւոն Եւ Երոյր Միւկիտան

Հրանու տատիկը իր տան թոնրին ստջել

Հարուն հօրեղբոր եւ իր կնոջ՝ ո՛չ երեխաները, ո՛չ թոռները երբեք չկարողացան իր վրայ ազդեցութիւն ունենալ գիւղը լքելու հարցում: Ջոջօ Հառոն անդրդուելի է տասնամեակներ շարունակ. Սասունից բացի ոչ մի տեղ չի կարող ապրել: Սերունդների այս հակամարտութեան մէջ Ջոջօ Հառոն առայժմ միակն է, որ յաղթանակ է տարել: Աղջիկները, տղաներն ու հարսները նրան մենակ չթողնելու համար ստիպուած ամէն տարի հերթափոխով գալիս ու մնում են գիւղում՝ Հրանուչի կողքին ու վարում տնտեսութիւնը:

Ահա եւ նա՝ կենսուրախ, աչքերը փայլով լեցուն, ուշադիր, ամէն կողմը գննող եւ միշտ շարժման մէջ գտնուող սիրելի Ջոջօ Հառոն: Իր մէջ նա ապրեցնում է այն ամէնն, ինչ ունեցել է Սասունը 1915 թ.-ից ի վեր՝ բոլոր ցաւերը, բոլոր կորուստներն ու այդ ամէնի հետ մէկտեղ անսահման սէր ու կեանք, ամէն բան կայ նրա մէջ: Այնքան երջանիկ է, այնքան կենսուրախ, քանի որ այլեւս ոչ ոք չի համոզում, որ գնայ Սթամպուլ, ոչ ոք այլեւս չի վիճում իր հետ այդ մասին ու նա էլ այլեւս չի վախենում, որ օտար հողում կը մահանայ կամ կը թաղուի:

Հրանուչը, որ տեսել է իր ութ երեխաներից երեքի իսլամացումը, թաղել է ամուսնուն, եղբայրներին ու որդիներից մէկին, երբեք այս ամէնի ելքը չի փնտռել Սասունից դուրս գնալու մէջ: Երբեմն միայն բարկացած պատմում է. «Հայերու ֆարման, օր էղաւ ֆարման, հայերուն կտրեցին: Գացին, ֆարման էղաւ, հայեր գացին, լա՛օ»: (Երբ եղաւ հայերի մասին սուլթանի հրամանը, հայերին մորթեցին: Գնացին, սուլ-

թանի հրաման եղաւ, հայերը գնացին, գաւաղա):

Ջոջօ Հառոն այն եզակիներից է, որ իր բարկութիւնն ուղղում է ոչ միայն ցեղասպաններին, այլեւ հենց հայերին. «Բա յիս իմա՛լ մացի, լա՛օ» (Իսկ ես ինչպէ՞ս մնացի):

Մեր կողքին է նստում Հրանուչ տատիկի կրտսեր որդին ու թուրքերէնով ասում. «Այ իրենք են մեղաւոր (ցոյց է տալիս իր մօրը): Այ ես հիմա որ հայերէն նորմալ չեմ խօսում, իրենց մեղքն է, այսինքն՝ մեծերի: Մայրս մի քիչ շատ հայերէն խօսէր, մեծերն աւելի շատ խօսէին: Հարցնում եմ, թէ ինչու մեզ հետ հայերէն չխօսեցիք: Ասում է՝ ոչ ոք այլեւս չէր խօսում, մենք էլ չխօսեցինք: Ու այդպէս սերունդը գնում է, բա, աղջի՛կս»:

Կողքից մեր խօսակցութեանն է միանում հարեւան Ահմետը ու իր պապից սովորած հայերէնով աւելացնում. «Հա՛, գինաս, իսա Ջոջօ Հառոն օր կա յա, իսա առաջ հիչ արաբի չխօսիր, մինազ հայերէն: Ամա... էսմալ էղաւ, լա՛օ, բա» (Գիտես, այս Ջոջօ Հառոն որ կայ, սա նախկինում երբեք արաբերէն չէր խօսում, միայն հայերէն: Բայց, Այսպէս եղաւ, գաւաղա, բա):

Հրանուչ տատիկը լուռ լսում է իրեն ուղղուած մեղադրանքներն ու լուռ, երբեմն նայելով մեզ՝ նորից ժպտում է: Ինքն այսօր ուրախ է եւ չի ցանկանում պատմել, որ հայերէն երեխաների հետ չի խօսել, որ դրսում ուրիշների հետ չխօսեն՝ գլխներին մի փորձանք չգալ: Շտապում ենք փոխել տխուր թեման եւ բացում ենք նուէրների տոպրակը.

- Քրզի լաչակ բերբեր իմ, Ջոջօ՛ (Քեզ լաչակ եմ բերել,

Այս էջը կը հովանաւորեն Մ. Եւ Մ. Վրիէն Եւ Օմիկ Թերպեան

COME HEAR WHAT YOU HAVE BEEN MISSING

**TRY HEARING AIDS
RISK-FREE**

Call 416 754-4327

699 Coxwell Avenue
Toronto, ON M4C 3C1
Tel: 416 463-4327(HEAR)

Parkway Mall, 85 Ellesmere Road,
#65 Toronto, ON, M1R 4B9
Tel: 416 754-4327(HEAR)

www.hearingaidsource.ca

- Free Hearing Tests
- No obligation Hearing Aid Trial
- Hearing Protection

Images copyright Oticon Canada Ltd.

hearing aid source

invisible, custom & comfortable

Սասուն, Հազգո գիւղ, հայուհի Անին եւ իր զարմիկ Եփրատը կը հիւրասիրեն:

Ջոջօ:

- Ասա՛... Յիս 97 տարեկան իմ, լա՛օ, ընծի էնմալ լաչակ տու, օր 50 տարեկանի պէս էղնիմ (Ես 97 տարեկան եմ, գալակս, ինձ այնպիսի լաչակ տուր, որ 50 տարեկանի պէս լինեմ):

Փիրչէնք գիւղից վերեւ ընկած է Օթնակ եայլան, որտեղ ամբանն իրենց կենդանիներն են արածեցնում բազմաթիւ խլամացած հայ ընտանիքներ: Հենց այստեղ՝ Մարաթուկ լեռան ստորոտին, նրանք առանց ելեկտրականութեան եւ տարրական պայմանների ամիսներ շարունակ աճեցնում են այծեր ու գառներ, որոնց ամէն տարի Յուլիսի վերջին գոհաբերում են Մարաթուկի Սուրբ Աստուածածին վանքի համար: Մարաթուկին նուիրուած ուխտագնացութեանը Սասունում պատրաստուում են ամբողջ տարի: Մարաթուկի բարձունքը յաղթահարելուց եւ մոմավառութիւնից յետոյ եայլայում սկսում են սօնախմբութիւնները. վրանների ներսում եփուում է մատաղը, իսկ դրսում մինչ գիշեր չեն դադարում սասունցիական երգն ու պարը: Իսլամացած հայերը Սասունում պատմում են, որ նախկինում աւելի մեծ շուքով են նշել Մարաթուկի սօնը. չորս օր եւ չորս գիշեր սօնել են: Հիմա արդէն գիւղից քաղաք գաղթի պատճառով ամէն ինչ աւելի փոքրածաւալ է, քան նախկինում. երիտասարդները քիչ են: Սակայն շատերն, այնուամենայնիւ, ամբանը վերադառնում են գիւղ՝ հող մշակելու եւ Մարաթուկի ուխտն իրականացնելու:

Երեկոյեան, երբ բոլոր վրաններում մոմի լոյսերը յանգել են, բոլորը տոշակները փռում են գետնին եւ արագ տեղաւորում իւրաքանչիւրը վրանի մի անկիւնում՝ վերմակնե-

րը գլխներին քաշելով, որպէսզի մկներն ու օձերը գիշերը չյարձակուեն: Ջոջօ Հառոյի որդիներից մէկը երբեք չի քնում առանց աղօթելու: Մօտ հինգ ըոպէ ցածրաձայն աղօթելուց յետոյ բոլորին խաղաղ քուն է մաղթում Քրիստոսի անունով եւ խաչակնքում:

Նոյն վայրկեանին կողքի վրանում իր երեկոյեան նամազն է աւարտում նրա հարազատ քոյրը:

Սասունցի հայերի համար վաղուց սովորական դարձած տեսարան է:

Ընտանիքի ներսում քրիստոնեաների եւ մահմետականների միաժամանակեայ գոյութիւնը բնաւ տարօրինակ չի դիտուում արդէն շատ վաղուց:

Սասունցիների դէպքում բռնի կրօնափոխութեան քաղաքականութիւնը որոշ չափով յաջողութեան հասաւ միայն 1970-80-ական թթ.-ին, այն էլ՝ մասամբ: Յաճախ ընտանիքի ներսում մէկ-երկուսը կրօնափոխուելով՝ մնում էին գիւղում, իսկ ընտանիքի մնացած անդամները գաղթում Աթամպուլ ու միանում քրիստոնեայ հայ համայնքին: Այսինքն՝ յաճախ գիւղի հայրական տունը չկորցնելու համար ընտանիքից որեւէ մէկին «գոհ» են տուել, իսկ մնացածները, կրօնը պահպանելով, հեռացել են:

Ոմանք, ճնշումներին տեղի տալով, ձեւականօրէն կրօնափոխուում էին, սակայն շարունակում միմիանց մէջ կազմակերպել ներհամայնական ամուսնութիւններ: Պատահում էր նաեւ, որ անգրագիտութիւնից ելնելով եւ իմամների քարոզչութեանը խաբուելով, որոշ հայեր համաձայնում էին թլբա-

Սիւսի քաղաքը կը հովանաւորեն Պուրն, Եանք եւ Աւուան Սոմապետեան

AUTOMOBILES INTER-LUX INC.

**CENTRE DE CARROSSERIE ET PEINTURE
VOITURES D'HAUTE GAMME**

VENEZ VISITER NOTRE NOUVEL EMPLACEMENT!

www.interlux.ca

2025, RUE MONTEREY LAVAL, QUEBEC H7L 3T6 MTL: 514-394-1162

տել իրենց երեխաներին, իսկ միւսները յամառօրէն չէին շեղուում քրիստոնէական ասանդոյթներէրից:

Յաճախ նաեւ քրիստոնէայ հայերը աղջիկներին ամուսնացրել են մահամետական հայ երիտասարդների հետ՝ անտեսելով կրօնական արգելքները. «Կարեւորը՝ մերոնցից է»: Արդիւնքում ժամանակի ընթացքում այս աղջիկները նոյնպէս ստիպուած էին մահամետական կենսակերպի անցնել, ինչպէս փեսայի ընտանիքը:

Ի վերջոյ ստացուել է այնպէս, որ Սասունում գրեթէ բոլոր հայ ընտանիքներն ունեն կ'ը մահամետական, կ'ը քրիստոնէայ ազգականներ միաժամանակ:

Հետաքրքիր է, որ բռնի մահամետականութեան ընթացքը կանխել է ներընտանեկան ճնշումներն այն առումով, որ իսլամ ընդունողները մեծ քննադատութեան են ենթարկուել քրիստոնէայ ազգականների կողմից: Վատահաբար՝ եթէ չլինէին այս ներընտանեկան ճնշումները, իսլամացածների թիւը Սասունում աւելի շատ կը լինէր: Հետաքրքիր է, որ այսօր էլ իսլամացած քրիստոնէայ սասունցիները չեն կտրում ազգակցական կապերը եւ շարունակում են պահել բարեկամական կապը եւ միմիանց կողքին լինել հարսանիքներին, թաղումներին: Թէ՛ մահամետական, թէ՛ քրիստոնէական տօներին նրանք պարզապէս չեն կարող չչնորհաւորել իրար:

Սասունցիների դէպքում իրաւացի կը լինենք ասել, որ հենց նրանց ասանդապաշտութիւնն ու նահապետական կենսակերպն են փրկել վերջիններիս ցեղասպանութեան: Ֆրզիքական փրկութիւնից յետոյ սասունցիների համայնքային ինքնութիւնը պահպանուել է շնորհիւ ներհամայնական, էնդոգամիկ ամուսնութիւնների ու ընտանեկան կապերի: Նրանք անգամ տասը տարեկան աղջիկներին ամուսնացնում էին յանուն այն բանի, որպէսզի մեծանալուն եւ գեղեցկանալուն պէս քրտերի կամ արաբների կողմից չփախցուեն: Իւրաքանչիւր հայ աղջիկ Սասունում պարտաւոր էր, թէկուզ հակառակ իր կամքի, փոքր տարիքից դառնալ հայ ընտանիքի հարս եւ ունենալ որքան հնարաւոր է շատ երեխաներ:

Այս բոլոր դաժան փորձութիւնները ինքնապահպան-

Սասուն քաղաք

ման այն գինն էին, որ պիտի վճարէին տեղի հայերը: Այսօր արդէն քաղաքում կրթութիւն ստացող ու աւելի ազատ կենսակերպ վարող իրենց երեխաներին հետեւող տարեց սասունցի կանայք ինչպէս մի հեքիաթ են վերլուծում իրենց վերապրածները. «Հարսանիքիս օրը ծնկներս ու բերանս վէրքի մէջ էին, փոքր էի, բակում խաղալուց վնասել էի, 12 տարեկան էի»: Թէ ինչպիսի մարդկային տրամայ են վերապրել այս կանայք այդ տարիներին, հասկացայ մի օր Սթամպուլում ընթերթի սեղանի շուրջ Սասունի Կուսգետ գիւղից եկած հայ կնոջ բառերից յետոյ. «Պոլիս էկանք, թուրքչա չըմ գինը, փողոց չըմ գինը... Կ'երթայինք, մըզի գործ չէին տայ, կորսուէինք Իսթամպուլի փողոցներուն, ետ կը դառայինք տուն: Մէ գէյթին չորս փարչա ըրինք կերանք լա՛օ: Ըմ պապ մեռաւ, ուր ինկեր էկաւ ընծի հարս տարաւ, օր եթիմ չմնամ: Ինը տարեկան, հա... Պզգիկ, մինուճար, Աստուած Քրիստոս հղաւ մըզի տէր: Է՛ լա՛օ... Հա, լա՛օ, ինչ տի ըսէի քըզի... Հա, ըդ սիր (սէր) իմալ բան ա, գինա՞ս: Ընծի լը ըսա ինչ կեղնի, սիր օր կ'ըսես իդա ի՞նչ»: (Եկանք Կ. Պոլիս, թուրքերէն չգիտեմ, փողոց չգիտեմ: Գնում էինք, մեզ գործ չէին տալիս, մոլորում էինք Սթամպուլի փողոցներում, ետ էինք վերադառնում տուն: Մէկ ձի-թապառուղը չորս մասի էինք բաժանում, ուտում էինք, զաւակա: Իմ հայրիկը մահացաւ, իր ընկերը եկաւ ինձ հարս տարաւ, որպէսզի որք չմնամ: Ինը տարեկան էի: Փոքր, մինուճար, Աստուած Քրիստոս եղաւ մեզ տէր: Է՛, զաւակա: Հա՛, զաւակա, ինչ պէտք է ասէի քեզ: Հա, այդ սէրը, ինչպիսի բան է, գիտե՞ս: Ինձ էլ ասա ինչ կը լինի, որ ասում են սէր դա ի՞նչ է):

Սոֆիա Յակոբեան

Այս էջը կը հոսիմասւորեն Ս. Ե. Ս. Կարօ Ե. Խաչի Նահապետեան

AQUABLU

STYLE DE VIE RIVERAIN
SAINTE-DOROTHÉE

PUR LUXE.
INCOMPARABLE.

À PARTIR DE 579 000 \$ | OCCUPATION 2016

CONDOSAQUABLU.COM 514.654.AQUA (2782)

GRUPE GARABEDIAN LIFESTYLE | RELIANCE CONSTRUCTION

«Թուրքիայում հայ լինել նշանակում է՝ ցարը մեղր դարձնել, եւ եւ երբեք չեմ հրաժարուի այդ մեղրից...»

Իսլամացած հայերը՝

Հայաստանի եւ հայությունի մասին

2015 թուականի Օգոստոսի 2-11 գանատահայ դաշնակահար, բարերար Ռաֆֆի Պետրոսեանի հովանաւորութեամբ Սփիւռքի նախարարութեան «Արի տուն» ծրագրի 6-րդ փուլին մասնակցեցին նաեւ շուրջ 85 իսլամացած հայեր, ովքեր ժամանել էին Տիարպեֆիքից, Տերսիմից, Սասունից եւ Խոպայից (ներկայիս Թուրքիայի Արդուին նահանգում գտնուող Խոպա քաղաքի ու գաւառը հոծ կերպով բնակեցուած են մահմետական համայնակներով):

Ռաֆֆի Պետրոսեանի կողմից «Վերածնունդ» անունով ստեղծուած սոյն նախագծի նպատակն է ապահովել իսլամացած հայերի վերադարձն իրենց արմատներին եւ նրանց ծանօթացնել հայկական մշակոյթի եւ հայաստանցիների հետ:

Յիշեցնենք, որ 2014 թուականի Օգոստոսին եւս, դարձեալ Ռաֆֆի Պետրոսեանի հովանաւորութեամբ, «Արի տուն» ծրագրին մասնակցել էին 48 տիարպեֆիքի հայեր: Սակայն այս անգամ իսլամացած հայերը տարբեր շրջաններից էին, եւ նրանց մէջ կային նաեւ 8 համալսարանային:

Իսլամացած հայերի խմբի անդամների մեծ մասն առաջին անգամ էր եկել Հայաստան: Կարելոր էր նաեւ, որ այս տարի նրանց այցը ոչ պատահականօրէն համընկաւ Վեցերորդ ամառային համահայկական խաղերի օրերի հետ:

Նրանք, ծրագրի համաձայն, այցելեցին Օշական՝ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզման, Մուղնիի Սուրբ Գեորգ եկեղեցի, Սարգարապատի յուշահամալիր, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, Երեւանի Մեսրոպ Մաշտոցի անունի Մատենադարան, Գառնիի հեթանոսական տաճար, Գեղարդավանք, Խոր Վիրապ, Նորավանք, Ծիծեռնակաբերդի յուշահամալիր եւ Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտ, Եռաբլուր, Երեւանի գազանանոց եւ Սեւանավանք: Դարձեալ, ըստ ծրագրի, խումբն ամէն օր մասնակցում էր հայոց լեզուի դասընթացին:

Մեկին է Անուսեան- Ներկայացէ՛ք խնդրեմ: Ո՞վ էք: Որտե՞ղ էք ծնուել: Ներկայում որտե՞ղ էք ապրում, որտե՞ղ՝ աշխատում: Ի՞նչ գործունէութիւն էք ծաւալում:

Ձիւան Տիգրիս- Ձիւան Տիգրիսն եմ: Ծնուել եմ 1972 թ., Տիգրանակերտում (նկատի ունի Տիարպեֆիքը- Մ.Ա.): Այստեղ եմ ստացել թէ՛ տարրական, թէ՛ միջնակարգ եւ թէ՛ բարձրագոյն կրթութիւնս: Հայկական ծագում ունեմ՝ է՛ւ մօրական, է՛ւ հօրական կողմից... Սակայն մեծացել եմ որպէս քրիստ եւ մահմետական: Փոքր հասակից սկսած՝ լսել եմ մօրս եւ մեծ մօրս այն օրորոցայինները, որոնք չէի հասկանում եւ միայն յետագայում եմ իմացել, որ դրանք հայոց լեզուով են: Մօրական տատս իր ամբողջ ընտանիքը կորցրել է Ցեղասպանու-

նոյն օրերին, Սփիւռքի նախարարութեան կազմակերպութեամբ, Ռաֆֆի Պետրոսեանը նրանց համար համերգ տուեց Երեւանի «Աննո Բարաչանեանի» անունի համերգասրահում:

Օգոստոսի 6-ին ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամաւոր Արագած Ախոյեանն իսլամացած հայերի համար հիւրասիրութիւն կազմակերպեց «Ջուարթնոց» համալիրում: Երեկոյթին մասնակցում էր նաեւ «Նուպար» համոյթը, որը հանդէս եկաւ հայկական ժողովրդական երգերի եւ պարերի կատարումներով: «Նուպարը» ներկայացրեց նաեւ համալսարանական պարեր, որին մեծ ոգեւորութեամբ մասնակցեցին համալսարանի հիւրերը:

Օգոստոսի 11-ին մի խումբ տիարպեֆիքի հայեր այցելեցին նաեւ Հայաստանի Հանրային ուստիո կամ, իրենց խօսքերով ասած, «Երեւանի ուստիո», որտեղ հիւրընկալուեցին ՀՀՌ գործադիր տնօրէնի տեղակալ Ներսէս Գալիպեանի կողմից: Տիարպեֆիքիները Ռատիոտանը հարցազրոյցներ տուեցին Հանրային ուստիոյի «Հայրենիք-սփիւռք. կամուրջ» ծրագրին եւ եզտիներէն հաղորդումների խմբագրին:

Իսլամացած հայերը Հայաստանի Հանրապետութիւնից հեռացան ջերմ տպաւորութիւններով՝ շեշտելով հայաստանցիների հիւրընկալութեան, հայկական հարուստ մշակոյթի առանձնատկութիւնների եւ Երեւանի տպաւորիչ գեղեցկութեան մասին:

Սոյն ծրագրին մասնակցած չորս իսլամացած հայերի հետ զրուցեցինք Թուրքիայում հայ լինելու, «Արի տուն» ծրագրից եւ Հայաստանից ստացած տպաւորութիւնների եւ այլ յարակից թեմաների շուրջ: Հարցազրոյցն իրականացրեցինք համացանցի միջոցով, թուրքերէնով՝ բոլորին ուղղելով միեւնոյն հարցերը.

Թեան ժամանակ. միայն մի քոյրն է ողջ մնացել: Յետագայում մի զնդապետ տատիս որդեգրել է եւ աւելի ուշ ամուսնացրել իր հրամանատարութեան տակ գտնուող մի զինուոր եղող պապիս հետ: Իսկ մեծ մօրս քրոջը շուկայում վաճառել են, երբ դեռ փոքր է եղել, եւ նրա ճակատագրի մասին ոչ մի տեղեկութիւն չունենք: Ինքս, արդէն 27 տարի է, ինչ երաժշտութեամբ եմ զբաղւում: Երկու ալպոմ եմ թողարկել, մէկը՝ 1992 թ., միւսը՝ 1998-ին: Դրանք երկուսն էլ բաղկացած են միայն քրտերէն երգերից: Բազմաթիւ նախագծերի եւ մասնակցել արտերկրում եւ Թուրքիայում: 1989 թ. ստեղծել եմ իմ բնակավայրում առաջին մանկական երգչախումբը, իսկ 2005-ին՝ առաջին կանացի երգչախումբը: Ներկայում երաժշտութեան դասեր եմ տալիս եւ իմ աշխատանքները շարունակում այս ոլորտում:

Այս էջը կը հովանաւորեն Ս. եւ Ս. Գրիգոր եւ Զրիպիան Սիւրբաբեան

JERUSALEM RESTAURANT

www.jerusalemrestaurant.com

4775 Leslie street,
Toronto, ON M2J 2K8
Tel.: (416) 490-7888

take out
catering
banquet facilities
416-490-7888

mediterranean
Buffet

Նեճտէթ Ալթունքայա-

Ալի Աքսու- Ես Ալի Աքսուն եմ: Ծնուել եմ 1960 թ. Մարտի 1-ին, Արդուիւնի Խոպա գաւառում: Աշխատել եմ որպէս փոսթատար: Թոշակի եմ անցել 2015 թուականին:

Տիրեն Սարըճա- Անունս Տիրեն Կիւլճան Սարըճա է: Ծնուել եմ Թունճելիում, որին մենք՝ այստեղ ապրողներս, Տերսիմ ենք ասում: Ներկայում ես ապրում եմ Տերսիմում եւ աշխատում մի թերթում՝ որպէս թղթակից:

Նեճտէթ Ալթունքայա- Անունս Նեճտէթ Ալթունքայա է: Ծնուել եմ Արդուիւնի նահանգի Խոպա գաւառին ենթակայ Ղալպաշի գիւղում: Ներկայում էլ եմ այստեղ ապրում: Զբաղւում եմ գիւղատնտեսութեամբ, մասնաւորապէս՝ թէյի մշակմամբ:

Մելիխէ Անումեան - Ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս էք իմացել Ձեր Հայ լինելու մասին: Ի՞նչ էք զգացել այդ պահին:

Ձիւան Տիգրիս- Յաւոք Հայ լինելու մասին տեղեկացել եմ մօրս մահից յետոյ միայն, այսինքն՝ 2000 թուականին: Սակայն մեր տան պատին մի մեծ նկար էր կախուած, որում պատկերուած էր Մարիամ Աստուածածինը, գրկին՝ Յիսուս Քրիստոսը: Մեր պատի գորգի վրայ էլ մի պատկեր կար, որում Քրիստոսի ծնունդն էր ներկայացուած: Մեր տան կահ-կարասին ու մեր կենցաղը նման չէին մեր հարեւանների իրերին եւ կենցաղին: Սակայն մայրս ամէն առաւօտ վաղ արթնանալով՝ Ղուրան էր ընթերցում: Բայցեւայնպէս, մենք տարբերում էինք մեր հարեւաններից՝ սկսած լոգանք ընդունելու մշակոյթից մինչեւ խոհանոց: Երբ մօրս հարցնում էի՝ «Դու ինչո՞ւ մօրաքոյր կամ մօրեղբայր չունես», ասում էր. «Մի վարակիչ հիւանդութիւն է տարածուել, որի հետեւանքով բոլորը մահացել են. միայն մայրս ու մօրաքոյրս են մնացել»: Ես էլ հաւատում էի՝ առանց խորամուկի լինելու: Սակայն մօրական տատիս մահից յետոյ յաճախ էր պատահում, որ մայրս գաղտնի արտասուէր: Երբ հարցնում էի պատճառը, ասում էր՝ «Հենց այնպէս»: Յետագայում հասկացայ, որ դա տրամայի հետեւանքն էր: Երբեք չեմ տեսել, որ մայրս կամ տատս սրտանց ծիծաղեն...

Հայրս էլազիկի (Խարբերդ-Մ.Ա.) Գերմիլի (Գերմուրի)

գիւղից է: Նրա մայրն էլ է Յեղասպանութիւնից վերապրած եղել: Իսկ հօրական պապս Պինկէոլի մահմետական քրտերից է: Երբ հայրս 6-7 տարեկան է եղել, նրա մայրն ինքնասպանութիւն է գործել կամ սպանուել է: Հայրս իր հօրեղբոր մօտ է մեծացել՝ հովուութիւն անելով: Հայրս երբեք լաւ չէր արտայայտուած քրտերի հասցէին: Սակայն ես դա սխալ էի մեկնաբանում. կարծում էի, թէ հայրս թուրք ազգայնամոլ է, քանի որ մտերիմ կապեր ուներ էլազիկի տեղական իշխանութիւնների հետ: Ես միշտ ասում էի հօրս. «Էլազիկցիները տիրապէք իրացիներին չեն սիրում, բայց դու սխալուում ես, հայրի՛կ»: Այնինչ, պարզուած է՝ ես էի սխալուում: Միայն տարիներ անց էի իմանալու, թէ ի՞նչ խորն է նրան խոցել քրտերի ձեռքով կատարուած կոտորածը:

Ինձ համար բարդ չի եղել Հայ լինելու մտքին վարժուելը: Մինչ այդ էլ չէի կատարում իսլամի բոլոր պահանջները: Խիստ հազուադէպ էի ծոմ պահում կամ նամազ անում: Փոքր տարիքում Ղուրանի դասընթացի էի գնացել: Երբ իմացայ, որ հայ եմ, սկզբում լուրջ հոգեբանական պահեր ապրեցի, որովհետեւ 20 տարի շարունակ ծառայել էի «քրտական երաժշտութեանը»՝ առանց իմանալու իմ մայրենի լեզուն եւ առանց հազորդ լինելու սեփական մշակոյթիս: Մինչդեռ իմ մշակոյթը շատ աւելի հարուստ էր: Սկսեցի նոր նպատակներ դնել իմ առաջ. պէտք է իմանայի իմ հարազատ մշակոյթը, պատմութիւնն ու լեզուն: Այնքան հարուստ ու գունագեղ պատմութիւն ունէր իմ ազգը, որ որոշ բաներ իմանալիս մի կողմից ուրախանում էի, միւս կողմից՝ տխրում: Օրինակ՝ երբ իմանում էի, որ այն ստեղծագործութիւնները, որոնք տարիներ շարունակ կարծել եմ, թէ քրտական են եւ որպէս այդպիսին ներկայացրել դրանք, իրականում հայկական են, թէ՛ ուրախանում էի եւ թէ՛ վշտանում:

Ալի Աքսու- 1977 թ. գործի բերումով մի աննշան շփում ունեցայ Հայերի հետ: Այդ ժամանակուանից սկսած ինձ մօտ կարծիք ձեւաւորուեց առ այն, որ մենք ինչ-որ կապ ունենք Հայերի հետ: Դեռեւս համոզուած չեմ, որ մենք՝ համալեզուներս, Հայ ենք: Ես ժողովուրդներին չեմ մօտենում՝ ազգութեան, ցեղի տեսանկիւնից. ինձ համար հական է մարդկային արժէքների չափորոշիչը: Այդ պատճառով էլ ինձ համար տարբերութիւն չկայ՝ դիմացինս Հայ է, քիւրտ, թէ լազ... Ոչ մի նշանակութիւն չունի:

Տիրեն Սարըճա- Ի սկզբանէ էլ իմացել եմ Հայ լինելու մասին: Մեր ընտանիքը գիտէր այդ մասին, սակայն որոշ պատճառներից ելնելով՝ չէր կարողանում հրապարակել դա: Առաջին անգամ միայն 17 տարեկանում կարողացայ ընկերներիցս մէկին յայտնել իմ Հայ լինելու մասին: Ըստ էութեան, դա շատ հաճելի զգացմունք է, որը մարդուն զգացնել է տալիս իր՝ միւսներից տարբեր լինելը, սակայն նաեւ՝ խառնաչփոթ է յարուցում նրա ներսում...

Նեճտէթ Ալթունքայա- Դպրոցում եմ իմացել Հայ լինելու մասին: Նկատեցի, որ մեր լեզուն (նկատի ունի Հայոց լեզուի՝ Համալեզու բարբառը՝ Մ. Ա.) տարբերում է միւսների լեզուից: Յետագայում ուսումնասիրելով՝ տեղեկացայ, որ համալեզուները Հայ են:

Մելիխէ Անումեան- Ըստ Ձեզ՝ ի՞նչ է նշանակում Հայ լինել Թուրքիայում:

Այս էջը կը հովանաւորեն Ս. Եւ Ս. Նորայր Եւ Արլիս Մէրսիբեան

HONDA GABRIEL ANJOU

Best. Civic. Ever.

The all-new 2016 Civic.

Starting From
\$15,990

Kevork Asadourian
Directeur des ventes
Véhicules d'occasion

Harry Saiyan
Représentant des ventes
Véhicules certifiés

Vahan Vartanian
Représentant des ventes
Véhicules certifiés

HONDA

HONDA
GABRIEL
ANJOU

7000, boulevard Henri-Bourassa E.
Montréal-Nord, QC H1G 6C4

514 327-7777 | 1 877 516-0355
www.hondagabrielanjou.com

◀ OPEN SATURDAYS ▶

*Conditions apply. Taxes not included. Limited time offer applicable on selected models only and subject to change or cancellation without notice. For more information, visit Honda Gabriel.

Զիլան Տիգրիս- Նշանակում է այս տարածքների տէրը լինել, բայց օտարից էլ օտար լինել՝ արտասահմանցու նման... Թուրքիայում հայ լինել նշանակում է՝ գիտակցել հասարակութեան մեջ թողած հետքերը եւ համայն մարդկութեանը տուած քո արժեքները, հաւատարմութեան երզում տալ դրանց, բայց շարունակել լուռ մնալ... Նշանակում է ապրել անհանգստութեան մեջ... Նշանակում է, որ սխալ են հասկանալու քո վերաբերմունքն ու մտադրութիւնները, եւ դու թիրախ ես դառնալու շատերի համար... Նշանակում է՝ երբ որոշ մարդիկ իմանան, որ հայ ես, նոյն պահին կը փոխեն իրենց վերաբերմունքը քո հանդէպ... Նշանակում է՝ նեղութեան մեջ ապրել սեփական հողում... Նշանակում է՝ վստահութեամբ չնայել ապագային... Այստեղ հայ լինել նշանակում է՝ «ցաւը մեղը դարձնել», եւ ես երբեք չեմ հրաժարուի այդ մեղրից...

Ալի Աքսու- Որեւէ գաղափար չունեմ Թուրքիայում հայ լինելու վերաբերեալ, քանի որ ես այստեղ ապրել եմ որպէս համշէնցի:

Տիրեն Սարրճա- Չեմ կարող պատասխանել այդ հարցին:

Նեճտէթ Ալթունքայա- Նշանակում է՝ մարդ լինել:

Մելինէ Անումեան- 2015 թուականի ամբանը Դուք մասնակցել էք ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան՝ «Արի տուն» ծրագրին: Ինչպէ՞ս էք գնահատում այդ ծրագիրը:

Զիլան Տիգրիս- Լաւ մտածուած, սակայն մի փոքր ուշացած նախագիծ է: Կարծում եմ, որ սոյն ծրագրի մասնակիցների՝ Հայաստան այցելութեան նպատակները պէտք է աւելի յստակ լինեն. դա պէտք է առաւելապէս լինի ոչ թէ սովորական շրջագայութիւն, այլ՝ հայոց պատմութիւնը, մշակոյթը եւ, ամենակարեւորը, անցեալը ներկայացնելուն ուղղուած մի ծրագիր: Երբեմն այդպէս էլ լինում էր, սակայն մենք ուղեկցորդի կարիք ունէինք, քանի որ չէինք կարողանում յստակ պատասխաններ ստանալ մեր տուած հարցերին: Կարծում եմ՝ աւելի լաւ կը լինէր, եթէ որեւէ գրքոյկ լինէր այն մասին, թէ որ վայրերն ենք այցելելու (նման գրքոյկ տրուել էր մասնակիցներին, սակայն՝ անգլերէնով, թերեւս նկատի ունի թրքերէնով նման գրքոյկի առկայութիւնը- Մ. Ա.):

Ալի Աքսու- Այո՛, ես եւս մասնակցեցի «Արի տուն» ծրագրին, եւ լաւ է, որ մասնակցեցի, քանի որ այն ինձ հնարաւորութիւն ընձեռեց տեսնելու Հայաստանն ու հայերին, մօտ լինելու հայ ժողովրդին: Սակայն ծրագրի բովանդակութիւնն ինձ չբաւարարեց: Ես ակնկալում էի ծանօթանալ հայկական մշակոյթի, երաժշտութեան, արուեստի, բանահիւսութեան, ընտանեկան կենցաղի, գրականութեան եւ ֆիլմարուեստի հետ, բայց այդպէս չեղաւ: Կարծես այս ծրագիրը մշակուած լինէր ոչ թէ «Արի տուն», այլ՝ «Վերադարձ քրիստոնէութեանը» խորագրի ներքոյ՝ հիմնուած էթնիկ ազգայնականութեան վրայ: Մեզ տարան երեք թանգարան ու 10-ից աւելի եկեղեցի եւ տաճար: Այդ երեք թանգարանները հրաշալի էին: Սակայն 10-ից աւելի եկեղեցի եւ տաճար այցելելն ինձ բոլորովին էլ դուր չեկաւ: Կարելի էր սահմանափակուել 2-3 եկեղեցով: Յոյսով եմ՝ յետագայում «Արի տուն» ծրագիրն իր անուանն աւելի համահունչ ձեւով կը մշակուի եւ այդ կերպ կը շարունակուի: Ես կարեւորում եմ այս ծրագրի շարունակականութիւնը, սակայն, ինչպէս նշեցի, ըստ իս՝ նրա բովանդակութիւնը պէտք է փոփոխութեան ենթարկուի: Ես առաջարկում եմ այս ծրագիրը մշակողներին՝ վերանայել դրա բովանդակութիւնը:

Զիլան Տիգրիս

Տիրեն Սարրճա- Ինձ մի առանձնայատուկ յուզմունք պատճառեց հարազատ մարդկանց շրջապատում լինելը: Այդ ընթացքում ինձ ցուցաբերուած հիւրասէր վերաբերմունքն զգացնել տուեց, որ իմ տանն եմ գտնուում:

Մելինէ Անումեան- Ի՞նչ զգացումներ ունեցաք Հայաստանում: Ինչպիսի՞ր ապրումներով ժամանեցիք եւ ի՞նչ տպաւորութիւններով հեռացաք:

Տիրեն Սարրճա- Ինձ մի առանձնայատուկ յուզմունք պատճառեց հարազատ մարդկանց շրջապատում լինելը: Այդ ընթացքում ինձ ցուցաբերուած հիւրասէր վերաբերմունքն զգացնել տուեց, որ իմ տանն եմ գտնուում:

Մելինէ Անումեան- Ի՞նչ զգացումներ ունեցաք Հայաստանում: Ինչպիսի՞ր ապրումներով ժամանեցիք եւ ի՞նչ տպաւորութիւններով հեռացաք:

Զիլան Տիգրիս- Պատկերացրէք մի երեխայի, որը տարիներ շարունակ ձեր ներսում է եղել, որի դէմքը երբեւիցէ չէք տեսել, բայց պահել, փայփայել ու սիրել էք նրան եւ վերջապէս առերեսուած էք նրա հետ... Հենց այդ զգացմունքն ունեցայ, երբ տեսայ Հայաստանը... Բացարձակապէս օտարութիւն չզգացի. ամէնուր, ամէն բան այնքա՛ն ծանօթ ու հարազատ էր ինձ... Միայն Հայաստանի՝ տնտեսապէս աղքատ լինելու հանգամանքն խորապէս խոցեց ինձ: Անընդհատ պապերիս պատկանող հետքերին հանդիպելը խիստ յուզիչ էր...

Ալի Աքսու- Հայաստանում ինձ զգացի այնպէս, կարծես երկրորդ քաղաքացիութիւնս այնտեղին պատկանէր: Շատ հանգիստ էի: Այն փաստը, որ փողոցներում հանգիստ կարողանում էի զրուցել մարդկանց հետ, վստահութիւն էր հաղորդում ինձ: Խիստ երջանիկ էի, որ տեսնում էի այն Հայաստանը, որտեղ բազմաթիւ ծանօթներ ունէի, որոնցից մի քանիսի

Միս էր կը հոգամաւորեմ Մեքր տւ Միկ. Հայուար տւ Մեյա Գրիգորեան

GRANITE PRESTIGE MB

COMPTOIRS DE CUISINES ET SALLES DE BAIN
KITCHEN & BATHROOM COUNTERS

Prise de mesures
Fabrication
Livraison et Installation rapide
Measurements taken
Manufacture
Fast Delivery & Installation

Spécialiste Comptoirs
Counter Specialists
Granite ~ Quartz
Marble ~ Marbre

GRATUIT • FREE*
Évier de cuisine / Kitchen Sink

Valeur de
Value of **\$350**

Commande min. / Min. order \$2500.00

FINANCEMENT DISPONIBLE
FINANCING AVAILABLE

Achetez au Prix du Fabricant!
*Buy direct from
the Manufacturer!*

Service
Clé en main
We do it all!

514-331-8337

7111 TRANS CANADA HWY. VILLE ST-LAURENT, QC H4T 1A2
VOISIN DE RONA et GUZZO • NEXT TO RONA HARDWARE & GUZZO

Մեծ հաճությո՞վ կը սպասարկենք Մե՞ծն Մոնթրեալի Հայ գաղութը

Տիրեն Սալրճյան

Հետ լաւ բարեկամ էի դարձել, այն Հայաստանը, որի անունը թէեւ յաճախ էի լսել, շատ էի ցանկացել այցելել այնտեղ, բայց մինչ այդ ոչ մի կերպ չէի կարողացել դնալ: Եկայ, տեսայ եւ վերադարձայ: Սակայն հեռանալիս թէ՛ երջանիկ էի, թէ՛ տխուր եւ պէտք է խոստովանեմ, որ նոյնիսկ հիասթափուած...

Տիրեն Սալրճյան- Ըստ էութեան, մի առանձնայատուկ, անմեկնելի յուզմունքով եկայ Հայաստան, դէպի ուր տանող ուղին անվերջանալի էր թւում ինձ հենց այդ յուզմունքիս պատճառով... Ամէն բան հրաշալի էր: Երջանիկ էի: Մարդիկ լաւն էին: Շատ լաւ ընդունեցին մեզ, եւ այնտեղից հեռացայ հանգիստ ու խաղաղուած հոգով...

Նեճտէթ Ալթունքայա- Զգացի, որ իմ հարազատ տունն եմ զնացել: Գիտակցեցի, թէ որքան են այնտեղի մարդիկ նման խոպայում բնակուող համշէնցիներին:

Մելինէ Անուճեան- Ամենաշատը ի՞նչ հաւանեցիք Հայաստանում:

Զիւլան Տիգրիս- Նախ եւ առաջ՝ հոյակապ ճարտարապետութիւնը: Ինձ վրայ յատկապէս մեծ տպաւորութիւն գործեց փողոցների բարեկարգ եւ մաքուր լինելը: Մեզ բոլորովին օտար չէինք զգում՝ մարդկանց ջերմ վերաբերմունքի շնորհիւ...

Ալի Աքսու- Շատ հաւանեցի, որ հայերը մարդամօտ, պտասհիլի, իրենց խօսքին տէր եւ հիւրասէր ժողովուրդ են:

Տիրեն Սալրճյան- Հաւանեցի, որ Հայաստանում ամէն բան կանոնակարգուած էր, եւ մարդիկ իրապէս եղբայրաբար էին ապրում:

Նեճտէթ Ալթունքայա- Հաւանեցի այն բոլոր վայրերը, որ այցելեցինք: Սակայն ամենատպաւորիչն ինձ համար եղաւ Յեղասպանութեան թանգարանը:

Մելինէ Անուճեան- Կապեր հաստատեցի՞ք թուրքիայի այլ շրջաններից եկած՝ ծրագրի մասնակիցների հետ:

Զիւլան Տիգրիս- Անշո՛ւշտ: Ընկերացանք խոպայից ու Տերսիմից եկած հայերի հետ: Նոյն ճակատագիրը կրած լինե-

լու փաստն անքակտելի կապերով միաւորեց մեզ:

Ալի Աքսու- Ծանօթացանք Տիարպեքիւրից ու Տերսիմից եկած մասնակիցների հետ, բայց դեռ նոր եմ սկսել կապեր հաստատել նրանց հետ:

Տիրեն Սալրճյան- Ոչ, նման կապ չհաստատեցի: Իրակա- նում չկարողացանք, քանի որ նման հնարաւորութիւն չըն- ձեռնուեց մեզ:

Նեճտէթ Ալթունքայա- Այո՛, ես կապեր պահպանում եմ նրանց հետ:

Մելինէ Անուճեան- Հայաստանում Ձեր անցկաց- րած օրերից ո՞րը երբեք չէք մոռանայ:

Զիւլան Տիգրիս- Երբեք չեմ մոռանայ այն ապրումները, որ ունեցայ Յեղասպանութեան թանգարանում: Օրեր շարու- նակ չէի կարողանում ուշքի գալ Յեղասպանութեան այն պատկերներին, որոնց ի տես՝ ցնցուել էի իմ ողջ էութեամբ...

Ալի Աքսու- Հայաստանում 9 օրը մնացի: 9 օրս էլ խիստ բովանդակալից անցան: Կարող եմ ասել, որ ինձ համար անմոռանալի էին յատկապէս այն օրերը, երբ հիւրընկալուե- ցինք Հայկազուն Ալվերցեանի եւ Գառնիկ Մատինեանի օժախներում: Երբեք չեմ մոռանայ նաեւ այն օրը, որն անց- կացրեցինք Ծաղկաձորում՝ Ձեր ընտանիքի հետ միասին, Մե- լինէ՛ ճան:

Տիրեն Սալրճյան- Մարդկանց համար անմոռանալի է դառնում այն, ինչն առաջին անգամ է պատահում նրանց հետ: Նմանապէս ինձ համար էլ անմոռանալի է իմ այցելու- թեան առաջին օրը: Նաեւ երբեք չեմ մոռանայ դաշնակահար Ռաֆֆի Պետրոսեանի համերգի օրը, որը մեծ տպաւորութիւն գործեց ինձ վրայ:

Նեճտէթ Ալթունքայա- Երբեք չեմ մոռանայ «Զուարթնոց» համալիրում կազմակերպուած տպաւորիչ եւ ուրախ երեկոյթը:

Մելինէ Անուճեան- Հայերէն գիտէ՞ք կամ ցան- կանո՞ւմ էք սովորել:

Զիւլան Տիգրիս- Ցաւօք լաւ չգիտեմ: Աշխատում եմ սո- վորել: Քանի որ տարիներ շարունակ հայերէն երգեր եմ կա- տարել, դրա շնորհիւ շատ չեմ դժուարանում սովորելու հար- ցում: Միայն թէ, ցաւօք սրտի, հնարաւորութիւն չունեմ որե-ւէ մէկի հետ շփուելու:

Ալի Աքսու- Ես հայերէն լաւ չգիտեմ: Շա՛տ քիչ գի- տեմ: Ի հարկէ կը ցանկանամ սովորել. քանի լեզու գիտես՝ այնքան մարդ ես... (Ալի Աքսուն հրաշալի կերպով տիրապե- տում է իր մայրենի լեզուին՝ հայերէնի Համշէնի բարբառին: «Հայերէն լաւ չգիտեմ» ասելով՝ նկատի ունի արեւելահայե- րէնը- Մ.Ա.):

Տիրեն Սալրճյան- Հայերէնից միայն որոշ բառեր գիտեմ, բայց շատ եմ ուզում սովորել: Ձե՞՞ որ այն վերջիվերջոյ իմ

Սիւսի քո կր հովանաւորեն Ս. եւ Ս. Սարգսի եւ Մաման Սիւրաբեան

DOUNIA

LEBANESE
CUISINE

حلال
HALAL

RESTAURANT

مطعم دنيا
مأكولات عربية و لبنانية

Աջըը լոյս թորութեան հայութեան

Գանատայի անկախութեան տարեդարձին՝ 1 Յուլիս 2015-ին, պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ DOUNIA LEBANESE CUISINE RESTAURANT-ի ուր համով հոտով կրնաք ուտել Լիբանանի մեք հոչակ վայելող մասնագետ շէֆ Միհրանի (Chef Mihran) պատրաստութեամբ ֆիլէ միսիոն, շիշ քեպապ, շիշ թաուր, քեֆտա, շաուրմա, ֆալաֆէլ, եւայլն...

հասցե՝ 1331 WARDEN AVENUE, UNIT 1
SCARBOROUGH, ONTARIO

հեռաձայնի թիւեր՝ (647) 560-1073
(647) 402-3003

FREE DELIVERY
CATERING SERVICE
WHITE FISH ON ORDER

մայրենի լեզուն է:

Նեճատէթ Ալթունքայա- Այո՛: (Նկատի ունի հայոց լեզվուի՝ Համչէնի բարբառը- Մ.Ա.):

Մելինէ Անուժեան- Շփումներ ունեցա՞ք հայաստանցի հայերի հետ: Հայաստանում ընկերներ ունէ՞ք:

Զիլան Տիգրիս- Դժբախտաբար, առանձնապէս հնարաւորութիւն չունեցայ հայաստանցիների հետ շփուելու՝ բացառութեամբ միջոցառումների ժամանակ ծանօթութիւններ հաստատելու դէպքերի: Հայաստանում շատ ընկերներ չկարողացայ ձեռք բերել նաեւ հայոց լեզուին լաւ չտիրապետելու պատճառով: Միակ ընկերս այստեղ դու ես, սիրելի՛ Մելինէ, Աննան (նկատի ունի Սփիւռքի նախարարութեան աշխատակից Աննա Միքայէլեանին- Մ.Ա.) եւ մեր հայերէնի ուսուցիչ Սիմոն Պետրոսեանը:

Ալի Աքսու- Ես Հայաստանում լաւ ընկերներ ձեռք բերեցի: Կային ընկերներ, որոնց հետ դեռ նախքան Հայաստան գալս էի ծանօթացել՝ Ֆեյսպուք սոցիալական ցանցի միջոցով: Ոմանց էլ ճանաչեցի այլ ընկերների միջոցով: Լաւ երկխօսութեան մէջ եմ նրանց հետ:

Տիրեն Սարըճա- Հայաստանում ոչ մի ծանօթ չունեմ՝ բացառութեամբ նրանցից, ովքեր մեզ հետ մասնակցում էին շրջագայութիւններին:

Նեճատէթ Ալթունքայա- Ունեցայ:

Մելինէ Անուժեան- Որեւէ ուղերձ ունէ՞ք՝ ուղղուած Հայաստանում, Արցախում եւ Սփիւռքում ապրող հայերին:

Զիլան Տիգրիս- Թէեւ Ղարաբաղի վերաբերեալ մանրամասն տեղեկութիւնների չեմ տիրապետում, սակայն առաջնորդուելով մարդկային չափորոշիչով՝ առաջարկում եմ, որ կողմերը խաղաղ ճանապարհով լուծեն այս հարցը: Կարծում եմ՝ եթէ Սփիւռքում ապրող ունեւոր հայ ընտանիքները ներդրումներ անեն Հայաստանում, ապա վերջինս կը զարգանայ: Ըստ իս, դա է Հայաստանի բարեկեցութեան միակ ուղին:

Ալի Աքսու- Ես կոչ ունեմ՝ ուղղուած բոլոր հայերին. մի կողմ թողնենք «Հայաստանցի հայ, արցախցի հայ, սփիւռքահայ» տարբերակումը: Սփիւռքի, Ղարաբաղի եւ բոլոր միւս հայերը պէտք է ձեռք ձեռքի տան եւ իրենց հնարաւորութիւնների սահմաններում աջակցեն Հայաստանի զարգացմանը, ժողովրդի բարօրութեանը, գործազրկութեան վերացմանը, արտագաղթի դադարեցմանը... Նրանք բոլորը միասին պէտք է ներդրումներ անեն՝ յանուն Հայաստանի բարօրութեան: Կարծում եմ, որ այն ջանքերի կէսը, որոնք գործադրուում են Յեղասպանութեան ճանաչման ուղղութեամբ, պէտք է իրականում ուղղուեն երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

Տիրեն Սարըճա- Ակնկալում եմ, որ նրանք մշտապէս օգնեն ու աջակցեն մեզ՝ Արեւմտեան Հայաստանում հայկական արմատներ ունեցողներին:

Ալի Աքսու

Նեճատէթ Ալթունքայա- Մաղթում եմ, որ սոյն ծրագիրն ընդլայնուի, եւ ապահովուի համայն աշխարհի հայութեան մէկտեղումը:

Մելինէ Անուժեան- Ցանկանում էք որեւէ բան յաւելել:

Զիլան Տիգրիս- Անհնար է մոռանալ անցեալը: Մեզ անդառնալի կորուստներ են հասցուել: Դա բացարձակ ճշմարտութիւն է: Յեղասպանութեան իրագործման մէջ դեր խաղացածները պէտք է անվերապահօրէն ընդունեն Յեղասպանութեան փաստը, ուղղակիօրէն առերեսուեն իրենց արածի հետ: Միայն այդ կերպ պարզ կը լինի, թէ ինչ կեանք կ'ունենանք ներկայում եւ ապագայում: Հետեւաբար՝ անհրաժեշտ է յստակեցնել այս գրութիւնը եւ մաքուր յիշողութիւն թողնել ապագայում: 1915-ը ոչ միայն մեր անցեալի, այլ նաեւ՝ ներկայի եւ ապագայի խնդիրն է: Անվերապահ առերեսումը թուրքիայում ապրող թուրքերի, քրտերի եւ միւս ժողովուրդների անխուսափելի մարդկային պարտականութիւնն է:

Ալի Աքսու- Եկայ եւ տեսայ Հայաստանը, որի որոշ կողմերը հաւանցի, որոշները՝ ոչ: Ընդհանուր առմամբ, ես եւ ընտանիքս գոհ ու երջանիկ հեռացանք Հայաստանից: Իմ անկեղծ սէրն ու յարգանքն եմ արտայայտում Ձեզ, Մելինէ՛ ճան, որ ինձ հրաւիրեցիք մասնակցելու այս ծրագրին, համոզեցիք եւ ամէն բան արեցիք, որ դամ: Իմ երախտագիտութիւնն եմ յայտնում նաեւ մեզ Երեւանում հիւրընկալած Սփիւռքի նախարարութեանը, ծրագրի հովանաւորներից Ռաֆֆի Պետրոսեանին, մեզ իրենց օժախներ հրաւիրած Հայկազուն Ալվրըցեանին եւ Գառնիկ Մատինեանին, «Զուարթնոց» համալիրում մեզ համար երեկոյթ կազմակերպած ՀՀ խորհրդարանի պատգամաւոր Արագած Ախոյեանին, ինչպէս նաեւ՝ «Զայն Համչէնական» ամսաթերթի գլխաւոր խմբագիր Սերգէյ Վարդանեանին: Մաղթում եմ, որ յետագայում եւս միասին լինենք նմանատիպ միջոցառումներին: Լա՛ւ մենաք, Ասպած ձեզի հետ էլլի (հայոց լեզուի՝ Համչէնի բարբառով՝ «Լա՛ւ մնաք, Աստուած Ձեզ հետ լինի»): - Մ. Ա.):

Տիրեն Սարըճա- Ո՛չ:

Նեճատէթ Ալթունքայա- Աւելացնելու բան չունեմ:

Մելինէ Անուժեան

Այս էջը կը հովանաւորուի Մ. եւ Ս. Մասիկ եւ Արթուր Օհանեան

ULYSSE NARDIN

SINCE 1846 LE LOCLE - SUISSE

LUGARO GW

METROPOLIS AT METRO TOWN - 404.430.2040
LUGARO.COM

GLOBAL WATCH COMPANY
925 W. GEORGIA - 404.884.6515
@ORIGINALGWC.COM

Մեր երիտասարդությունը միշտ պատնէշի վրայ է

Հարցազրոյց Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի Աերկայացուցիչ Ռաֆֆի Տօնապետեանին հետ

Հարց.- Այս տարի 100-ամեակն էր Հայոց ցեղասպանութեան եւ այդ առթիւ, ինչպէս այլ գաղութներու մէջ, Գանատայի մէջ եւս տեղի ունեցան նախաձեռնութիւններ: Քաղաքական գետնի վրայ Գանատայի մէջ ի՞նչ իրադրո՞ւմներ տեղի ունեցան, յատկապէս Հայ դատի աշխատանքներու ծիրին մէջ:

Պատ.- Մեր արժեւորումով Գանատայի Հայ դատի յանձնախումբը ընդհանրապէս իր վրայ դրուած պարտականութիւնները լիովին կատարեց եւ գերազանցեց: Մենք այս շրջանին ազգային միասնականութիւնը դրինք այնպիսի մեքանիզմի մը մէջ, որ ընդհանրապէս աշխատանքները ներգաղութային, ներազգային իմաստով հեշտ ընթացան: Աշխատանքները սկսան կանուխ՝ 2014-ի աշնան եւ կը շարունակուին մինչեւ այսօր, որովհետեւ տակաւին աշխատանքներ ու ձեռնարկներ կան: Բաղադրամասք այլ շրջաններու՝ իսկապէս ճոխ եւ բոլոր մարզերով ամբողջական աշխատանք տարուեցաւ: Գալով քաղաքական աշխատանքներուն, մենք ուզեցինք 100-ամեակը քաղաքական գործօնի վերածել եւ մեր դատը յառաջ մղել, այդ իմաստով ալ բաւական մեծ յաջողութիւններ արձանագրուեցան: Գանատայի քաղաքական խաւի մասնակցութիւնը ձեռնարկներուն, Արեւելեան Գանատայի, Օնթարիոյի կամ հոս՝ Քեպէքի մէջ աննախընթաց էր: Բոլոր կուսակցութիւնները, թէ՛ դաշնակցային, թէ՛ նահանգային մակարդակով, գրեթէ բոլորը մասնակցեցան, որոնցմէ էին Օնթարիոյի վարչապետը, Գանատայի պաշտպանութեան նախարարը, ներկայ վարչապետը, որ ատենին Ազատական կուսակցութեան ղեկավարն էր եւ ուրիշներ: Այդ առումով մասնակցութիւնը շատ լաւ էր եւ ընդհանրապէս իրենց պատգամները եւ որդեգրած կեցուածքները դրական էին: Ասոր կողքին շարունակուեցան եւս յուշարձաններու գետեղման աշխատանքները, որոնք թէ՛ եւ քաղաքապետական մակարդակի վրայ են, սակայն շատ կարեւոր: Ինչպէս բոլորս գիտենք, Վանդուվրիի եւ Լաւալի մէջ յուշարձանի գետեղումներ տեղի ունեցան, իսկ ներկայիս աշխատանք կը տարուի, որ ուրիշ քաղաքներու մէջ եւս յուշարձանի գետեղումներ ըլլան: Անշուշտ այս բոլորին կողքին պէտք է մոռնալ բանաձեւը, որուն Ապրիլ ամսուան մէջ որդեգրուած կարեւորագոյն նախաձեռնութիւնն էր: Այս մէկը Հայ դատի յանձնախումբին եւ 100-ամեակի Միացեալ յանձնախումբին ճիգերով եղաւ: Մեր երիտասարդականի տղաքը իսկապէս լաւ աշխատանք տարին, որպէսզի գրեթէ միաձայնութիւն ապահովեն խորհրդարանին մէջ, եւ այնպէս պատահեցաւ, որ այդ բանաձեւը քուէարկուեցաւ Ապրիլ 24-ի օրը, երբ մեր ժողովուրդը մեծ թիւով Օթաւայի մէջ էր: Այս բոլորը ընդհանրապէս դրական են եւ դուռ կը բանան Հայ դատի եւ Հայաստանի ի նպաստ Գանատայի կողմէ նախաձեռնութիւններու, որովհետեւ ֆրանքոֆոնիի, առեւտուրի եւ ընդհանրապէս Գանատա-Հայաստան երկկողմ յարաբերութիւններու զարգացումը շատ կարեւոր է, եւ մենք, իբրեւ Գանատայի հայ գաղութ, երկու

երկիրներուն միջեւ յարաբերութեանց կամրջողը ըլլալով՝ զանոնք ընդհանրապէս դրական եւ ճիշդ հունի մէջ կը նկատենք:

Հարց.- Սուրիոյ տագնապը կը շարունակուի, եւ ինչպէս այլ գաղութներ, Գանատայի հայութիւնն ալ իր կարելին կ'ընէ աջակցելու համար սուրիահայ քոյրերուն ու եղբայրներուն: Այս առումով Գանատայի հայ գաղութը սուրիահայութեան օժանդակութեան համար ի՞նչ աշխատանք կը տանի, մանաւանդ որ սուրիահայեր հասած են Գանատա:

Պատ.- Անշուշտ Սուրիոյ մէջ շատ դժբախտ կացութիւն է: Իսկապէս ցաւալի է տեսնել Սուրիոյ մէջ պատահածները եւ անոնց ազդեցութիւնը մեր հայահոծ գաղութներուն վրայ, մանաւանդ Հալէպի, Քեսապի, Դամասկոսի եւ Գամիշլիի մէջ: Նշեմ, որ մենք առաջին օրէն ի վեր մեծ աշխատանք կը տանինք, որպէսզի ապահովենք Սուրիոյ մէջ փոքրամասնութիւններու եւ մեր պարագային՝ հայ փոքրամասնութեան ֆիզիքական ապահովութիւնը: Ծիշդ է, որ Գանատայի կառավարութիւնը գործնականապէս շատ բան չի կրնար ընել, բայց արեւմտեան այլ երկիրներու կողքին ինք եւս պահանջեց պատերազմներու բոլոր կողմերէն՝ փոքրամասնութիւններու իրաւունքներուն յարգումը: Այս մէկը իր գաղաթնակէտին հասաւ, երբ Քեսապը գրաւուեցաւ, երբ Հալէպը շրջափակուած էր, եւ սննունդ չէր հասներ: Ինչ կը վերաբերի գանատահայութեան, հայկական այլ գաղութներու նման, այս աշխատանքին լծուած է չորս տարիէ ի վեր: Ընդհանրապէս մեր օժանդակութիւնը նիւթական է, որ հանգանակութիւններու ճամբով կ'ըլլայ, եւ Գանատայի Միացեալ յանձնախումբը, որ վերահսկող յանձնախումբ մըն է, իսկ հիմնական աշխատանքը կը տանին տեղական յանձնախումբերը, կը շարունակէ մեր գաղութը տեղեակ պահել վերջին անցուղարձերէն եւ կ'աշխատի նիւթական օժանդակութիւն ապահովել, որպէսզի ըստ կարելոյն Սուրիոյ մէջ մնացողներուն օժանդակենք:

Հարց.- Նախապէս յայտարարած էիք հանգանակուած գումարները: Յարգ որքա՞ն գումար փոխանցուած է:

Պատ.- Գրեթէ կէս միլիոն տոլարի հասած է, եթէ ոչ աւելի: Գանատայի Միացեալ յանձնախումբը ունի իր կայքէջը, եւ ստացագիրները կը գետեղուին այդտեղ: Հետեւաբար ընթերցողները կրնան այդտեղ տեսնել հանգանակուած գումարները: Անոնք ուղղակի Բերիոյ Թեմի շտապին կ'ուղարկուին. անոր կողքին ՀՕՄ-ը եւ ՀՄԸՄ-ը իրենց սեփական միջոցներով կ'օգնեն: ՀՕՄ-ը երկու տարիէ ի վեր Նոր Տարուան առթիւով դարոցական պիտոյքներ կ'ուղարկէ եւ տարի մը նաեւ վերարկուներ ուղարկեց, իսկ ՀՄԸՄ-ը իր միջոցներով Սուրիոյ մէջ գործող ՀՄԸՄ-ականներու կ'օժանդակէ եւայլն: Եթէ այս բոլորը գումարելու ըլլանք հաւանաբար կը շրջանցէ

Սիւսէր կը հովանաւորեն Ս. եւ Ս. Քրիստոս եւ Մարի Լափոնցեան

COLLISION CENTER - CENTRE DE COLLISION

Etablissement Tavoukdjian

6055 Pontgravé, Montreal, Quebec H4K-2E7

Tel : (514) 274-4133

Fax : (514) 904-2313

Email : info@autoralph.com

Վերէն ձախէն աջ՝ ՀՅԴ Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Րաֆֆի Տօնապետեան Գանատայի նախկին պաշտպանութեան նախարար Ճէյարն Քէնիի, Վարչապետ Թրուտոյի եւ ՀՀ Սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանի, Գանատայի արտաքին գործոց նախարար Սթեֆան Տրոնի եւ ՀՅԴ Բիւրոյի անդամ Յակոբ Տէր Խաչատուրեանի, Գանատայի ժառանգութեան նախարար Մելանի Ժոյիի հետ:

նշած կէս միլիոնս: Յիշեմ, որ Բերիոյ Թեմի առաջնորդը երբ Գանատա այցելեց, տեղի ունեցաւ ազգային վարժարաններուն համար յատուկ հանգանակութիւն: Այս աշխատանքներէն զատ գոյութիւն ունի նաեւ այստեղ ժամանող սուրիահայերու հարցը: Յստակ է, որ սուրիահայերու կարեւոր թիւ մը կը գտնուի Գանատա. անոնք այստեղ կը հասնին ընդհանրապէս իրենց ազգականներու կամ բարեկամներու երաշխաւորութեամբ, անոնց դիմաւորման աշխատանքին մէջ գաղութը կարեւոր դերակատարութիւն կ'ունենայ: Մինչեւ հիմա հասնողները ընդհանրապէս կը գտնուին մեծ քաղաքներու մէջ, ինչպէս Մոնթրէալ, Լաւալ, Թորոնթօ եւ Վանգուվըր, սակայն կան նաեւ Հարաւային Օնթարիոյի, Քեմպրիճի եւ Սէյնթ Քատրինի մէջ հաստատուողներ: Այստեղ հասնող մեր սուրիահայ քոյրերն ու եղբայրները օժանդակութեան կարիքը ունին, որպէսզի վարժուին այստեղի կեանքին, իրենց գաւազները դպրոց ուղարկեն եւ գործ գտնեն: Սակայն հաւանաբար կարեւորագոյն մարտահրաւէրը ժամանողներու գաւազներու կրթական կարիքն է: Անշուշտ մեր դպրոցներու ցանցը կը դիմադրաւէ մարտահրաւէրը՝ զանոնք պատրաստելով, ֆրանսերէնի առումով, որպէսզի կարենան յետագային շարունակել դպրոցական բնականոն կեանքը: Այս մէկը ե՛ւ նիւթական, ե՛ւ վայրի իմաստով լուրջ հարց է: Նախատեսելի է նաեւ, որ այս հարցը տակաւին առկայ է, մանաւանդ որ վերջին դաշնակ-

ցային ընտրութիւններու արդիւնքով կազուած նոր կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնեց նոր գաղթականներ ընդունելու, եւ որովհետեւ այդ գաղթականներուն մեծ տոկոսը Լիբանանէն եկողներն են, կ'ենթադրենք, որ անոնց մեծ տոկոսը մեր սուրիահայ քոյրերն ու եղբայրները պիտի ըլլան:

Հարց.- Գանատայի երիտասարդական միութիւնը, չորրորդ տարին ըլլալով, կ'իրագործէ ազգանուէր եւ հայրենանուէր առաքելութիւն մը Վանաձորի մէջ, որ երիտասարդական ճամբարն է: Անոր կը մասնակցին շուրջ չորս հարիւր երեխաներ: Այս մէկը մեր գանատահայ երիտասարդութեան աշխոյժ գործունէութեան մէկ կարեւոր փաստն է: Այս առումով ի՞նչ ունիք ըսելիք, ըստ ձեզի, անոնք մեզի ի՞նչ ապագայ կը խոստանան:

Պատ.- Ատիկա ապագայի հարց չէ, այլ՝ ներկայի: Այս երիտասարդները մեր ներկան են, մեր առօրեային մասնակից են: Անոնք ոչ թէ ապագային պիտի ստանձնեն ղեկավարութիւնը, այլ արդէն բոլոր մակարդակներու վրայ անոնք ունին իրենց կարեւոր դերակատարութիւնը: Մեր կառույցները երիտասարդներուն առիթը կ'ընծայեն ծրագրելու եւ գործադրելու իրենց աշխատանքները բոլոր մարզերէն ներս: Օրինակ

Այս էջը կը հովանաւորեն Ս. եւ Ս. Սեւեթիս եւ Միսա Չիտիչիվանեան

LE CRYSTAL

SALLES DE RÉCEPTION

WWW.LECRYSTAL.COM

5285 HENRI-BOURASSA O., VILLE SAINT-LAURENT, QC, H4R 1B7 - TÉL.: (514) 337-8160 - INFO@LECRYSTAL.COM

տուիք Հայաստանի ճամբարը: Նշեմ, որ մեր երիտասարդու-
թիւնը յատուկ պարտականութիւն ստանձնած է օժանդակե-
լու Լոռիի մարզի մեր կառույցին: Անոնք մեծ ներկայութիւն
են նաեւ Հայ դատի եւ 100-ամեակի աշխատանքներուն մէջ,
կարեւոր դերակատարութիւն ունին սուրիահայ ներգաղթող-
ներուն համար մշակուած ծրագիրներնեւուն մէջ, ինչպէս՝
անգլերէն եւ Ֆրանսերէն սորվեցնելու եւ գործի փնտռուութի
աշխատանքներուն մէջ: Այլ խօսքով մեր առօրեային մաս կը
կազմեն եւ դերակատար են, այդպէս պէտք է ըլլայ ու շարու-
նակուի: Մենք միշտ պիտի աջակցինք իրենց ու խրախու-
սենք, որպէսզի ապագային եւս այդպէս մնայ: Մեր երիտա-
սարդութիւնը միշտ պատնէշի վրայ է:

Հարց.- Այս տարի Գանատայի մէջ տեղի ունեցան
դաշնակցային ընտրութիւններ, եւ ինչպէս միշտ, Գա-
նատայի Հայ դատի յանձնախումբը իր քաղաքական
գործունէութեամբ մասնակից դարձաւ ընտրապայքա-
րին: Այս առումով ի՞նչ նախաձեռնութիւններ ունե-
ցաւ Հայ դատի յանձնախումբը:

Պատ.- Շատ հետաքրքրական ընտրարշաւ մըն էր գա-
նատական պատմութեան մէջ, եւ Հայ դատի յանձնախում-
բերն ու մեր գաղութները շատ կարեւոր դեր ունեցան: Ինչ-
պէս գիտէք, ժողովրդավարութիւնը Գանատայի մէջ զօրաւոր
արմատներ ունի: Ոմանք կը զարմանան, թէ խորհրդարանի
մէջ երրորդ դիրք գրաւող կուսակցութիւն մը ինչպէ՞ս իշխա-
նութիւն կը դառնայ, սակայն որովհետեւ Գանատայի մէջ ժո-
ղովրդավարութեան արմատները խորն են, այդպիսի զարգա-
ցում մը կարելի է միշտ սպասել: Ըստ ընտրապայքարին, այդ
կուսակցութիւններէն որեւէ մէկը կրնար այս ընտրութեամբ՝
դառնալ իշխանութիւն: Եւ մենք հարցը լաւապէս դիտարկե-
լով՝ երեք հիմնական կուսակցութիւններուն, նաեւ չորս-հինգ
փոքր կուսակցութիւններու հետ անցեալ տարուընէ արդէն
լաւ յարաբերութիւններ մշակեցինք: Այս մէկը դիւրին չէ-
նախկին իշխանութիւն եղող պահպանողականներուն հետ
յարաբերութիւն մշակելը դիւրին էր, որովհետեւ գիտէինք, թէ
ո՛վ է վարչապետը, ո՛վքե՛ր են նախարարները եւ բոլորին հետ
շատ լաւ յարաբերութիւններ կը մշակէինք: Սակայն նոր
հանգրուանով նոր ալիքներ կային, եւ պէտք էր կարենայինք
լաւապէս ճանչնալ պատասխանատուները եւ զանազանել, թէ

ո՛վ մեր բարեկամն է, ո՛վ՝ ոչ: Ազատականներու պարագային,
որոնք խորհրդարանին մէջ երրորդ ուժն էին եւ ունէին միայն
երեսունի հասնող երեսփոխաններ, իրեւ Վերանորոգման ու
վերակազմակերպման արդիւնք, այս ընտրութիւններուն ըն-
թացքին բազմաթիւ նոր դէմքեր յայտնուեցան, որոնց պէտք
էր ծանօթանայինք եւ անոնց հետ յարաբերութիւններ մշակե-
ինք, որպէսզի կարենայինք անոնց հետ բարեկամանալ եւ Հայ
դատի աշխատանքներու եւ գաղութային կեանքի մակար-
դակներու իմաստով անոնց աջակցութիւնը շահիլ: Այդ աշ-
խատանքը Կեդրոնական կոմիտէն, Հայ դատի յանձնախում-
բերը եւ կոմիտէները բաւական լաւ ձեւով կատարեցին, եւ
որովհետեւ երեք կուսակցութիւններէն որեւէ մէկը կրնար
ընտրութիւններուն յաղթանակ արձանագրել՝ մենք յաղթա-
նակողին հետ լաւ յարաբերութեան մէջ էինք արդէն: Բարե-
բախտաբար կրնանք յայտնել, որ թէ՛ ներկայ իշխանութեան
չըջանակին, թէ՛ ընդդիմադիր պահպանողականներու, թէ՛ ալ
երրորդ դիրքը գրաւող կուսակցութեան շրջանակներուն մէջ
ունինք լաւ բարեկամներ, եւ այդ իմաստով կը կարծենք որ
պիտի կարենանք Հայ դատի մեր ապագայի աշխատանքները
զարգացնել եւ շարունակել կամրջել Գանատա-Հայաստան
յարաբերութիւնները:

Հարց.- Այս տարի ՀՅԴ-ի 125-ամեակն է: Դաշ-
նակցութիւնը Գանատայի մէջ իր կազմակերպական
արմատները նետած է 1902-ին եւ մինչեւ օրս ներկա-
յութիւն է: 125-ամեակի առիթով ի՞նչ է ձեր պատգա-
մը Դաշնակցութեան շարքերուն եւ համակիրներուն:

Պատ.- Պատմութիւնը շատ կարեւոր է, եւ անկէ շատ բան
կը սորվինք: Վերջին 125 տարիներուն ընթացքին ՀՅԴ-ն մեծ
դերակատարութիւն ունեցած է: Բոլորը այդ պատմութիւնը
գիտեն, եւ տօնակատարութիւններուն ընթացքին կը յիշա-
տակուին: Սակայն կարեւորը ապագան է, մեր դերակատարու-
թիւնը ի՞նչ պիտի ըլլայ ապագային: Անցեալի մեր պատաս-
խանատու ընկերներն ու ընկերուհիները մեզի պատրաստեցին
ու ներշնչեցին, իսկ այժմ կարեւորը այն է, որ մե՛նք ի՞նչ պիտի
ընենք եւ ինչպէ՞ս մեր կարգին պիտի ներշնչենք ապագայ սե-
րունդները: Հիմնական պատգամը այս է:

«Հորիզոն»

Այս ֆոթո կը հովանաւորեն Ս. Եւ Ս. Արսիւս Եւ Արսիւս Մայրօրէն

ANI BAKERY LTD

ԱՆԻ ՓՈՒԳՊԱՆ

Middle Eastern Pizza Lahmajoun

Սեփականատեր՝ Արսեն Տապապաղեան

Ուր կը գտնեք հայկական եւ արաբական լահմաճունի տեսակներ՝ փոքր եւ բնական չափերով: Լահմաճունը կը պատրաստենք մեր չափերով եւ յաճախորդներուն պահանջքին համաձայն՝, միսը իրենցմէ կամ մեզմէ: Կը պատրաստենք եւ կը ծախենք նաեւ թահինով հաց: Միշտ պատրաստ ենք ձեր ապսպրանքներուն գոհացում տալու ուրախ եւ տխուր առիթներով

**Փորձեցեք եւ
գոհ պիտի մնաք**

**NEW ADDRESS: Ani Bakery Ltd. 112 Crockford Boulevard Unit 2
Scarborough, Ontario M1R 3C3 - հեռաձայն՝ (416) 285-7164**

Բաց ենք շաբաթը վեց օր, Կիրակի մինչեւ կեսօրէ ետք՝ ժամը 2:00
(Երկուշաբթի փակ)

Գրախօսական չգրուած վէպի մը

Սկիզբէն ըսեմ՝ գլուխ գործոց մըն է այս վէպը: Այսպիսի վէպ ցարդ չէ՛ գրուած:

Որեւէ նախընթաց չունի այս վէպը, իսկ անոր կառոյցը ամբողջովին ինքնուրոյն է՝ ոչ մէկ նմանութիւն ասկէ առաջ գրուած որեւէ վէպի հետ:

Այս վէպը չունի որեւէ յատուկ սկիզբ, չունի եւ յատուկ վերջ: Կարելի է կարգալ սկսիլ որեւէ էջէ, կանգ առնել որեւէ էջի վրայ. կարելի է նոյնիսկ կարգալ դէպի ետ. բոլոր պարագաներուն ալ ընթերցողը անմիջապէս պիտի մտնէ պատմութեան մէջ ու առանց դժուարութեան հետեւի անոր յառաջընթացին կամ յետընթացին:

Աւելին՝ ան պիտի նոյնանայ անոր հերոսին, աւելի ճիշտ՝ հերոսներէն ոեւէ մէկուն հետ, քանի որ մէկ հերոս չունի վէպը: Անոր հերոսները բազմաթիւ են, բազմազան՝ այնքան ու ինչպէս ընթերցողները կրնան ըլլալ:

Վէպը չունի նաեւ աշխարհագրական յատուկ տարածք: Ան տեղի կ'ունենայ ամենուրեք՝ աշխարհի վրայ ամեն տեղ, որեւէ տեղ: Տակաւին անոր թաւալման ժամանակն ալ շատ ընդարձակ է, հարիւր տարի՝ ինչպէս Կարսի Մարքէզի հարիւր տարուան մենութիւնը, կամ հազար տարի:

Ընթերցողը ի՛նք կ'ընտրէ այն պահը, որմէ կ'ուզէ սկսիլ կարգալ վէպը, ու պահը, ուր կ'ուզէ յանգիլ՝ դէպի առաջ կամ դէպի ետ: Ան կրնայ ընտրել իր ծննդեան թուականը ու անկէ մեկնելով հասնիլ 2015 թուականին կամ բռնել հակառակ ճանապարհը ու հանգրուանել 1915 թուականին՝ եթէ հայ է...: Կրնայ եւ ընտրել իր ծննդավայրը ու անկէ անցնիլ մէկ երկրէն միւսը, անընդհատ տեղափոխուելով:

Վէպը կարգալու միակ ձեւը այս չէ սակայն, այսինքն՝ հորիզոնական ընթացքով: Ընթերցողը կրնայ մնալ իր տեղը, իր ժամանակին վրայ ու վէպը կարգալ դէպի վեր՝ ամպերն ու երազները կամ դէպի վար՝ խորքերը իր ինքնութեան: Կարելորը, սակայն, ինչ ձեւով ալ որոշէ կարգալ՝ հորիզոնական թէ ուղղաձիգ, ընթերցողը պարտաւոր է

ընտրել իր հերոսը ու անոր հետ կտրել ընթերցման ճանապարհը:

Ան՝ հերոսը, կրնայ իր ազգէն ըլլալ կամ ոչ, «հայ» թէ «օտար», «բարի» կամ «չար», ամուսնացած կամ ամուրի, հաւատացեալ կամ անհաւատ, ճարպիկ կամ անճարակ, ուսեալ կամ տգէտ, բարոյականի տէր կամ անբարոյ, հանրանուէր կամ եսակեդրոն, օրինապահ կամ օրինախախտ, հարուստ կամ աղքատ, բարեսիրտ կամ անգուլթ, հեղահամբոյր կամ վայրագ, նիւթապաշտ կամ գաղափարապաշտ: Այսինքն՝ ինծի պէս, քեզի պէս մէկը:

Տուեալ պահուն ան կրնայ ճակատի խրամատներուն մէջ ըլլալ՝ հայրենիքի պաշտպանութեան ի խնդիր, խաղատունը՝ իր չունեցածն ալ կորսնցնելու վրայ, մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան համար փողոց իջած՝ ցոյցի, կամ սեփական կինը լքած՝ սիրուհիին թեւերու տարփանքին յանձնուած, աղէտի վայրը՝ բուժօգնութիւն հասցնելու համար աղէտեալներու, բանտի խոցին մէջ՝ գործած ոճիրին պատիժը կրելու համար, երկար ճանապարհի վրայ՝ բռնատարի դեկին ետեւ՝ աչքերուն իջնող քունին դէմ պայքարելու մէջ, կամ ապրանքը ծախած ատեն՝ թէ՛ յաճախորդը եւ թէ՛ պետութիւնը խաբելու ընթացքի մէջ, դասարանին մէջ՝ մայրենի լեզու դասուանդելու հրայրքին մէջ, թէ՛ նոյն այդ ուսուցիչին դէմ՝ գաւկիին դիտողութիւն ըրած ըլլալուն համար՝ տնօրէնին բողոքած պահուն: Այսինքն ընթերցողը կրնայ գտնուիլ իր հերոսին որեւէ արարքին մէջ, որ ինքն ալ կրնայ կատարած կամ կատարելու վրայ ըլլալ:

Բայց միեւնոյն ատեն, եթէ ընթերցումը ուղղաձիգ ըլլայ, ընթերցողը կրնայ իջնել հերոսին հոգիին խորքերը, բարձրանալ եօթներորդ երկինք ու տակաւին տագնապիլ հիւանդ գաւկիին ցաւերով, խայտալ գալիք ամուսնութեան ակնկալութեամբ, տարուի կորսնցուցած գործին ու ընտանիքը պահելու դժուարութեան մտածողներով, նոր կատարած ճամբորդութեան մը յիշատակներով՝ ունեցած վայելքը վերապրիլ, եւ

«Քայլող մարդը», գործ՝ Արթօ Զազմագչեանի

այսպէս՝ միշտ վեր ու վար...

Գիտածողովի մը մէջ՝ աշխարհի հոգերը շալկած, երկրագունդը իր անելէն դուրս բերելու եւ իր բնական ծիրին մէջ արձակելու գո՛ւր ճիգեր թափել, կուսակցական ժողովի մը մէջ իր հետապնդած ծրագիրը բանաձեւել, իր առեւտրական ընկերութեան տնտեսական յառաջխաղացքը նախատեսել, կամ պատրաստուիլ գալիք խորհրդարանական ընտրութիւններուն:

Տակաւին կրնայ թոռնիկին քով նստած՝ անոր պատմութիւն մը պատմել կամ կարգալ պառկեցնել առաջ՝ վայելելով քունէն մարմնելով հանդերձ անոր աչքերուն մէջ խայտացող հետաքրքրութեան փայլքը...

Ահա այս բոլորը ու աւելին կը գտնուին այս վէպին մէջ, ամեն օր նոր դարձուածքով մը, նոր անկիւնէ մը տեսնուած ու ապրուած: Տեսնուելիք ու ապրուելիք:

Վա՛յ անոր, որ չի կրնար կարգալ գայն:

ՎՐԷԺ-ԱՐՄԷՆ

Այս էջը կը հովանաւորուի Մ. և Մ. Սիսիլի և Նեյրիսի Աստուծամէ

«Ժողովուրդիս հետ, ժողովուրդիս համար»

Միասնաբար վերակառուցե՛նք Ստեփանակերտի ՀՕՄ-ի
«Սօսե» Մանկապարտեզը, ապահովելով
Արցախի մանուկներու

երազային մանկությունը

Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդեան տօներուն առթիւ,
Հայ Օգնութեան Միութեան
աշխարհասփիւռ ընտանիքը խաղաղ եւ
բարեբեր օրեր կը մաղթէ եւ շնորհակալութիւն
կը յայտնէ ՀՕՄ-ին նուիրեալ
բարերարներուն եւ բարեկամներուն:

ՀՕՄ-ի Կեդրոնական Վարչութիւն

Կեանքի մը պատմութիւնը 103-ամեայ մուսալեոցի վերապրող Սիրվարդ Աթաճեան

Առջեւս նստած պեհեր կինը 103-ամեայ մուսալեոցի Սիրվարդ Աթաճեանն է: Եթէ նախօրօք ծանօթ չըլլայի անոր կենսագրութեան եւ եթէ սեփական աչքերով չտեսնէի անոր անձնագրային տուեալները, դժուար թէ հաւատայի, թէ դարձ մը աւելի է իր տարիքը, որ նաեւ ինծի համար իրապատուօրէն նիւթ դարձաւ:

Ճերմակ մազեր, բարձր ու լայն ճակատ, մոխրագոյն գեղեցիկ աչքեր, նուրբ շուրթեր: Դէմքն ու գեղեցիկ ձեւերը, թափանցիկ, գրեթէ առանց կնճիռներու, կարծես՝ մարմարակերտ ըլլային: Մի քանի լեզուներու իմացութիւն, երգեցիկ ձայն, իսկ աչքերու մէջ՝ մշուշուած թախիծ, որուն պատմութիւնը դարձ մը անդին է: Ամառնային տաք երեկոյ մը կը զրուցեմ հետը:

- Պատմեցէ՛ք Ձեր մասին, Սիրվարդ մայրիկ:

- Ես ծնած եմ 1912 թուին, Մուսալեո: Մնողներս՝ Հայրապետն ու Մարիցան, բնիկ մուսալեոցիներ եղած են: Մենք 7 երեխայ եղած ենք՝ 4 քոյր եւ 3 եղբայր: Բոլորը մահացած են, մարդ չկա՛յ: Ես մնացած եմ, մէկ ոտքս ալ գերեզմանն է. կարծես պարտէզի մէջ միայնակ ծառ ըլլամ: Մուսալեո... սիրուն գիւղեր ունէր, ուր միայն հայեր կ'ապրէին: Գիտէ՞ք Մուսալեոյի պատմութիւնը. 1915-ին մուսալեոցիները 40 օր լեռները բարձրացան, կռուեցան թուրքին դէմ, յաղթեցին: Հայրս ու հօրեղբայրս մինչ այդ թուրքի բանակ գացած էին, հօրեղբայրս վերադարձուած էր: Մուսալեոյի եօթ գիւղերուն մայրաքաղաքը Անտիոքն էր, 70 քմ. հեռու էր, քաղաքով կ'երթային ու կու գային: Այնտեղ գետ մը կար, վրան ալ մեծ կամուրջ մը: Հօրեղբայրս կը նետեն գետը, հայրս կը փախչի կու գայ Մուսալեո: Մեր տունը երկու յարկանի էր, եկեղեցիին մօտիկ, մենք շա՛տ մեծ պարտէզներ ունէինք. լեցուն էր թուփը, թուզը, խաղողը, գէյթունը, մանտարինը, նարինջը, ծիրանի նման միրգ կար, դուն չես գիտեր, ինկիտունիա կը կոչուէր, այսինքն՝ նորաշխարհը. որ պարտէզը մտնէիր, այդ ծառի ծաղիկներու հոտէն կը խենթանայիր... Անոյ ծաղիկներով թէյ կը պատրաստէինք, շատ բուժիչ էր: Ամէնը ձգեցինք ու լեռ բարձրացանք: Գիշերները, որպէսզի թուրքերը չտեսնեն, տղամարդիկը կ'իջնէին ու խաղող, թուփ, թուզ կը բերէին, կանայք հաց կը թխէին, որ ճահիլները, կռուողները ուտեն, չթուլնան: Այդ ժամանակ փոքր էի, շատ չեմ յիշեր, բայց մամաս ու պապաս շատ բան պատմած են: Հերոսամարտի դեկալարներէն Եազուպեանը իմ ամուսինիս քեռին էր: Ինք մեզի յոյս կու տար, մեր քահանան ալ կ'ըսէր, որ եթէ թուրքը մեզի մօտենայ ու չկարենանք դիմանալ, մեծով պղտիկով ջուրը կը նետուինք: Օր մը մերինները հեռադիտակով կը նային ու կը տեսնեն, որ ծովուն մէջ նաւ մը կ'երեւայ, կը հանեն իրենց շապիկները, կը կապեն փայտերու վրայ ու օդի մէջ կը պտտցնեն, նշան կ'ընեն, որ գրեթէ տեսնեն: Նաւապետը կը նկատէ, փոքր նաւով մարդիկ կը զրկէ,

որպէսզի երթան տեսնեն, թէ ովքեր են նշան ընողները: Մերինները կ'ըսեն, որ հայեր են եւ ա՛լ ուժ չունին դիմանալու: Նաւապետը կ'ըսէ, որ 8 օր ալ դիմանան, շուտով իրենք մեծ նաւ մը կը բերեն ու բոլորը կը տանին: Մարդիկ ձեռով մը 8 օր ալ կը դիմանան, Ֆրանսացիները կու գան ու կը փրկեն հայերը: Մեզի տարին եզրափակու, ուր մնացինք 5 տարի, յետոյ Ֆրանսացին 20 տարի պայման դրաւ, մեզի թուրքին չտուաւ: 20 տարի ետք ժողովուրդին մէկ մասը Այնճար տարին, մենք Հալէպ գացինք: Ես այդ ժամանակ 7-8 տարեկան էի: Հայրս Հալէպի մէջ խանութ ունէր, բայց ամբողջ ամիսներուն կ'երթայինք Մուսալեո, մեր պարտէզներու բերքը կը հաւաքէինք: Վազըֆի մէջ (Մուսալեոյի գիւղերէն մէկը) պտուղը ոտքի հետ կ'երթար, միւս գիւղի՝ Խըտըրպէկի մէջ, մեծ, շա՛տ մեծ սօսի ծառ մը կար, որուն տակ 3-4 սրճարան կար, ջուրին մէջ չորս կողմը տարածուած էին ծառին արմատները, այդ ջուրը 3-4 ջրաղաց կ'աշխատէին: 1947-ին եկանք Հայաստան. հայրենական պատերազմը նոր վերջացած էր, երկիրը աղքատ էր: Ամուսինս՝ Յովսէփ Աթաճեանը, Ֆրանսացիներու մօտ գնդապետ էր: Ֆրանսացի զօրավարը անոր ըսած էր, որ մնայ ու շարունակէ աշխատիլ Ֆրանսական բանակին մէջ, բայց ամուսինս անոր ըսած էր, որ ինք իր վաթանը (հայրենիքը) պիտի երթայ: Եւ այդպէս եկանք հայրենիք. նախ մեզի տեղաւորեցին Էջմիածինի շրջանի ներքին Ձեւա գիւղին մէջ: Երկու ամիս անց գացինք Էջմիածին, 5-6 ամիս չանցած՝ մեզ աքտրեցին Բասարգեչար (Վարդենիս): 8 հոգինոց ընտանիքով մեզ աքտրեցին Էջմիածինէն: Ես գորգագործ էի եւ սկսայ այդտեղի գործարանին մէջ աշխատիլ. ամէն առտու ժամը 7-ին 7 քմ. ճամբայ կը կտրէի գործի հասնելու, 7 քմ. ալ՝ ետ վերադարձիս: 1947 թուի Օգոստոսին եկանք Հայաստան, 1948-ի Ապրիլ-Մայիսին մեզ քշեցին Բասարգեչար: Երկու գորգ գործեցի այնտեղ: Յետոյ տուն տուին, 5 տարի տանջուեցանք: Ամուսինս ու տագրս կոլխոզի մէջ կ'աշխատէին, անոնց սորվեցուցի գորգ գործել, եւ ձմեռն տղաս ու ամուսինս հետս կը գործէին: 1952-ին եկանք Երեւան, Մալաթիա թաղամաս, այս հողամասը առինք եւ տուն կառուցեցինք, մեր տունին կողքին ալ ամուսինիս եղբօր տունն է: Չամուսնացաւ, 60 տարեկանին մահացաւ եւ իր բաժին տունն ալ ամուսինիս ձեռք: 70 տարեկանին ամուսինս ալ մահացաւ արեան քաղցիկէն: Ինք կ'աշխատէր «Հայէլեկտրոյ» մէջ, ես ալ՝ «Անուշ» տրիկոտաժի գործարանէն ներս: Հիմա կը տեսնէք՝ չեմ կրնար քաղել, ոտքս վերահատած են, երկաթ է մէջը, բայց չեմ կրնար հանգիստ նստիլ, ես ճաշ կը պատրաստեմ, ամանները կը լուամ: Գիտե՞ս ինչպէ՛ս կը գործէի. ամբողջ օժիտս ձեռքերովս պատրաստած եմ, գործած ու ասեղնագործած, հիմա չեմ կրնար, մէկ աչքս լաւ չի տեսներ: Ապրիլս շատ դժուարացած է:

- Սիրվարդ մայրիկ, այս տարիներու ընթացքին

Սիրվարդ կը հովանաւորեն Ս. Ե. Ս. Սիմոն Եւ Մարալ Կարապետեան

York Visitation Centre and Cemetery

160 Beecroft Road, North York, ON M2N 5Z5

Tel: 416-221-3404 Cell: 416-540-0791

www.mountpleasantgroup.com

Դալարը միակ հայ վկայեալ փեսուհն է Օնթարիո նահանգէն ներս, ան հմուտ է հայերէն եւ անգլերէն զոյգ լեզուներուն, քաջափրկեալ է հայկական եկեղեցական հնադարեան ծէսերուն ու սովորութիւններուն: Դալարը կը գործէ York Visitation Centre Մեռելարան հասարակութենէն ներս, ան կը խոսարանայ լաւագոյն միջոցներով ամոքել հայ ընտանիքներու սուգը, ձեռնարկել ու կազմակերպել յուղարկատրութեան եւ թաղման արարողութիւնները:

Talar Karabulut
Դալար Գարապուլոթ
Funeral Director

York Visitation Centre
and Cemetery
416-221-3404

Talar is the only Armenian licensed funeral director in the province of Ontario. She is currently working at York Visitation Centre. She speaks both Armenian and English and is highly experienced with traditional Armenian funerals. Talar would be pleased to discuss funeral service options with all Armenian families.

York Visitation Centre is a registered business name of Mount Pleasant Group of Cemeteries, which is affiliated with Canadian Memorial Services, which provides funeral services at York Visitation Centre.

(Լուսանկարը ԻՃՃԱ Մխիթարեանի)

գոնէ մէկ անգամ Ձեր ծննդավայր գացած էք:

- Ձէ՛, չեմ գացած: Միայն 1999-ին հանրակառքով Լե-
նինականէն գացած ենք Հալէպ. անցանք Ուրֆայէն, Այնթա-
պէն, Քիլիսէն, Խարբերդէն, Արաբկիրէն, բայց կարծես անա-
պատ ըլլար, ծառեր չկային, կարմիր հող էր: Միայն Այնթապը
քիչ մը տարբեր էր:

- Հալէպի մէջ Ձեր տունը պահպանուած է:

- Կայ, մեր տունը կայ: Եղբայրս ալ այնտեղ էր, եղբորս
տղան ալ Քեսապ կը մնար. քեսապցիներու մէկ մասը փախաւ
Ֆրանսա, մէկ մասը՝ Այնճար, եղբորս տղան ալ եկաւ այստեղ
եւ Մուսալեռէն տուն առաւ:

- Մուսալեռան կերակուրները դեռ կը պատրաստ-
տէ՞ք:

- Միշտ ալ մեր կերակուրները կը պատրաստեմ՝ հարիսան,
ղարնիյարը, թավուլէն, իմամ-պայըլտին, իշլի քիւֆթան,
թանով ճաճը, տոլման: Երեք տարի է, որ իշլի քիւֆթա չեմ
կրնար պատրաստել: Իմ պատրաստածս ո՛վ կ'ուտէր՝ համը բե-
րանը կը մնար, ոեւէ մէկուն պատրաստածը չեմ հաւնիր:

- Եղեռնի 100-րդ տարելիցէն ետք, ի՞նչ կը կար-
ծէք, թուրքը կը ճանչնա՞յ Հայոց ցեղասպանութիւնը,
կու տա՞յ մեր հողերը:

- Բարձ գրին այդ սեւամորթ նախագահի գլխուն տակ,
չստորագրեց: Թուրքերը հող տա՞ն, ինչպէ՞ս կու տան, իրենք
կ'ըսեն, որ Չարդ չէ եղած, տեղահանած են, չէ՛, աղջի՛կ ճան,

թուրքը կը մնայ թուրք: Ափսո՛ս, մեր հողերը: Հիմա մեծ մասը
չէօլ է: Ափսո՛ս, մեր Քապուսիէն, Վազըֆը, Խըտըրպէկը, Եօ-
ղունօլուկը, Հաճի Հապիպլին, Պիթիասը: Հազար ափսոս, ա՛լ
չեմ տեսներ, կարօտ մնացինք: Մեր կողմը՝ Վազըֆ եւ Խը-
տըրպէկի մէջ լաւ բնութիւն է, առատ այգիներ են, ջուր կայ,
մաքուր օդ, 40 հայ ընտանիք կ'ապրի, հայկական եկեղեցի կայ:
Սեպտեմբեր 22-ին, ինչպէս Հայաստանի մէջ, այնտեղ ալ
տհուլ-զուռնայով, հարիսայով կը նշեն Մուսալեռան օրը:

- Քանի՞ լեզու գիտէք, Սիրվա՛րդ Մայրիկ:

- Արաբերէն, թուրքերէն եւ Մուսալեռան բարբառը:

- Որեւէ լեզուով բան մը կ'ըսէ՞ք:

- Արաբերէն ըսեմ՝ «պըհըպպա Հայաստան», որ կը
նշանակէ՝ կը սիրեմ Հայաստանը: Արաբերէն շատ լաւ գիտեմ,
Հալէպի մէջ ընկերուհիներս քրիստոնեայ արաբներ էին: Հա-
լէպ ալ լաւ էր, բայց մեր երկիրը Հայաստանն է:

- Սիրվա՛րդ մայրիկ, ի՞նչ կը ցանկաք հայ ժո-
ղովրդին:

- Աշխարհին՝ խաղաղութիւն, հայ ժողովուրդին՝ գօրու-
թիւն, առողջութիւն: Աստուած ուժ տայ մեր բանակին, մեր
զինուորներուն, որ կը պաշտպանեն մեր երկիրը: Թուրքն ալ՝
թո՛ղ կորչի:

Կարիճէ Աւագեան
Արեւմտահայերէնի վերածեց Նայիրի Մկրտիչեան

Այս էջը կը հովանաւորեն Մ. և Ս. Մայքըլ Գոյի և Անի Նորոյեան-Գոյի

Քերաշնորհ Տ. Մեղրիկ Սրբազան Եպիսկոպոս Բարիքեան
Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմին

Եւ

Ազգային Վարչութեան

Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովները իր Եկեղեցիներով

Սուրբ Յակոբ Առաջնորդանիստ Մայր Եկեղեցին
Ս. Աստուածածին Հայց. Առաքելական Եկեղեցին
Ս. Գեորգ Հայց. Առաքելական Եկեղեցին
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայց. Առաքելական Եկեղեցին
Ս. Նշան Հայց. Առաքելական Եկեղեցին
Ս. Պօղոս Հայց. Առաքելական Եկեղեցին
Ս. Վարդան Հայց. Առաքելական Եկեղեցին

Կը շնորհաւորեն Գանատահայութիւնը,
մաղթելով որ յառաջիկայ 2016 տարին եւ
մտորացեալ մեր Փրկչին Սուրբ Ծնունդը,
բոլորին համար ըլլայ շնորհաբեր:

Թող Աստուած օրինէ մեր Հայրենիքը,
Արցախն ու Ջաւախքը եւ պահէ
շնորհաձարկեալ ու բարգաւաճ:

Հայ կին ոստիկաններու կերտած անգիջող ուղին

«Հօր եղաւ հայ կինը մեր պատմութեան ընթացքում: Աշխարհը չգիտէ, թէ ինչ երկաթ կամֆ, ինչ անընկճելի կորով, ինչ անձնուրաց արիւթիւն կայ այդ թխադէմ, այդ հեզ ու բարի աչքերով, ամօթխած ու արդար էակի մէջ, որ կոչուում է հայ կին...»

Աւետիս Ահարոնեան

Պատմութեան ընթացքին հայ կինը իր ուրոյն դերակատարութիւնը ունեցած է տարբեր ոլորտներէն ներս՝ մշակութային, դիւանագիտական, ռազմական եւ այլ: Հազարաւոր տասնամեակներ հայ կինը պայքար մղած է իր հօր, ամուսինին, զաւակին հետ կողք կողքի՝ կռուելով իր երկրի եւ ժողովուրդի անկախութեան համար: Ռազմի դաշտին խիզախութեան խորհրդանիշ եղած է Սերոբ Աղբիւրի կողքին կռուող Սօսէ Մայրիկը: Մեծ եղած է կանանց դերը նաեւ Խորհրդային բանակին մէջ, ուր մարտնչած են 10 հազար հայուհի:

Հայ կինը ռազմական կարողութիւնները առաւել ակնհերեւ դարձան մեր նորագոյն պատմութեան ընթացքին մղուած յաթական մարտերուն, երբ ան մասնակից դարձաւ եւ տղամարդու հետ հաւասար կռուեցաւ Արցախեան պատերազմին ժամանակ. Հարիւրաւոր կանայք ճակատ երթալով, կատարեցին բազում աշխատանքներ, բժշկութենէն սկսեալ մինչեւ

հրամանատարութիւն, նոյնիսկ կազմուեցաւ հայ կանանց յատուկ ջոկատ:

Արցախեան պատերազմին մասնակից կանանց խօսուն կերպարներէն մէկը Այտա Սերոբեանն է. ան 1991-ին հեռատեսիլէն լսած է, որ Արցախը բժշկիկներու կարիք ունի: Ժամեր անց, 36-ամեայ բժշկուհին արդէն Արցախ հասած է: «1991 թուականն էր: Ես կ'աշխատէի Երեւանի թիւ 12 դարմանատան մէջ, աշխատանքէն տուն վերադարձայ եւ սկսայ ճաշ պատրաստել: Երեխաներս այդ ժամանակ շատ փոքր էին՝ մէկը դպրոց կ'երթար, միւսը՝ մանկապարտէզ: Հեռատեսիլէն յայտարարեցին, որ Արցախին բժշկական աշխատողներ պէտք են, քանի որ զինուորներէն շատերը կը մահանան սովորական վէրքերէն, իսկ Արցախի մէջ համապատասխան մասնագէտներ չկան: Մտածեցի, որ պէտք է երթամ: Առաւօտեան դարմանատուն երթալու փոխարէն գացի առողջապահութեան նախարարութիւն, ըսի, որ լսած եմ հաղորդագրութիւնը եւ խնդրեցի, որ զիս գործուղեն Արցախ: Երբ սկսան հարցուփորձ ընել, ըսի, որ Արցախի տեղը նոյնիսկ քարտէզի վրայ չեմ գիտեր: Բայց գացի: Մարտնչեցայ մինչեւ բանակի հիմնադրումը Հայաստանի եւ Արցախի մէջ: Արցախ գացի 4 ամսուան համար, մնացի 4 տարի», հարցազրոյցներէն մէկուն մէջ ըսած է Այտան, որուն կարծիքով՝ եթէ կինը կրցած է գէնքը ձեռքին կռուիլ թշնամիի դէմ, ուրեմն կրնայ ծառայել նաեւ հայոց բանակին:

ՀՀ պաշտպանութեան նախարարութեան մամուլի քարտուղար, ռազմական փորձագէտ Արծրուն Յովհաննիսեան, «Հորիզոն»-ի հետ զրոյցին հաստատեց, որ «Արցախեան Պատերազմէն սկսեալ հայ կինը մաս կազմած է հայոց բանակին եւ անոր մասնակցութիւնը կը շարունակուի առ այսօր: Արցախեան պատերազմին 200 տիկնայք կամաւոր զինուորագրուեցան եւ դարձան մեր յաղթանակի կերտողները»:

Մեր զրուցակիցը յայտնեց նաեւ, որ այսօր հայ կինը գործառոյթները հայոց բանակի մէջ չեն սահմանափակուիլ վարչական, սպասարկող կամ բժշկական ոլորտներէն ներս: Հայաստանի Անկախութեան 20-ամեակին առթիւ տեղի ունեցած զօրահանդէսին, կին-զինուորական ծառայողները՝ առաջին անգամ ըլլալով, այդ տօնին մասնակցեցան իբրեւ հայոց բանակի յատուկ նշանակութեան ստորաբաժանում: Ներկայիս հայկական բանակին մէջ կը ծառայեն շուրջ 1500 կանայք՝ առաւել քան տաս տոկոսը: Կան բազում կին զնդապետներ ու փոխզնդապետներ:

Վերջին տարիներուն հայոց բանակը սկսաւ ընդունել նաեւ հետախուզական եւ յատուկ նշանակութեան ստորաբաժանումներու մէջ պայմանագրային զինուորական ծառայութեան կին զիպուկահարներ: Խիստ ընտրութենէ անցած, ֆի-

Այս էջը կը հովանաւորեն Ս. Ե. Ս. Մախի Եւ Ասպրոյկ Անարմատան

զիջական եւ հոգեբանական փորձութիւնները յաղթահարած, մասնագիտական ունակութիւններ ձեռք բերած կին զինծառայողները այսօր բարձր մակարդակով կը կատարեն իրենց առջեւ դրուած խնդիրները՝ կանայք կը ծառայեն իբրեւ զիպուկահարներ եւ յաջողութեամբ կը խոցեն հակառակորդի վարպետները: Նման դէպքեր քիչ չեն, վերջերս հայ զիպուկահարուհին ոչնչացուց ատրպէյճանցի հրամանատարը:

Քսաներկու ամեայ հետախոյզ-զիպուկահար Անին հարցազրոյցներէն մէկուն մէջ յայտնած է, որ զիպուկահար ընդունուելու համար միայն գերազանց ֆիզիքական պատրաստուածութիւնը բաւական չէ, կարեւոր են նաեւ վարքը, նկարագիրը, բարոյական ըմբռնումները: Անին կը պատմէ, թէ ինչպէ՞ս կերտեցին իրենց անզիջող ուղին. «Պէտք է ոտքով յաղթահարէինք 350 քմ ճանապարհը: Օրական 30-40 քմ ճանապարհ կ'անցընէինք՝ 20 քկ ուսապարկով, բարդ եղանակախն պայմաններու մէջ: Ոգեւորութիւնը մեծ էր, կ'ուզէինք ապացուցել, որ աղջիկները նոյնպէս կարող ուժ են: Իսկ տղամարդիկ անընդհատ կը հարցնէին՝ «օգնե՞մ, չե՞մ յոգնած»: Կ'աշխատէինք չզիմել անոնց օգնութեան, որովհետեւ պէտք է ցոյց տայինք, որ անոնց չենք զիջիր: Մենք յաջողեցանք, անոնք հիացած էին մեզմով՝ մեր կամքի ուժով», հարցազրոյցներէն մէկուն ընթացքին ըսած է Անին՝ ընդգծելով, որ կինը աւելի լաւ զիպուկահար է, քան տղամարդը, եւ ըսածը կը հիմնաւորէ, թէ «Ֆիզիոլոգիական առումով կնոջ բազուկի մկանները թոյլ զարգացած են, եւ կրակելու ժամանակ լարուածութիւնը քիչ է, ձեռքը չի դողար»:

Ըստ Արծրուն Յովհաննիսեանի՝ Պաշտպանութեան նա-

խարարութիւնը կը փորձէ կանայք ներգրաւել հայկական զինուած ուժեր, լուծելով կարեւորագոյն խնդիրներէն մէկը՝ հաւասարութեան սկզբունքով բանակի ընդհանուր որակի բարձրացումը: «Կանանց դերը բանակին մէջ շատ կարեւոր է, անոնք կը նպաստեն ընդհանուր մթնոլորտի բարելաւման: Գաղտնիք չէ, որ հայ տղամարդը կնոջ ներկայութեամբ ինքզինք աւելի գուսպ եւ ճիշդ կը պահէ: Կանայք բանակ ներգրաւելով՝ մենք կ'ուզենք կոտրել այն կարծրատիպը, թէ բանակը կոպիտ վայր է: Հայ տղամարդը իր կողքին զգալով հայ կնոջ ներկայութիւնը աւելի պատրաստակամ դարձած է: Անիկա նաեւ դարերու սովորոյթ է, մեր հայ կանայք միշտ եղած են տղամարդոց կողքին, ինչպէս բոլոր տեսակի դժուարութիւններու, այնպէս ալ պատերազմներու ժամանակ: Ազա-

տամարտէն ետք հայ կնոջ ներկայութիւնը բանակի մէջ աւելի ամրապնդեց կարգ ու կանոնը: Հայ տղամարդը դարձաւ առաւել զգաստ, հետեւեցաւ իր խօսքին ու աւելի քաղաքավար դարձաւ: Այդ միտումները այսօր կը պահպանուին, Հայոց բանակը հիմա մեծ քայլեր կը կատարէ կանանց թիւն ու նշանակութիւնը բարձրացնելու ուղղութեամբ», «Հորիզոն»-ին ըսաւ Արծրուն Յովհաննիսեան եւ աւելցուց. «Ռազմական դպրոցներու հանգամանքով պայմանաւորուած է հայ կնոջ դերակատարութիւնը բանակին մէջ, որ երթալով կը մեծնայ եւ կ'ամրապնդուի»:

«Այսօր արդէն մեր ռազմաուսումնական հաստատութիւններէն ներս ուսում կը ստանան աւելի քան քսան կին ուսանողներ, նոյնքանը աւարտած են: Անցեալ տարի ընդունուած էր մօտ հինգ ուսանող աղջիկ, այս տարի թիւը կրկնակի աւելի է, եւ տարուէ տարի այդ թիւը կրնայ մեծնալ: Ամբողջ աշխարհի մէջ ալ կանանց իրաւունքները տղամարդոց կը հաւասարին նաեւ բանակին մէջ: Նոյնիսկ ամենագարգացած բանակներու մէջ ալ կանայք նոր-նոր կը սկսին տղամարդոց հետ հաւասար ծառայել ամէն տեղ: Օրինակ Իսրայէլի մէջ, ուր կանանց ծառայութիւնը պարտադիր է, միեւնոյնն է, անոնք չէին մասնակցեր մարտական գործողութիւններուն, իսկ ամերիկեան բանակին մէջ, միայն վերջերս կանանց իրաւունք տուած են մասնակցելու մարտական գործողութիւններուն: Հայ ազգը ամենահին ազգերէն է, որ կանանց իրաւունքները հաւասարեցուցած է տղամարդոց, մենք աշխարհի մէջ առաջինն ենք, որ կին դեսպան ունեցած ենք», եզրափակեց Արծրուն Յովհաննիսեան:

Կին հայ ռազմիկներու կերտած անզիջող ուղին դարերու կեանք ունի եւ հաստատ քայլերով կը շարունակուի՝ ուղղուելով դէպի նոր դարերը:

Նայիրի Մկրտիչեան

Այս ֆոթո կը հովանաւորեն Ս. Եւ Ս. Գրիգոր Եւ Արսիֆ Շիրիշեան

Հայոց արիասիրտ թագուհին Փառանձեմ թագուհի

Փառանձեմ թագուհին կերպարը հակասական կերպար է. ոմանց համար ան հերոս էր ու արժանավայել թագուհի, ոմանց համար՝ դեկորացիոն ծախուած չար կախարհ: Ոմանց համար ան օրինակ էր առաքինութեան, հայրենասիրութեան ու նուիրուածութեան, ոմանց համար՝ անբարոյ կին: Անկախ այլախոհ գնահատանքներէն՝ Փառանձեմ թագուհին նուիրեալն էր իր երկրին, իր ազգին եւ պետութեան: Ով էր ան, այդ հպարտ սրենցին:

Փառանձեմը Հայոց թագուհի օծուեցաւ, երբ ամուսնացաւ Հայոց թեքեւս ամենահերոսական, բայց միեւնոյն ժամանակ ամենադժբախտ ու ողբերգական կեանքով ապրած թագաւորին՝ Արշակ Բ.-ի (350-368) հետ: Ան միշտ Հայոց արքային կողքին էր՝ անոր հայրենանուէր բոլոր նախաձեռնութիւններուն ընթացքին:

Փառանձեմը Սիւնեաց աշխարհէն էր. Սիւնեաց անառիկ լեռներուն պէս հպարտ ու աննուած: Ան դուստրն էր Անդովկ իշխանին: Անդովկ Սիւնին 4-րդ դարուն Հայոց ամենահզօր իշխաններէն էր: Ընդհանուր առմամբ, Սիւնեաց նախարարական տունը Արշակունեաց թագաւորութեան շրջանին ամենազդեցիկն էր: Սիւնեաց տոհմը Հայոց բանակին մէջ բարձր դիրք կը գրաւէր եւ ի զօրու էր պատերազմի ժամանակ 10000 եւ աւելի զօրք հանելու:

Ինքը՝ Անդովկ Սիւնին, հզօր ու քաջ զօրական էր: Անգամ մը վիրաւորուելով պարսիկներուն Շապուհ արքային վերաբերմունքէն՝ քաջարի հայ իշխանը իր գունդով գրաւեց Պարսկաստանի մայրաքաղաք Տիգրանն ու աւերեց զայն: Սիւնեաց քաջ նախարարը Արշակունի թագաւորներուն հաւատարիմ յենարանն էր ու Հայոց երկրին մէջ իր կարգին համապատասխան դիրք ունէր: Անդովկ Սիւնիի գեղեցիկագէտ դուստրը՝ Փառանձեմը, հարկ էր որ արքայական տան հարս ըլլայ, եւ Սիւնեաց իշխանը իր դստերը կնութեան տուաւ Տիրան Արշակունի արքային (338-350) որդիին՝ Գնելին: Գնելը, որ Հայաստանի մէջ հռոմէական իշխաններուն պարագլուխն էր Ներսէս Պարթեւ կաթողիկոսին հետ միասին, դիւային ծրագիր յղացաւ՝ ապստամբել Հայոց արքային դէմ եւ խախտելով վաղնջական ժամանակներէն եկող արգելքը՝ իբր, իր հօր Տիրանի հրաւերով, բնակութիւն հաստատեց արքունական Ոստանին մէջ: Այս լուրը մարտահրաւէր էր արքային եւ Հայոց գահին: Եւ Արշակը չյապաղեցաւ յանուն իր երկրին ու գահին ապահովութեան յեղելու ազգակիցին արիւնը: Պատմիչները կը գրեն, որ Գնելին Արշակին մօտ դաւեր է անոր հօրեղբորդին՝ Տիրիթը, նախանձէն եւ Փառանձեմին հանդէպ իր ունեցած սէրէն դրողուած: Գնելի թաղումին տեսնելով վշտացեալ Փառանձեմը՝ Հայոց արքան սիրահարուեցաւ եւ շատ չանցած՝ կին առաւ զայն: Արդեօ՞ք Արշակի առաջին կինն էր Փառանձեմը, դժուար է ըսել: Պատմագէտներէն շատերը կասկածի տակ կ'առնեն Պապին՝ Փառանձեմի որդին ըլլալը: Յամենայնդէպս, ամուսնանալով Արշակ Բ.-ի հետ, ան կանանոցին մէջ դարձաւ առաջինը եւ Հայոց թագուհին: Այդպէս կը պահանջէր սրենցիի իր հպարտութիւնը եւ հօր՝ Անդովկ իշխանին բարձր դիրքը Հայոց արքունիքին մէջ:

Այդ դէպքերէն շատ չանցած Հռոմը, նենգ ու դաւաճան Հռոմի կայսրը չկարենալով Գնելի միջոցով հասնիլ իր նպատակներուն, Արշակին համար կնութեան ուղարկեց իր գարմուհին՝ Օլիմպիան: Արշակը չէր կրնար մերժել Հռոմի առաջարկն ու ստիպուած կնութեան առաւ նաեւ Օլիմպիան: Այս դիւանագիտական ամուսնութիւն էր: Սակայն նորայայտ Հայոց Դշխոն Հայաստանի մէջ լոկ Հռոմի իրաւունքներն ու շահերը կը պաշտպանէր:

Ան լրտես էր Հայաստանի սրտին՝ Հայոց արքունիքին մէջ: Աւելին՝ կը ցանկար գրաւել Փառանձեմ թագուհին տեղը եւ շարունակ դաւեր կը նիւթէր անոր ու ընդհանուր առմամբ Հայոց պետականութեան դէմ:

Եւ եթէ հաւատալու ըլլանք Հայ կղերական պատմիչներուն՝ Փառանձեմի հրահանգով ալ արքունի երէց Մըջիւնիկը հաղորդութեան գինիին մէջ մահաբեր թոյն խառնելով՝ թունաւորեց Օլիմպիա թագուհին եւ զայն վերացուց ասպարէզէն: Դժուար է ըսել, Փառանձեմը դեր ունէր Օլիմպիային սպանութեան հարցով կամ ոչ... յամենայնդէպս, Հայոց աշխարհը ազատեցաւ նենգ օտարէ մը, որ Հայոց հիւրընկալութիւնը վայելելու փոխարէն կը դաւէր:

Այնքան դաւեր նիւթուեցան Փառանձեմի պատճառով, այնքան դաշինքներ խզուեցան:

358 թուականին Պարսկաստանը կը պատերազմէր Հռոմի դէմ: Պարսկաստանի դաշնակից Հայոց Արշակ Բ. արքան իր զօրքով կ'արշաւէ դէպի Մծբին՝ ռազմի դաշտ: Հռոմէական բանակը կազմ ու պատրաստ կը սպասէր, իսկ պարսկական բանակը դեռ չէր ժամանած: Չսպասելով դաշնակից պարսիկներուն մօտենալուն՝ Արշակ Բ. Հայոց այրուծիով կը յարձակի հռոմէացիներուն վրայ ու սոսկալի կերպով կը ջարդէ զանոնք: Ջախջախուած հռոմէական զօրքին մնացորդները փախուստի կը դիմեն: Ժամանած պարսիկներու արքան կը հիասնայ Արշակ Բ.-ի կատարած գործին: Իր դաշինքը ամրապնդելու համար Շապուհը կը ցանկայ իր դստերը կնութեան տալ Արշակին: Փաւստոս պատմիչի հաւաստիացումով՝ Անդովկ իշխանը վախնալով Փառանձեմի՝ Հայոց արքունիքին մէջ երերացող դիրքերէն՝ կը կաշառէ Հայոց նախարարները եւ միքանի պարսիկ պաշտօնեաներ, որոնք կը խաբեն Արշակը, թէ Շապուհը դաւ կը լարէ եւ կը ցանկայ սպամննել զինք: Արշակը վախնալով դաւէն՝ փախուստի կը դիմէ: Եւ Հայ-պարսկական դաշինքը այսպիսով կը լուծուի:

368 թուականին Շապուհ Բ. արքան խաբէութեամբ իր քով կը հրաւիրէ Արշակ Բ. եւ Հայոց զօրքերու սպարապետ Վասակ Մամիկոնեանը: Ան մորթագերծ կ'ընէ սպարապետը, իսկ Հայոց արքան կը նետէ Անյուշ բերդը: Քայքայուած ու պառակտուած երկիրը հզօրագոյն թշնամիին դէմ յանդիման կը մնայ միայնակ: Շապուհը խաբէութեամբ իր քով կը հրաւիրէ նաեւ Փառանձեմ թագուհին, սակայն ան չհաւատալով նենգ պարսիկին խոստումներուն, կը պատրաստուի պայքարի: Արքայազն Պապը կը գտնուէր Հռոմ, սպարապետը սպանուած էր, արքան՝ բանտարկուած, նախարարները անմիաբան, իսկ եկեղեցին ոչինչ կը ձեռնարկէր Հայոց միասնութեան համար,

Սիւսէ կը կոմսաւորուի Ս. եւ Ս. Քրակ եւ Մամսն Մարագճեան

Գծանկարը՝ Սիրվա Խաչերեանի

աւելին՝ նախարարներուն պէս ապակեզրոն քաղաքականութիւն կը վարէր:

Այս ծանր պայմաններուն Փառանձեմ թագուհին իր դիրքին ու կոչումին համապատասխան՝ ձեռնամուխ կ'ըլլայ երկրի պաշտպանութեան գործին: Իր շուրջը համախմբելով հաւատարիմ փոքրաթիւ ուժերը՝ 11000 զինուոր, ան կ'ամրանայ Արտազերս ամրոցին մէջ եւ տասնչորս ամիս հերոսաբար կը դիմագրաւէ բազմապատիկ ուժեղ թշնամին: Ամրոցին պաշարման ժամանակ հայ դաւաճան իշխաններէն Գղակը՝ Հայր Մարդպետը, որուն ի պաշտօնէ ծանօթ էին ամրոցին գետնուղիները, գաղտնի կը թափանցէ Արտազերս, սակայն այնտեղ տեսնելով հայերուն հերոսական, յուսահատ դիմադրութիւնը, կը ներկայանայ Հայոց թագուհիին ու անոր զօրքը առաջնորդելով՝ կը ջարդէ պարսիկները: Բազմաթիւ գորհներէ ետք Շապուհը գէնքով չի յաջողիր գրաւել Արտազերսը: Ամրոցէն, հայոց բանակը գիշերային անակնկալ յարձակումներով բազմիցս սոսկալի ձեւով կը ջարդէ պարսիկները:

Միայն այն ժամանակ, երբ սովը, համաճարակները օգնութեան կը հասնին պարսիկներուն արքային եւ ամրոցի պաշտպաններուն շարքերը կը ստուարանան, պարսիկներու արքան կը յաջողի գրաւել Արտազերսն ու գերել հայոց թագուհին:

Փառանձեմ թագուհին, հայոց հպարտութիւնը, Միւնեաց աշխարհի զարդը, ողբերգական մահ ունեցաւ: Շապուհ պարսիկը զայն անպատիւ մահով սպաննեց: Ան իր հրապարակը կապեց հայոց թագուհին եւ իր բանակին թափթփուկներուն

հրամայեց սպաննել զայն անասնական պիղծ խառնակութեամբ:

Պատմիչներուն հաւաստիացմամբ Հայոց թագուհին ծանր պահին անգամ չկորսնցուց իր հոգիի հպարտութիւնն ու արիւթիւնը: Յաւօք, Փառանձեմը չգնահատուեցաւ իր ժամանակակիցներուն կողմէ: Դեռ անոր ժամանակակից կղերական պատմիչները մռայլ ու սեւ գոյներով ներկայացուցած են Փառանձեմը: Փաւստոս Բիւզանդը կը նշէ, որ ան նոյնիսկ իր որդին՝ Պապը, մանկութենէն դեւերուն նուիրաբերեր էր: Պապի գործունէութենէն դատելով՝ հաւանական է, որ ան քրիստոնեայ չէր: Կղերական պատմիչները դեւեր ըսելով, նկատի ունէին հեթանոսները: Հաւանաբար, հայ աւանդական աստուածները կը պաշտէր նաեւ Փառանձեմ թագուհին, որ իր որդին սնուցեց ու դաստիարակեց որպէս արիացի, որպէս իր ազգին ու պետականութեան նուիրուած անհատ:

Ան նահատակուեցաւ յանուն հայրենիքի ու հայր պատուին: Վ. Հացունին զայն բնութագրած է գեղեցիկ, պարկեշտ եւ քաջ:

Միւնեաց ոստանին՝ Բաղաբերդի մէջ աղբիւր կայ՝ Փառանձեմի աղբիւրը: Մինչեւ օրս հայոց մայրերը կը խմեն այդ աղբիւրի ջուրը, որպէսզի իրենց պտուղը առողջ ու հայրենանուէր ըլլայ: Մայրեր իրենց աղջիկներուն երեսը կը լուան այդ ջուրով, որպէսզի անոնք Փառանձեմին պէս գեղեցիկ եւ արիասիրտ ըլլան:

Վահէ Անթանեսեան

Այս էջը կը հովանաւորեն Մ. եւ Ս. Նապարէք եւ Լորի Նապարէան

KOHAR

All Time Armenian Favorites

KOHAR Symphony Orchestra and Choir **LIVE IN LEBANON 2015**

KOHAR performed with great success and jubilation for four consecutive sparkling nights on 29, 30 & 31 October and 1 November, 2015, showcasing one of the biggest and technologically most advanced productions that Lebanon has ever witnessed. Under the starry lights of the Forum De Beyrouth, each performance was attended by an audience of 2500, broadcasted live on the Public TV of Armenia and streamed live on the web to tens of thousands of viewers in the Diaspora, who were able to join in and celebrate the Armenian music and culture with KOHAR's All Time Armenian Favorites.

The Concerts were dedicated to the Centennial of the Armenian Genocide.

100 Years of Genocide Survival, 100 Songs of Rejuvenation.

LAMY
Design. Made in Germany.

TRUEFIT&HILL
EST. 1805 · ST. JAMES'S · LONDON

GEO. F. TRUMPER
Perfumer

VASCO
cigares

S.T. Dupont
PARIS

PORSCHE DESIGN

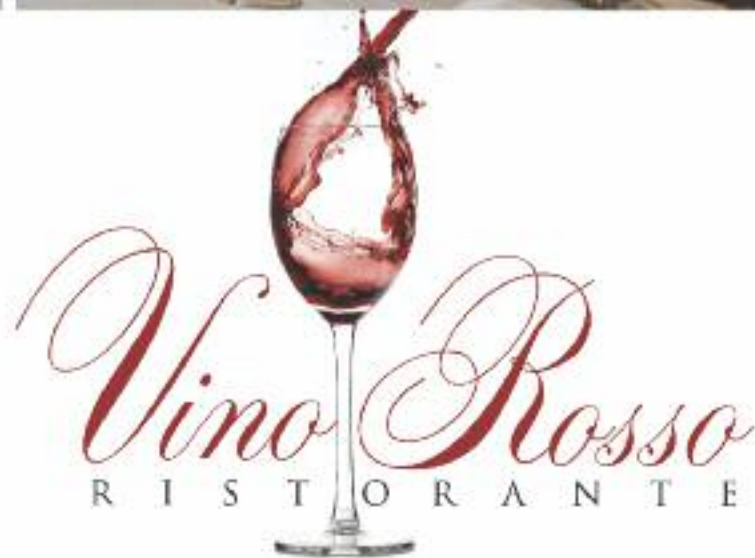
Alfred Dunhill

Tonino Lamborghini

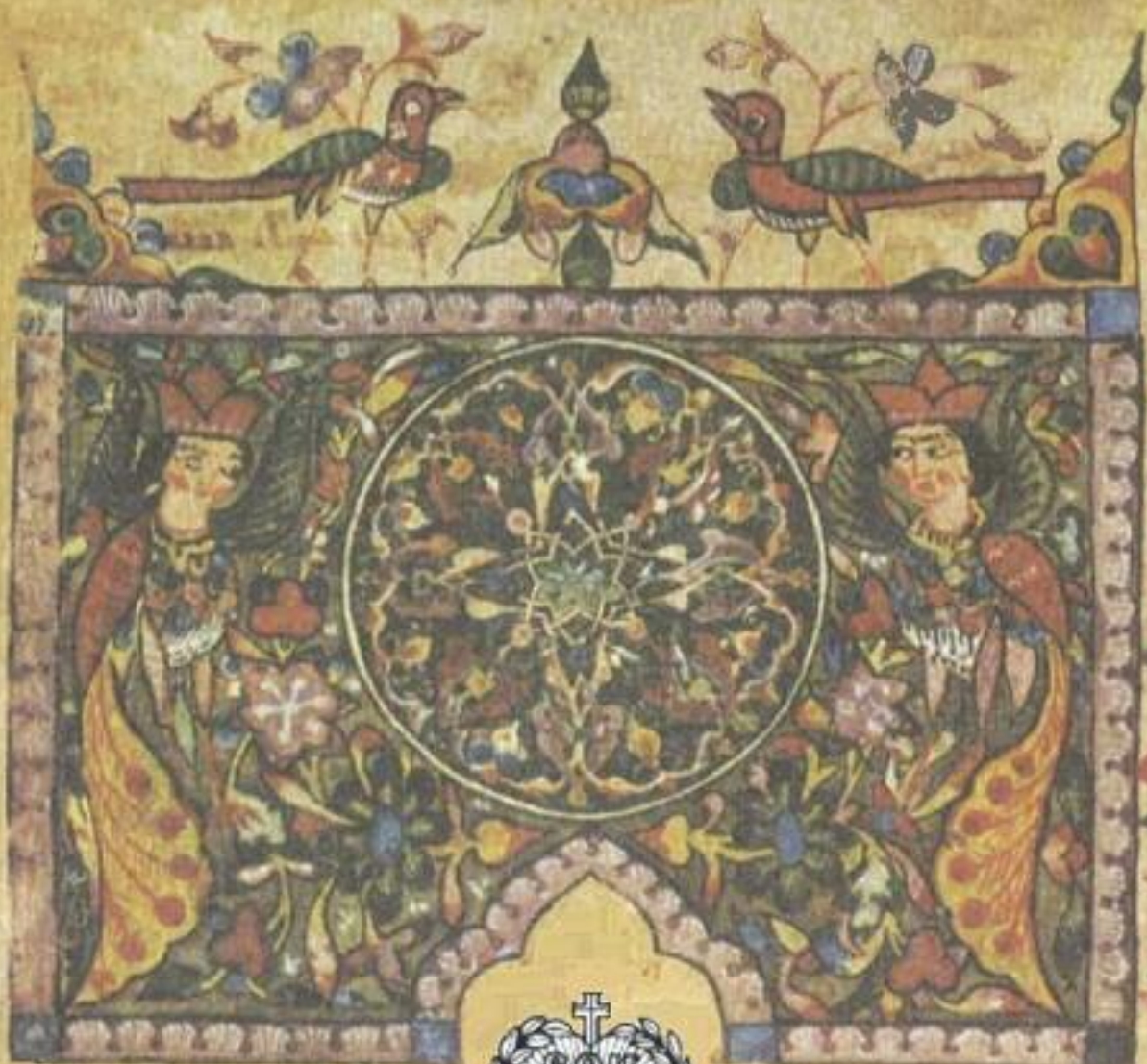
1327 Ste.Catherine Ouest (Coin Crescent), Montréal, Québec H3G 1P7
514.284.0475 - www.vascocigars.com

WWW.VINOROSSO.CA

5291 HENRI BOURASSA O., ST-LAURENT, QC, H4R 1B7 · TÉL. : (514) 337-6664 · INFO@VINOROSSO.CA

Bon Appétit! Buon appetito!

ՀՕՄ-ի Մոնթաժի

Սօսէ մասնաճիւղի վարչութիւնը
իր բոլոր անդամներուն անունով
կը շնորհաւորէ ձեր
Նոր Տարին եւ Սուրբ Ծնունդը:
Թող 2016-ը ձեզի համար ըլլայ
բարեբեք տարի մը:

Pharmacie Nelly, Tania Kanou et Seta Marachian

AFFILIÉE À

JEAN COUTU

SETA MARACHIAN

Pharmacienne-Propriétaire

Հայերէն կը խօսինք

5855, boul. Gouin ouest

Cartierville (Québec) H4J 1E5

Tél.: (514) 334-8641 • Fax: (514) 334-6909

Հայ մասնագետներ տրամադրուած՝ հոգալու ձեր բոլոր կարիքները
Կը պատրաստենք ձեր բոլոր դեղագիրները, նոյնիսկ ուրիշ դեղարաններէ
Տարեցներու համար յատուկ 10% զեղչ (բացառեալ դեղերը)

Vaccination contre la grippe saisonnière Service professionnel et personnalisé

- **Infirmière sur place tous les mercredis**
- **Conseils sur le diabète:** lecteur de glycémie, alimentation, exercice
- **Analyses sanguines:** bilan lipidique complet (cholestérol), glycémie (taux de sucre)
- **Injections et vaccinations**
- **Vérification de la tension artérielle, moniteur de tension artérielle (24h)**
- **Conseils sur les produits orthopédiques** (cannes, marchettes)

**Livraison et cueillette de prescription gratuites
de Montréal et Laval**

Ouvert 7 jours/7 soirs de 9h à 22h

NELLY, TANIA KANOU

Pharmaciennes-Propriétaires

237, Côte Vertu, MTL
Tél.: (514) 331-2134

740, Côte Vertu, MTL
Tél.: (514) 744-2555

475, Côte Vertu, MTL
Tél.: (514) 744-0203

Last Breathing Testaments And One Hundred Years Of Genocide

By Lalai Manjikian

Montreal - Nothing makes genocide more undeniable than looking into the eyes of someone who has survived the unimaginable. I am always at a loss of words at first when I meet genocide survivors. What can I possibly say to them that will have any relevance given what they have gone through?

In March 2015, I found myself in three different elderly care residences across Montreal. My mandate was to interview some of the last remaining genocide survivors in this city. The global momentum created by the 100th anniversary of the Armenian Genocide this year prompted the purpose of my visits. Senior care residences never leave me indifferent. The odor of nondescript broth and the either blank or alert stares from residents are potent reminders of passing time.

Initiated by the Armenian Genocide Centennial Committee of Canada, this project's aim was to record the narratives of the last survivors for archival purposes. Over the years, efforts on behalf of individuals and institutions have been made to document Armenian Genocide survivor testimonies. However, as the Armenian Genocide centennial approaches on April 24, 2015 and as the last of the survivors quietly fade away, there is, more than ever, an enormous urgency to preserve survivors' voices and narratives. While it is encouraging to see a number of Turkish intellectuals, human rights activists, and students, seek truth and dialogue, this pressing endeavor is also fueled by rampant denial discourses propagated by the Turkish state that aggressively circulate in every shape and form.

On behalf of the Armenian Genocide Centennial Committee, I, along with Alik Boulgarian, also a committee member, as well as our project coordinator, and our camera operator Serge Yessayan, set out to collect and document these living histories. The three survivors we met were women over the age of one hundred. Keghetzik Hagopian-Zourikian, 104 years old, Knar Bohjelian-Yeminidjian 106 years old, Armenouhie Tenkerian-Piliguian, 101 years old. Their longevity is not only impressive in biological terms, but their age is also highly symbolic, as the government of the Ottoman Empire, which preceded the current Republic of Turkey, perpetrated the Armenian genocide one hundred years ago in 1915.

With a list of interview questions in hand, I was not quite sure what to expect, but was certainly eager to hear the life stories the survivors had to share. I tried to establish a rapport with them the moment we met. I was, after all, a stranger coming to them, and asking them to unearth dark and difficult chapters of their past. Needless to say, interviewing these women was an intense experience for everyone involved. To go back in time and history through the depth of their eyes and words is a deeply moving and powerful experience. To hear and to watch these women relive their pasts, as they recount separation, deportation, death, while maintaining composure and dignity is both gut wrenching and impressive. These women perhaps look physically

Knar Bohjelian-Yeminidjian 106 years old

fragile now, with tired bodies and vivid blue veins drawing complex maps on their forearms and hands, yet their eyes remain bright, generous, and resilient.

The first genocide survivor we met during our visits was Keghetzik Hagopian-Zourikian. She was born in Bursa, near Constantinople. In September of this year, Hagopian will turn 105 years old. In 1915, Hagopian's father was taken into the Turkish military, and then killed for being an Armenian. She was subsequently separated from her mother and siblings at a young age and grew up as an orphan with only one of her sisters, until her sister fell ill and they also separated. Her journey as an orphaned refugee took her to Greece and Egypt. After leaving the orphanage she worked as a domestic helper in a Jewish household in Greece. Hagopian eventually met and married another orphan from the Armenian Genocide who was living in Beirut as a refugee. They started a family in Egypt and immigrated to Canada with their three children. Hagopian tracked down and met her mother only decades later since their forced separation as a child. Despite all the adversity Hagopian faced as a result of the Armenian Genocide, she is a living testament to how Armenians survived against all odds. She has eight grandchildren and eighteen great grandchildren. At the age of 104, I was struck by how she exudes beauty,

Սպասե՛ք հրեշտակներին Կրկնա՛յն Մեծ Եղբայրների Օրը

Armenouhie Tenkerian-Piliguan, 101 years old and Keghetzik Hagopian-Zourkian, 104 years old

grace, and faith. Even today, as she recounts the unfolding and the aftermath of the Armenian Genocide, her eyes reflect her unwavering inner strength and her will to survive.

Knar Bohjelian-Yeminidjian was the second survivor we met. She was born in 1909 in Kayseri. When the massacres and the assault on Kayseri began, she and her family sought refuge in a barn for a few months. Her family was then deported, but not too far from their home, the reason being that her father was a soldier in the Turkish military. Growing up, Bohjelian recalls how her mother tied a scarf to her brother's head so that he would pass for a girl, given that all the men were being rounded up and killed. Following a governmental decree and with their grandmother's backing, Bohjelian's family was forced to Turkify themselves in order to survive. Subsequently, Bohjelian and her entire family bore Turkish names. Once a cease-fire was announced, her parents decided to flee the region. In 1928, they travelled to Ankara, then Constantinople. After staying for 11 months, they made their way to Greece by boat and two days later, arrived in Alexandria, Egypt. She was 19 years old by then. Bohjelian claims that the only reason they survived the Armenian Genocide is because they took up Turkish identities. She remains grateful towards her grandmother who (surely reluctantly) encouraged the Bohjelian family to take on Turkish identities. Bohjelian got married and lived in Egypt for over 40 years before moving to Montreal in 1971 with her family. She survived the genocide against all odds. Meeting her, and experiencing her presence and her generosity at 106 was a remarkable experience. Bohjelian has two children, three grandchildren, and three great grandchildren.

Armenouhie Tenkerian-Piliguan was born in Chork-Marzban, Dortyol, in 1914. Due to her grandfather being a medical doctor and her father being a bank director, they managed to escape the genocide with the help of their fam-

ily contacts. Tenkerian's family reached Aleppo, Syria, and in 1923 she and her family made their way to Alexandria in Egypt. There, she was an active member of the flourishing Armenian community, both as a member of the Armenian Red Cross, but mainly within political organizations. Alexandria is also where Tenkerian met her husband and had three children. In 1963, they moved to Montreal where she was one of the active members of the Armenian Relief Society that was just formed in Canada at the time, and where she took on executive responsibilities. In talking to Tenkerian, it was inspiring to see how strongly this woman continues to be dedicated to her Armenian identity and to Armenian literature and culture. One of the moving moments during the interview was when Tenkerian recited a long piece of poetry from Taniel Varoujan on a mother's longing for her exiled son. Varoujan was one of many literary figures murdered during the Armenian Genocide. Tenkerian has three children, six grandchildren and five great grandchildren, with one more on the way.

The women survivors interviewed this month of March 2015 on the eve of the Armenian Genocide centennial are some of the last of the living, breathing testaments of a historical event that continues to be vehemently denied by the perpetrator's government. Seeing, hearing, and connecting with these survivors can only come to reinforce our commitment as humans to ensure that truth, justice, and recognition prevail. In hearing these survivor testimonials, too many chilling parallels come to mind between the genocides suffered by the Ukrainians, the Jews, the Cambodians, Rwandans, and the Sudanese. The destructive cycle of genocide is unfortunately well and alive. Scholars and historians have identified denial as being the final stage of genocide. However, one thing is for certain, denial can never erase the memory and the survivor testimonies.

Photos by Lalai Manjikian

Միջոցառումները հովանավորում է Հայաստանի Հանրապետության Կուլտուրայի նախարարությունը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
FONDATION HAYASTAN CANADA INC.
HAYASTAN FOUNDATION CANADA INC.

Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի Վարչությունը կու գայ իր խորին շնորհակալությունները յայտնելու բոլոր նուիրատուներուն, բարերարներուն եւ գաղութիս այն ազգայիններուն եւ կազմակերպություններուն, որոնք կը զօրակցին մեզի եւ աւելի քան 23 տարիներէ ի վեր իրենց նիւթական եւ բարոյական աջակցութեամբ միշտ մասնակցած են մեր բոլոր հանգանակություններուն եւ քաջալերած մեր ձեռնարկները: Մեր իրականացուցած բոլոր ծրագիրները կը պարտինք ձեզի:

Այսու կու գանք յայտարարելու թէ 2014-2015 տարեշրջանի մեր ստանցնած Ասկերանի սահմանամերձ Խանձ գիւղին մէջ Համայնքային կեդրոնի շինությունները աւարտած են եւ շէնքը գործածելի է, եւ այս բոլորը շնորհիւ ձեզի սիրելի հայրենակիցներ՝ որ որպէս հայ, գիտակից էք ձեր ազգային պարտականութեան եւ տարուէ տարի կը շարունակէք բերել ձեր մասնակցությունը:

Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ Աուրբ Ծնունդ
 Բարգաւաճ եւ յաջող տարի
 կը մաղթենք ձեր բոլորին

**ՇԷՆՑՆԵՆՔ
 ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ**

Ձեր տուրքէ գերծ նուիրատուությունը կրնաք կատարել եւ դրկել գրուած անունին եւ հասցէին:

Fondation Hayastan Canada Inc.
 3742 boul. Levesque Ouest Suite 106
 Laval, Quebec H7V 1E8

Khanem Ketenjian

The Armenian Resistance in Urfa 1915

By Bill Milhomme

Khanem Ketenjian (Armenuhi) - Armenian Resistance fighter in Urfa. Ketenjian was the daughter of a wealthy Armenian family and a graduate of Euphrates College in Harpoot (Kharpert). She actively participated in the resistance of Urfa in 1915. Ketenjian was a Women's Unit Commander and lead a women's fighter's unit in defense of the city. She is personally credited with killing over twenty Turkish gendarmes before she herself became a martyr. The Urfa Resistance or Urfa Rebellion (Turkish: Urfa Isyani) was the Armenian resistance in Urfa during World War I developed as a reaction to genocidal actions by the Ottoman government. On May 27, 1915, several hundred Armenians were held captive by Ottoman authorities in Urfa. The community held a meeting in order to adopt a solution. The participants thought of many different tactics. Mgrdich Yotneghparian and his partisans were among the few who preferred to fight to the death rather than yielding to the Ottomans.

Khanum Ketenjian had thirty young women in her contingent. They were all well trained as fighters and proficient in marksmanship. They had gathered their long hair under woolen caps and were dressed in man's clothing. Each one carried poison pills, to use in case of being caught alive. They had determined to commit suicide in order not to fall into the hands of the Turks.

Khanum presented herself to Muggerdich and asked permission to attack the Turkish guard house situated near the lake of Father Abraham and destroy it. "The zaptiahs," she said, "in that guard house are continually harassing our position on that front and doing much damage. They go up on the roof of the mosque and shoot the men behind the barricade."

Muggerdich, although admiring the women's courage, was diffident to give his consent. "It is a tough job, Khanum; are you equal to it?" "We will try it, sir. If we are sacrificed in our attempt, you may be sure that our lives will cost dearly to the enemy. I have my plan here on this paper. I hope you will approve of it."

Then she showed him a chart indicating the location of the guardhouse, with the adjoining streets; where to take position and when; how to begin the assault and so on. Muggerdich was looking at the sketch with undisguised amazement. "Who drew this plan?" he asked. "We did," she answered.

"Very well, then, you have my permission. Only be careful. You all realize what it means to fall in the hands of the Turks alive." "No fear of that, I assure you." Khanum, with a smile, gave a military salute to her beloved commander and departed.

There was a bridge near the lake on which the Turkish guardhouse was built. About an hour after midnight, Khanum, with her followers, took a position around the guardhouse, stationing them on various strategic points. She could see from a distance that two zaptiahs stood sentry outside the entrance of the building. Two girls, pointing their guns at the sentinels, noiselessly followed her. When

they were sufficiently near, she gave the order and they fired. Both bullets found their mark and the men fell to the ground. Those inside awakened and ran to their arms.

The women surrounded the guardhouse. The officer in charge cautiously approached the door to find out what had happened. A bullet flattened itself against the wall near where he was standing. At the same time, a woman's voice ordered him to surrender. The Turk felt insulted. What, to surrender to a woman! He had heard that the Armenian women were fighting shoulder to shoulder with the men; but to be assailed by them in his own station was intolerable. He gave the order to charge and the inmates, a dozen zaptiahs, lifting their weapons, contemptuously rushed out. A volley from an unseen enemy wrought havoc among them, throwing half of the men to the ground. The survivors retreated and took shelter in the building.

There followed a regular warfare. The Turks firing from the windows into the darkness outside; while the Armenians had a good target, dropping their bullets inside the rooms.

Միջոցառումները Մ. և Մ. Զեյնու և Բ. Միջոցառումները

PIZZA ARMÉNIENNE
AROUCH
 LAHMAJOUN

Savoureuse / *Tasty*
fraîche et authentique! / *Fresh and Authentic!*

With 4 locations to serve you better!

Next day delivery across Canada
 T: 450-686-1092 / info@arouch.com

www.arouch.com

917, rue Liège O.
 Montréal, Qc. H3N 1B5
7 jours par semaine
 de 9h à 18h

3467 St-Martin O.
 Laval, Qc. H7T 1A2
 Avec service au volant!
Lundi au vendredi de 8h à 20h
Samedi et dimanche de 8h à 18h

1600 boul. de Maisonneuve O.
 (Guy-Concordia John Molson
 School of Business)
 Montréal, Qc. H3H 1J5
Lundi au vendredi de 8h à 22h
Samedi et dimanche de 9h à 21h

5216, chemin Côtes-Des-Neiges
 Montréal, Qc. H3T 1X8
Lundi au Vendredi de 9h à 22h
Samedi et dimanche de 9h à 21h

VIVEZ
sans souci

Emel Overton

Disponible chez nos détaillants listés sur hushpuppies.ca

Hush Puppies

f [/hushpuppiescanada](https://www.facebook.com/hushpuppiescanada) [/hushpuppiesca](https://www.instagram.com/hushpuppiesca)

After a while the firing ceased from the guardhouse. Khanum, stealing through the darkness, approached one of the windows and looked in. There was no sign of life. Only dead bodies lying on the floor in various positions. She entered to investigate. The body of the officer could not be found anywhere. She saw a back window wide open. He had escaped with his life.

Khanum took a whistle from her pocket, blew the call for assembling. When the fighting women came out from their hiding places and surrounded her, she read the names from a small book. All answered present, without an exception. Then they gathered the guns and the remaining cartridges of the Turks and set fire to the guardhouse. When the flames were well spread, and they were assured that the building could not be used any longer, they left the scene of fighting in military order, singing a song of victory. From the Armenian position, higher up the hill, the men, who were watching all the time, saw them returning in triumph, met them with shouts of joy.

On the following day, when the Turks discovered what had happened, they decided to make short work of the rebellion by concentrating their main forces in one position and give a crushing blow to end this foolery of continued fighting once for all. Their anger had no bounds especially on hearing from the escaped officer that the destruction was wrought by a company of women. It was unthinkable that a group of women dared to attack a government institution and massacre men in military uniform. The Moslem dwellers of the neighboring section of Calaboyun, a fierce and blood-thirsty race of Kurds, were exceedingly excited, taking this as a challenge, because the scandalous act was perpetrated in their vicinity, they swore to revenge the insult, by putting the men to the sword and capturing the women alive.

The attack was organized by the captain. The assault was so fierce that, though they lost many, they succeeded in taking the Lake Abraham position. Encouraged by this first success, they advanced, with the help of new arrivals, and entered the Armenian quarter. Here they met the women's contingent, who disputed every foot of ground against their further advance.

A party of Turks seeing one of the side streets unguarded, ran towards it, intending to cut the line of retreat of the women. They turned the corner quickly and accomplished their purpose. The women were left between two fires, fighting desperately and losing very heavily. The intention of the attackers, however, was to capture them alive. In spite of the rain of bullets, they advanced in large numbers and at last took captive only five girls. Their hands were tied behind their backs and they were sent out of the fighting line to be left under the care of the captain.

Captain Nadim Bey, seated on a chair, had the five captive girls in front of him, and was questioning them. "What is your name?" asked the Captain, addressing the young woman, who had an orange colored cross on her cap. "Khanum," answered she. "Khanum what?" "Khanum Ketenjian."

"Ha! I have heard of you. Are you not the daughter of Toros Ketenjian?" "I am." "How will you show your gratitude, if I spare your life?" "By going back to continue the fight," answered Khanum.

"The cause of the Armenians is hopeless," said the

Captain. "They cannot last much longer. The cannon, which we have ordered, has already left Aleppo. It will arrive in a day or two. A dozen shells, well aimed, will be enough to destroy the entire Armenian quarter. What will you do then?"

"We will die fighting," replied Khanum.

"Very well, then, if you are so foolishly stubborn, let the men fight. Why do you mix yourselves with them? It is a pity that young and good looking girls as you are should be sacrificed. You are destined to a better life. Surrender to us and marry with whom you choose and you will have a happy time." "We prefer to die rather than be the wives of Turks," said Khanum. This was heard by the rabble. Their wild nature stirred up. They shouted and gesticulated. They threatened violence. "Deliver them to our hands. We will show them what it means to insult a whole Turkish nation." But the Captain quieted them. Turning to the girls he said:

"Do you hear what they say? If you will not submit with a good grace, they will take you by force. Khanum, I am willing to take you to be my wife. Let the other girls pick the men they would like to marry. There will be no force used. Every one is free to choose. In this way the difficulty will be solved and you will save your lives with honor." "With dishonor, you mean," said Khanum.

The Captain changed color. The wild beast awoke in him. Torn with passion he stood up and coming nearer, struck her hard in the face. "You giavur slut! You consider it a dishonor to marry me, do you? Wait a minute. I will teach you! You will soon be sorry for your insolence!"

He ordered his soldiers to surround the women and point their rifles at them. He called a corporal and told him to strip the clothing from off the girls, one by one. The officer approached and removed the garments of one of them. The crowd was watching with savage relish. The poor girl could not resist; her hands were tied behind her back. "Release her arms," commanded the Captain. "She cannot escape in this crowd," he mocked, with a sarcastic smile. The first girl was undressed, standing stark naked among those howling demons. She was the object of lascivious gazes. The same process was gone through with the second. They were being compared with one another and obscene remarks were thrown at them.

The turn had come to Khanum. She asked that her hands be untied, saying that she would undress herself without any assistance. The Captain gave his consent. They freed her arms. She moved them up and down to ease the circulation of the blood. She began to unfasten the buttons of her jacket with both hands.

The corporal stood aside. The Captain was leering with lustful eyes. She lifted the corner of her waistcoat and suddenly drawing a small revolver, emptied its contents into the Captain's head, heart and stomach, in rapid succession. He slumped from his chair to the ground. When the soldiers saw what had happened, without a moment's thought they discharged their guns at the women. All five fell dead.

The mob was wonderstruck, looking on the tragedy with gaping mouths. They never expected such courage, such heroism from a persecuted and downtrodden race of women.

These Armenian heroines were martyred, dying bravely, keeping their honor, worthy descendants of their chaste ancestress, Saint Ripsimia, the Virgin.

Այս էջը կը հոստանայ Մ. Է. Զաւրբ և Կենտրոնի Արքայադուստրը

CASSANDRA HEALTH CENTRE

I.D.A. PHARMACY

CASSANDRA CLINIC
WALK-IN & FAMILY PRACTICE
416-331-9111

Dr. Marinosyan accepting new patients (416) 331-9111

Dr. Rupert Abdalian
Dermatology

Dr. Mari Marinosyan
MD, FRCPC (Diabetes)

Dr. Omayma Fouda
Family Physician

Dr. H. Kavazanjian
Family Physician

Dr. I. Manhas
Family Physician

CASSANDRA I.D.A. PHARMACY

ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐ՝
ՊԱՆԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

ԴԵՐԱԳՈՐԾՆԵՐ՝
ՍԱՐԱԸ ՊԱՆԵԱՆ
ՎԱՐՄԱՆ ՊԱՆԵԱՆ

**ARMENIAN MEDICAL CENTRE
& PHARMACY**

PHARMACISTS
SARKIS BALIAN, BScPhm, RPh
MARAL BALIAN, PharmD, RPh
VARTAN BALIAN, PharmD, RPh

- Դեղագիրներու պատրաստութիւն՝ շաբաթական յատուկ տուփերու մէջ:
- Արեան ճնշման քննութիւն եւ հետեւողա-կանութիւն՝ անվճար
- Շարքարխտի քննութիւն
- Դեղերը իրենց հասցեներուն առաքելու անվճար սպասարկութիւն
- Տարեցներու 10% զեղ:
- Կը յարգենք եւ սիրով կը կատարենք բոլոր ապահովագրական քննութիւն-ներու պայմանները
- Walk-In Clinic րազ է շաբաթը 6 օր: Կրնաք բժիշկները տեսնել առանց ժամադրութեան:

Դիմեցէք մեզի եւ պիտի դատնաք մեր մնայուն յաճախորդը:

հասցէ՝ 2040 Victoria Park Ave.
(Victoria Park & Cassandra)
Toronto, Ontario M1R 1V2
Tel : (416) 449-2040 Fax: (416) 449-2048

TOIM & LOCAFÉ®

Trois succursales pour mieux vous servir!

TM&C Laurier
244, Laurier Ouest
Montréal (Québec)
H2T 2N8

514-279-9599

TM&C Notre-Dame
2695, Notre-Dame Ouest
Montréal (Québec)
H3J 1N9

514-788-9599

TM&C Rosemère
220, boul. Labelle
Rosemère (Québec)
J7A 2H4

450-433-9599

*Si vous adorez
le café*

www.toimoicafe.com

Echoes of *Hayastan*: An Evening of Song

I have wished a bird would fly away
And not sing by my house all day;
And of course there must be something wrong
In wanting to silence any song.

This potent excerpt taken from Robert Frost's poem, "A Minor Bird," paints a picture in which sung storytelling and anguish come together with particular force. It is out of this desire toward expression and testimony that Armenian composers who survived the Genocide of 1915 fashioned a music steeped in a lexicon of loss, remembrance, and the possibility of future renewal. These three contrapuntal emotions are perhaps best fortified through the image of the mother singing to the child in the cradle, a vision evoked in Sasha Djihanian's evocative performance of Parsegh Ganatchian's *Oror* (Berceuse). These musico-cultural artifacts were put on show during McGill Conservatory's September 27 concert entitled "The Vocal Art of Armenian Composers: Survivors of the Genocide." Bringing together the *Mashtots Choir* under the direction of Gohar Manvelyan alongside solo artists Aline Kutan, Patil Harboyan, Armine Kassabian, Elie Berberian, and the aforementioned Djihanian, this event endeavoured to commemorate as well as address the nature of Armenian vocal music of the 20th century. These sorts of events often focus on one composer's contributions to the canon of Armenian music, frequently concentrating on the representative figure of Komitas as the centerpiece. Rather than following this mould, this program drew from a range of composers, including Hampartzoum Berberian, Ganatchian, Avedis Messouments, Vahan Bedelian, and Kourken Alemshah, alongside Komitas. Reflecting as a listener, it was refreshing to hear selections by composers who receive less critical attention on the concert stage, but whose contributions nevertheless remain significant to 20th century Armenian song. Programming these composers together, *directrice* Hasmig Inejikian could have viewed this concert as a conscientious effort to speak to the multivalent voices that constitute Armenian music. Moreover, the non-Armenian presence on the stage was also significant. Michael McMahon, Jeffrey Carl and Michael Abel ensured that this project was not an exercise in naval gazing (i.e. produced solely by Armenian performers for an exclusively Armenian audience). Transcending an Armenian environment, this project took the necessary steps to introducing a new repertoire to an audience unacquainted and unaccustomed to this musical tradition. Furthermore and from a linguistic standpoint, witnessing a

non-Armenian pronouncing the words of Komitas' *Gantche groud* (Carl) and *Hov arek* (Abel) with such proficiency was truly astonishing.

Prior to each set of works, the audience were provided with brief poetic excerpts enabling the audience to connect with even greater depth to the poetic content of the songs on show. One of the performances that beautifully tied together the poetic prelude with the music was Kutan's delightful performance of *Yes siretsi* (*I Loved*) by Alemshah. The ominous introductory piano part and its twice repeated opening passage continued to commentate where the preceding poetic excerpt had fallen into silence. Following the opening piano passage, the hauntingly redolent voice of Kutan soared above the restless piano part. As both the voice and piano participated in a back and forth exchange, the instrumental accompaniment continued to employ a recurring passage that never found peaceful rest, giving the listener the impression that a resolution is being deferred indefinitely. In sharp contrast to the more nostalgic character of *Yes siretsi*, Elie Berberian's performance of *Hayreni karoun* (Homeland Spring) by Bedelian offered up a more playful character that served as a refreshing counterpoint to Alemshah's work. However, Bedelian's composition is not without varied contrasts in musical character. The very light piano accompaniment of the beginning (a clear reference to springtime) gives way to more virtuosic passages in both the vocal and piano parts, stretching Berberian to the upper reaches of his vocal range, whilst being fortified by the piano navigating the extreme registers of the keyboard. Similarly to *Yes siretsi* however, the conclusion of the composition repeats fragments that were first introduced at the beginning of the song, creating a neat circular organization to the composition. Moreover, repeating this musical material that first appeared at the outset serves as a musical reminder that the past is continually brought back into present focus.

Providing some concluding thoughts to this grand endeavor, this musical experience led me to reflect upon the significance of creativity as a means of communicating to a larger public, using the language of music as a means of bridging two or more cultural entities together. Indeed, it is my sincerest hope that artistic endeavors such as these will continue to flourish, and that our thirst for artistic impetus will always be our first inclination.

Michael Turabian,
PhD Student Musicology,
McGill University

Մեր հոգի կը հոգսուսուրբ լինի Հայաստան, Թուրքիա, Արիֆ և Արիֆու Մարսուստան

Restaurant Roberto

.com

Mets classique

That's Amore!

depuis 1980

2221 rue Bélanger est. Montréal Québec H2G 1C5 / 514.374.9844

AYF Camp Vanadzor 2015

By Lianna Dedeyan

Exactly ninety seven days ago the best experience of my entire life began. On July 12, 2015, we packed our bags, said our goodbyes and headed towards the airport to reunite with our motherland. After numerous meetings, hours of preparing activities, and sleepless nights spent thinking about the journey ahead of us, it was finally time to take our flight. Three countries and twenty five hours later, most of us had finally arrived at Zvartnots, completely overwhelmed with emotions of excitement and longing.

I had heard about the Vanadzor program a while back and immediately knew that I would be participating in the future. Working with kids has always been a passion of mine, so hearing about an opportunity that would allow me to do just that in Armenia sounded perfect. The only small thing left to do was to convince my parents! After telling them about the program and what an amazing opportunity it would be, my brother and I applied for the volunteering positions. A couple of weeks later, we were called for an interview with GV to make sure that we were suitable candidates and had something to offer to the kids awaiting our arrival. We ended up being a total of thirteen volunteers, ranging from ages seventeen to twenty four. During our first meeting, we split up the kids that would be attending the camp into four different age groups. Four counsellors were in charge of the 9-10 group, three were in charge of the 10-11 age group, two were in charge of the 12-14 and another two were in charge of the adolescents of 15 years and older, participating in the leadership program. After making these separations, we split up into our smaller groups to make the schedules and programs specific for the two weeks of camp. We brainstormed ideas for games, speeches, songs and literature, until everything was ready for the kids in Vanadzor. The countdown had already began and neither of us could wait till we got there and met our campers!

After our arrival in Armenia, all of us met up at Paredvoun, the hostel we stayed at for the few nights we were in Yerevan. We spent those couple of days getting to know each other better, since we all came from a few different regions. We were able to visit the Tumo centre, the Bureau office and quite a few other interesting places during our short stay in Yerevan.

On the 16th, we started our journey towards our beloved Artsakh. After many hours and a very bumpy road we finally arrived at Park hotel, where we stayed at for the following two nights. To our surprise, we were greeted by some of AYF west coast ungers who were volunteering there. We got settled in, sat down to have supper and got to know each other better, seeing as we were all there for the same reason. Even though our trip only lasted a day and a half, we were able to take in the most beautiful sights that Artsakh has to offer. The first place we visited was the very popular "Mamig yev Babig" statue. After taking our group photo, we moved on to a more serious and sentimental location. The museum of Artsakh liberation martyrs was a visit that filled all of our eyes with tears. Seeing the pictures of all the men who fought for our people without thinking twice, triggered a deep emotion of sadness, but also made us feel proud to call them our

own. Our next visit was the community centre, where we were able to see all of the differences between our community and theirs. The last stop of our very long and emotional day was the sight of the statues honouring the 100th anniversary of the Armenian Genocide. The "Yeghpayragan Kerezman" was located right next to these statues, so we were actually able to walk there. We all appreciated the opportunity to visit the graves of many soldiers who fought in World War II and to pay our respects to these brave men who lost their lives at such a young age. Before heading back to our hotel, we decided to stop by the AYF west coast camp to see what kind of activities they were up to. Seeing the kids dance, make bracelets and sing heghapokhagan songs sparked a feeling of excitement within all of us. We could not wait to arrive in Vanadzor and meet our amazing 426 campers! After a memorable night spent singing, dancing and bonding with the east coast volunteers, it was finally time to part ways and head to Vanadzor,

We arrived very late on Saturday evening and went straight to bed, since we had an early morning and an even longer day ahead of us. We woke up fully energized on Sunday morning, eager to get to school to prepare the supplies and meet some of the local volunteers that we would be working with. Walking to the school on Monday morning and seeing all of the kids waiting with those expressions on their faces is something that I will never forget. Up until that moment, I truly did not understand how great of an impact our presence had on them. Opening those gates and seeing the campers running through with huge smiles plastered on their faces was one of the greatest feeling I have ever experienced. We finished with registration around noon and split up into our smaller groups to start introducing ourselves to the kids. Everyone was very excited, so it was pretty hard to get the kids to stop talking in order to introduce ourselves! As the day went on, things got better and we were able to go over some the camp rules and present a few of the activities and projects that we would be taking on during those two weeks. After such a long day, we ended camp with "Mer Hayrenik" and headed straight to eat dinner! We organized all of the group separations that night and were ready to officially start our programs on the 2nd day of camp. Every age group was assigned a classroom and each volunteer had around 40-50 kids in their groups. Taleen, a volunteer from Los Angeles, and I were in charge of one part of the 9-10 age group.

We started our first day making name tags, making it easier to learn the names of the kids that we would be seeing every day for the next 8 days. One of main purposes of this camp is to teach these kids about the ARF and to prepare educated young adults who feel proud to be Armenian. We started off by teaching them about the three founders of the ARF. Since this was new information to most of the kids in my group, we had to go over it a few times a day until they had finally memorized it for good. We taught them about the founders' lives, teaching them why each one of them were unique. The following day was a lecture about the coat of arms, describing what each of its components symbolized. Seeing the kids par-

Միս էր կը հոգիւմս որք ՌաջՅի Քօւյճիւն

NOR COIF

coiffure | esthétique "elle et lui" |
épilation laser

4550, rue Salaberry
Montréal, Québec
H4S 1H4
514.337.4724

Ascenseur **Adams** Elevator Services Inc.

PO Box 30, St-Laurent, Qc. H4L 4V4
Eddie, Pedro & Joyce Oughourlian

www.adamselevator.ca

TEL: 514-745-4455 - FAX: 514-745-6613

*RENOVATION, REPAIRS, MAINTENANCE,
INSTALLATION OF ELEVATORS.*

RBQ# 1812-6474-22

ticipate and how interested they were, truly made all of our hard work worth it. We spent hours every day colouring, making forget me not flowers and banners for our group. You would give them a sheet of paper and a few colouring pencils and they would return with a picture of the most beautifully detailed Armenian church that left you in awe. The artistic talent and love for their country that these kids possessed left such a strong impact on me. I found myself learning more and more from them, each and every single day. I woke up feeling nothing but excitement thinking about everything that was in store for me that day. Being greeted at the gate by kids running towards you with flowers in their hands, special handwritten notes and thankful parents is something that could never be replaced. Other than educational speeches, we spent a lot of time teaching them heghapokhagan songs and an Armenian poem that they would recite on the last day of camp. After working for a while, we would take the kids out to the Ayki, which was a sort of very large playground. We would watch them running around for hours, playing tag, climbing metal bars, being so free and happy. Just sitting there and watching how much fun they were having made me smile from ear to ear.

Another important part of this journey was the amazing bond that the 13 volunteers formed within. Even though living together for more than two weeks wasn't the easiest thing in the world, returning home and living without my roommates made me feel empty. We spent every day together, from the second we woke up until the moment we went back to sleep. Most of the volunteers were from Montreal so I see them often, but not being able to see the volunteers from Toronto and Los Angeles is really hard. So many friendships were formed during those two weeks and even though it was sad to part ways, we know that we'll be seeing each other again soon enough. The laughs we shared and the memories we made will truly be cherished forever. We all know that it wouldn't have been the same without all of us there, constantly helping each other out. We also found ourselves working with local teenagers and young adults from Vanadzor who were always eager to lend a hand. They would help us with keeping the kids under control, preparing activities and being able to work with them was a really nice opportunity.

After such an amazing first week, we had two days to rest and gather our energy for the second week of camp. One of the counsellors that had previously volunteered suggested that we visit Trchkan Waterfalls, one of the hidden treasures of Armenia. We planned to spend the entire day picnicking and relaxing by the water, an experience that neither of us could wait for. Even though we had to stand in a pick up truck for an hour, walk barefoot on painfully slippery rocks while carrying a watermelon and the rest of the food, it was completely worth it in the end. The waterfall was breathtakingly beautiful and all of us were eager to explore it as soon as we got there. After climbing up many rocks and entering the freezing cold water, we set up our spot and got a fire started. We spent an incredible day filled with laughter, delicious khorovads and even ended up dancing with locals.

The second week of camp passed like a blur. We had all settled into a comfortable routine at this point, but the last day of camp was already getting close. Every group had started prepping for the songs, dances and poem recitals they would be performing during the talent

show for the parents. Three counsellors in training from the leadership program were placed into our group during this second week. They took charge of teaching them about the Armenian independence and decided to teach them the song Arunod Trosh. We spent hours painting a banner with our group name "Gaydzag" and had every single camper sign it. We started cherishing every minute we had left with the amazing kids of Vanadzor, because once it was Friday, we would have to say goodbye for good.

Getting the opportunity to wake up every morning for two weeks and do what I love was an amazing experience. I have so many wonderful memories from this trip that will stay with me for the rest of my life. The feeling I got when the kids would run up to us with handwritten cards that said "I love you" or "Thank you for everything that you do for us" was irreplaceable. Seeing how much the kids appreciated our presence and our program made leaving them so much harder. Each and every one of those kids has taught me something that I will keep with me forever. I can speak on behalf of all of the volunteers when I say that all of the bumps along the way made the end result completely worth it. Parting ways with my 49 campers was bittersweet, because I would miss them more than anything but also because I knew that it wasn't the last I would be seeing of them. I'm a 100% confident when I say that I will be participating in this program once more in the very near future. After experiencing all of the amazing things that we did, not wanting to return is impossible. I strongly recommend that every young adult participate in this program at least once, because you truly do not know how great of an impact it will have on your life until you go through it. I miss everything about Vanadzor, but knowing that my reunion with the kids gets closer with every day that passes, makes it bearable.

Միշտ եթե կը հոգսուսուրբեմ Մ. եւ Մ. Մթե՛մ եւ Կարփե Գաւառահայտեմ

ՀՕՄ-Ի ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Եւ իր 10 մասնաճիւղերը կը շնորհաւորեն
Նոր Տարին եւ Ա.Ծնունդը
իրենց բարերարներուն, սուիրատուներուն,
բարեկամներուն եւ անդամներուն
website www.ars-canada.ca
e-mail ars-canada@bellnet.ca

«ԱՐԱՉ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՎԱՆԳՈՒՎԸՐ

«ՌՈՒԲԻՆԱ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ԹՈՐՈՆՏՕ

«ՌՈՒԲԻՆԱ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՈՒՒՆՇԸՐ

«ԱՐԱԳԱՍՏ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՄԻՍԻՍՈԿԱ

«ՍԵՒԱՆ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՕԹԹԱՈՒՎ

«ՍՕՍԷ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՄՈՆՔՐԵԱԼ

«ԱՐԵՒ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՀԱՄԻԼԹԸՆ

«ԱՐԱՉ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ՍԵՆԹ ԳԱԹՐԻՆՆԶ

«ՇՈՒՇԻ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ԼԱԲԱԼ

«ՄԵՂՐԻ»
ՄԱՍՆԱՃԻՂ
ԳԷՄՊՐԻԾ

Secret Archives Show Vatican Tried to Stop Armenian Genocide

By Diane Montagna

VATICAN CITY — Why did Pope Francis' controversial comments on Sunday April 12 2015, about the Armenian Genocide cause such a furor in Turkey?

To help understand the true history behind the 1915-16 atrocity, Aleteia interviewed the German historian and author, Dr. Michael Hesemann, who was in Rome for Sunday's Mass in St. Peter's Basilica commemorating the 100th anniversary of the genocide, otherwise known as Metz Yeghern [the Great Evil].

The atrocity involved the Ottoman government's systematic extermination of its minority Armenian subjects inside their historic homeland which lies within the territory constituting present-day Turkey. The total number of people killed in what is also known as the Armenian Holocaust is estimated at between 1 and 1.5 million.

In a new book entitled, *The Armenian Genocide [Völkermord an den Armeniern]*, Hesemann reveals for the first time the content of never-before-published documents on "the greatest crime of World War I," and how Pope Benedict XV and Vatican diplomacy tried to stop the deportations of the Armenians into the Syrian desert, save the victims and prevent the massacre of an entire people.

In this interview, Hesemann shares his findings, which include evidence of Masonic involvement, and expresses both his admiration for Pope Francis for drawing attention to the genocide of Christians and ethnic minorities, and his disappointment over the absence of the German Ambassador to the Holy See at the commemorative Mass.

Dr. Hesemann, what led you to write a book on what documents contained in the Vatican Archives reveal about the Armenian Genocide?

Actually it was a kind of coincidence. I work as a historian for the "Pave the Way Foundation" in an intensive study of all the aspects of the life of Eugenio Pacelli, the man who eventually became Pope Pius XII.

From 1917-1925, Pacelli was Nuncio in Munich, so I went through the files of the Apostolic Nunciature in Munich, only to discover one folder with the title "Persecution of the Armenians".

I opened it and found a letter of the Archbishop of Cologne, Cardinal von Hartmann, to the Chancellor of the Reich, Graf (Count) Härtling, in which he calls the persecution of the Armenians "not less brutal than the persecutions of the Christians in the first centuries of Christianity." The Archbishop requested an urgent German intervention, unfortunately in vain.

In the same file I found a copy of a letter written by Pope Benedict XV to the Sultan, asking for mercy for the innocent Armenians. These documents both touched me and aroused my curiosity. I felt I had just touched the tip of an iceberg and was sure I would find more data, and indeed I did — some 2500 pages so far.

I soon realized that no historian had ever worked with most of these documents, and that all this information was obviously unknown even to the leading experts on the Armenocide.

Dr. Michael Hesemann

Given the importance of their content, I decided to write a book, putting the documents in the context of what we already know about the events of 1915-18.

What was the most surprising and unexpected insight you discovered in the Vatican Archives about the Armenian Genocide?

The most surprising insight was that the Armenian Genocide was in fact just part of a bigger plan — the extermination of all non-muslim minorities in the Ottoman Empire.

The ruling "Young Turk" movement came in contact with European ideas of nationalism and the concept that only a homogenous state can be a strong state. That is why they believed that the weakness of the Ottoman Empire was caused by its multi-religious and multi-ethnic character.

They wanted to "heal" this "weakness" by eliminating all foreign elements, which first meant the Christians who numbered 19% of the population in early 1914. Besides the Armenians, also Aramaic and Assyrian Christians, Catholic and Greek Orthodox Christians were persecuted and murdered.

The Turkish claim of a conspiracy between Russia and some Armenian leaders was nothing but a lie to justify those measures. If that were really the case, why did they kill innocent women and children, too? And why didn't they spare the other Christian groups, which were never under suspicion? Indeed, the Turkish Secretary of the Interior, Talaat Bey, quite frankly told Johann Mordtmann of the German Embassy, according to a report to Berlin: "The (Turkish) government uses the war to get rid of our internal enemies — the indigenous Christians of all denominations — without diplomatic interventions by foreign nations."

This is also what we read in some of the Vatican documents, e.g. a report written by Fr. Michael Liebl, an Austrian Capuchin missionary, who learned in Samsun: "Not the Armenians, the Christians were sentenced (to death) at a secret meeting of the Young Turks 5 or 6 years ago in Thessaloniki."

Սխալ էր կր հոգևորականութիւն Մ. Է. Մ. Հոգևոր և Պաշտօնական Գրասենյակ

Amir

Récipiendaire de « Prix du meilleur commerce ».
Le choix des consommateurs

Gagnant du premier prix : « Quest for the best »
pour « Top of Shish Taouk »
« The Gazette »

381-0037
9490 boul. L'Acadie

738-3819
Centre Rockland

CARROSSERIE PRISME
Peinture & Débosselage
Garage Agréé

Expert en
Infiniti et Acura

INFINITI

ACURA

Raffi Koushian
Propriétaire

1430 rue Michelin Laval, Qc. H7L 5C2
Tél: 450 967-3948 • Fax : 450 967-1642
carrosserieprisme@bellnet.ca

What measures did Benedict XV take diplomatically to help save the Armenians from deportation into the Syrian desert?

Already in June 1915, the Vatican had a vague idea of what had happened in Eastern Anatolia. One month later, there was no doubt about the horrible massacres carried out against most of the male Armenian population. For the whole of August 1915, Msgr. Dolci — the Apostolic Delegate in Constantinople — did everything humanly possible to interfere diplomatically — without any success.

When drastic reports reached the Vatican in September 1915, Pope Benedict XV wasted no more time and decided to act. He sent an autograph to Sultan Mehmet V, pleading for mercy for the Armenians. The Turks refused even to receive it. For two months, Msgr. Dolci tried everything to present it to its addressee, but it was not received by the Sultan.

Only when he asked both the German and the Austrian ambassador for help was he granted an audience. When another four weeks later the Sultan answered, most of the deportations were already completed. All promises of the Turks to end the massacres or spare one group or the other — or to let them return home — turned out to be lies.

In December, Pope Benedict referred to the failure of any diplomatic intervention in his allocution to the Cardinals at the Consistory of December 6, 1915. In it, he spoke of “those sorrowful people of the Armenians, almost completely driven into their extermination.”

In June 1916, the Armenian Catholic Patriarch had to inform the Holy See: “The project of the extermination of the Armenians in Turkey is still going on. (...) The exiled Armenians ... are continuously driven into the desert and there stripped of all vital resources. They miserably perish from hunger, disease and extreme climate. (...) It is certain that the Ottoman government has decided to eliminate Christianity from Turkey before the World War comes to an end. And all this happens in the face of the Christian world.”

Why is this only coming to light now?

Well, good question. Of course, the files from the pontificate of Benedict XV have only been open since the 1990s. Besides this, not too many historians have access to them. And perhaps just nobody had any idea what he would find there — it’s only a guess.

Among the documents contained in your book, you include a letter written by the Superior of the Capuchins in Ezrurum, Fr. Norbert Hofer, to the Vatican in October 1915, which states: “The punishment of the Armenian nation (for alleged uprisings) is merely a pretext used by the Masonic Turkish government to exterminate all Christian elements in this country.”

Many readers may be surprised to hear mention of the Masons in relation to the Armenian Genocide, particularly in light of the desire at the time to unite Turkey, with Sunni Islam as the state religion? Can you explain how the Masons factor into the Armenian genocide, and who are the “Young Turks” which you referred to earlier?

Yes, of course. It would have been easy and rather populist to blame Islam for the Armenian Genocide, especially as we are facing the horrible events of our own time in the

Pope Benedict XV

very same region, with Islamic States’ massacre against Christians and Yazidis in the north of Syria and the Iraq.

But none of the responsible politicians, neither Talaat nor Enver nor Cemal Pasha, was a fanatic Muslim. The Young Turks were anything but fundamentalists. They were a young, revolutionary movement started by Turkish academics who had studied in most cases in Paris, where they came in contact with both the ideals of Masonry and European nationalism. Many of them were accepted by Masonic lodges and indeed the lodge of Thessaloniki became a kind of national headquarters for them.

Talaat Bey — the man responsible for the Armenocide — was even Grandmaster of the Grand Orient of the Turkish Masonry. That’s a historical fact. The ideology of the Young Turks can be described as “proto-fascism.” Only race did not play any role as the unifying element, since there is nothing like a “racially pure” Turk. Rather, it was substituted by religion, namely Sunni Islam.

Islam was therefore instrumentalized for political reasons. It gave all those who were involved in the killings a rationale, a justification for their deeds. But behind it was the master plan of a political ideology, which misused religion for its purposes, and so sought the homogenization of the Turkish nation.

As a historian who has studied in depth the events and circumstances surrounding the Armenian genocide, particularly those documented in the Vatican archives, what do you make of Turkey’s reaction to Pope Francis’ statements on Sunday in which he called the Armenian massacre a “genocide”?

I am very grateful to the Holy Father. On Sunday, we not only saw a beautiful, worthy and solemn commemoration of the Armenian martyrdom, we also experienced the victory of truth over diplomacy.

If you know how fanatically Turkey tries every means to debunk the events of 1915-1916, if you follow the chronology of their threats against nations much bigger and more powerful than the Vatican — nations such as France, Germany and the US — you get an idea what it takes to

Միս էր կը հոգսուսուրբնեմ Մոսթրօֆօստիք Կուսու եւ Օսու Գաւրաղեան

KM

Khoren Mouradian

"YOUR PARTY IS OUR PARTY!"

*Today's Hits &
Yesterdays Favourites*

Call to book: 519.240.9449

khorenmusic@hotmail.com • www.facebook.com/kmouradian

GAREN
Kassabian

Barrister and Solicitor

TEL (416) 443-9494

fax (416) 443-0575 • email: garen@bellnet.ca

DON MILLS PLAZA 8 SAMPSON MEWS, SUITE 203 TORONTO, ONTARIO M3C 0H5

Armenian-Rite Mass on the occasion of the commemoration of the 100th anniversary of the Armenian Genocide, in St. Peter's Basilica, at the Vatican, Sunday, April 12, 2015

stand up and call a "genocide" what was indeed the first genocide of the 20th century. Thank you, Pope Francis! What a great, wonderful, political pope who indeed acted as the moral conscience of the world and taught us that, as Christians, we should never be afraid of the truth.

The Turkish reaction to his brave remark could be expected. It is always the same. They claim that the Pope was misinformed, although he knows the truth from his own archives. By the way, when will the Turks open theirs?

The Turks even spoke of racism. Should we now assume that, from the Turkish point of view, it is not racist at all to kill nearly a whole nation, a religious and ethnic group, but it is racist to call this a genocide?

It is so sad that the Turks don't realize how they exclude themselves from the community of civilized nations by such acts. I mean, I am German and my nation committed the most horrible crime in history, the Shoah. But at least we admitted what we did, we deeply regret it and we tried anything possible for reconciliation and compensation.

As a Catholic, I believe that every sin and every crime can be forgiven, if you only confess and regret. But what you neither regret nor confess cannot be forgiven either. Turkey only has one chance to overcome the trauma and guilt of the darkest chapter of its history, and that is to confess and regret! And we will all forgive. If not, these wounds will always be wide open, even after 100 years.

What lessons does the history of the Armenian Genocide hold for us today, particularly in light of the present day persecution of Christians in Africa and the Middle East?

If there is one lesson we should learn from the Armenian Genocide, it is this: Never turn around, never look away when your brother suffers persecution.

We all, all nations of the civilized world and first of all Germany — Turkey's ally — share the Turkish guilt, because we allowed this to happen. By opportunism, by giving other topics priority, by what Pope Francis rightly called "the globalization of indifference," which is so evil. "Cain, where is your brother Abel?" That's why nobody can ever say that he has nothing to do with the Armenian genocide, the holocaust or the fate of our Christian brothers in Syria and Iraq.

For ignoring their fate and their suffering makes us guilty, too. Not preventing a crime which happens before your very eyes makes you an accomplice of the perpetrator. We should never be ignorant, we should never be indifferent, but rather learn to act responsibly.

This is why I was so very ashamed that, of all the diplomats present in St. Peter's Basilica that morning commemorating the Armenian martyrs, the one who was missing was Annette Schavan, the German Ambassador to the Holy See. Especially since, as I explained before, Germany as Turkey's ally holds a special responsibility for their martyrdom. In her case, opportunism won over the truth. And that is a shame. We can only be people of the future if we are not afraid of the past.

This article was originally published by Aleteia.org, the first multi-lingual online community that offers questions and answers about the Catholic faith, life and society.

<http://aleteia.org/2015/04/15/secret-archives-show-vatican-tried-to-stop-armenian-genocide/>

Diane Montagna is Rome correspondent for Aleteia's English edition.

Միշտ կընդդէմ ինքնազոհողութեանը Մ. Եւ Մ. Միակից եւ Կաթոլիկ Քրիստոնէականութեանը

**1921 Lionel-Bertrand
Boisbriand, Qc J7H 1N8
Tel.: (450) 419-4477
Fax: (450) 419-4122**

PHARMACIE ARSLANIAN ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Ձեր դեղագործները Աբել և Ալեքս Արսլանեան ձեզ կ'ընդունին իրենց նոր հասցեին վրայ 1500 Blv Henri-Bourassa Ouest, coin Bois-de-Boulogne.

Ձեր առողջապահական մասնագետները պատրաստ են ձեզի միշտ ծառայելու ամեն օր երկուշաբթիէն Շաբաթ առաւօտեան ժամը 8:00էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 9:00, իսկ Կիրակի օրերը կէսօրին ժամը 12:00էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00-ը:

Կրնաք նաեւ քննել տալ ձեր ճնշումի մակարդակը, թթուածինի բաւարուածութիւնը, շաքարախտի վիճակը, քոլեսթերոլը, ձեր դեղարանային թղթածրարի յետեւումը և դեղերու մինչեւ տուն սպասարկութիւնը:

Կրնաք նաեւ ձեր դեղերու թղթածրարները փոխանձել դեպի մեր դեղարանը ձեզի աւելի լաւ ծառայելու համար: Բարի եկած էք մեր մօտ իբր հաւատարիմ յաճախորդներ:

Դեղարան Աբել-Գլօս Արսլանեան

1500 boul. Henri-Bourassa Ouest
Montréal, Québec
Հեռաձայն (514) 303 3832

10 570 Place de l'Acadie
Montréal, Québec
Հեռաձայն (514) 303-8100

"We Have Won" Yerevan International Half-Marathon

by Tamar Kabassakalian-Gosdanian

*So, to this day, when friend meets friend, the word of salute
Is still "Rejoice!"—his word which brought rejoicing indeed.
So is Pheidippides happy forever,—the noble strong man
Who could race like a god, bear the face of a god, whom a god loved so well,
He saw the land saved he had helped to save, and was suffered to tell
Such tidings, yet never decline, but, gloriously as he began,
So to end gloriously—once to shout, thereafter be mute:
"Athens is saved!"—Pheidippides dies in the shout for his meed.*

Robert Browning, Pheidippides

Living in Armenia makes you do things you never even thought of doing. Different types of opportunities knock on your door, and you stumble upon endeavors that you would not have undertaken. Going back to university in your late 30s, juggling two or three part-time jobs at once, seeing plays or operas on a weekly basis, committing to daily morning speed walks, participating in different conferences (local or international), finding the time to enjoy the scenery and cherishing family time are few of the pleasures that Yerevan simultaneously affords! To this list was recently added, "running the marathon in your 40s!"

Having lived in Montreal for the most part of my life, the word "marathon" evokes the smell of *souvlaki* and homemade fried potatoes with garlicky *tzatziki* that we used to have at *Marathon* restaurant; something that is the exact opposite of what a marathon involves: maintaining a healthy body! Yet the idea behind the name didn't stop us from going to *Marathon's* for a quick lunch. Sure, the guilt of the calorie intake came afterwards, but it never even conjured the image of Pheidippides' monumental run proclaiming the Athenians' victory over the Persians in the battle of Marathon.

In 490 BC, Pheidippides, a Greek messenger and hero, after taking part in the fierce battle, ran the 41k distance from the battlefield of Marathon to Athens. In utter

exhaustion he declared, "?????????????" or "we have won" and died thereafter. Centuries later, Robert Browning's powerful poem entitled Pheidippides, written in 1879, inspired the Olympic Committee to initiate a new event that marks his arduous run. In 1896, they introduced the 42km long-distance run and named it marathon.

Even though my connection with the word marathon started with delicious potatoes and *tzatziki*, it changed course with a flyer that I chanced to read one morning at a local café.

For some reason, it seemed very tempting considering that I had never run in my life, except for the "daily runs" in an attempt to tackle day-to-day errands, which have nothing to do with long-distance runs that require training. Yet, the event inspired me to wake up early in the mornings and speed walk with a friend; something that I have always wanted to do to keep fit, but never got around to accomplishing. These walks were so uplifting! I enjoyed Yerevan in its different facets: greeting the gardeners at work, seeing the Cascades guards having meetings, enjoying the beautiful scenery and best of all, realizing that others, many others, train to become physically fit, the majority of whom are in their 60s! They trained rigorously and religiously every single morning! The experience of my morning walks alone made partaking in the event all

Մի քանի օր հոգսալից եմ Մ. և Մ. Յանքի և Մարտի Մեր Մարտի մասին

Vos conseillers municipaux

du Mouvement lavallois

Օնորիաւոր Նոր Տարի եւ Սուրբ Շնունդ

Raynald Adams
Conseiller municipal
de Renaud
514 913-9205
r.adams@laval.ca
f /RAdamsML

Jean Coupal
Conseiller municipal
de Labelle-Souvenir
450 934-4131
j.coupal@laval.ca
f /JeanCoupalML2013

Aline dib
Conseillère municipale
de Saint-Martin
514 577-6088
a.dib@laval.ca
f /AlineDibML

Vasilios Karidogiannis
Conseiller municipal
de L'Abord-à-Plouffe
514 887-2455
v.karidogiannis@laval.ca
f /Labordaplouffe

Ray Khalil
Conseiller municipal
de Sainte-Dorothée
514 825-2493
r.khalil@laval.ca
f /raykhaliml

Jacques Varbedian
Digital

Professional Photography & Video
CALL us 416-722-9225

worthwhile!

The first international Half-Marathon event in Armenia that took place on October 4, 2015 was a unique experience on its own. It was organized by Anahit Adamyan and Anna Sharoyan. As Anahit states, "The idea of Yerevan's marathon is to promote healthy living and sports tourism." The event had a choice of three different distances to run: 1 km for children, 2.1 km, 10 km and 21 km for adults. It was a spectacular familial, friendly and healthy *rendez-vous* that attracted about 1500 participants from 27 different countries.

Abovyan born, Anahit's life is separated between Yerevan and Moscow. Being involved in sports from a young age, she has always been active during her adult life by participating in many marathons in many different countries, but not in Armenia. The event not existing in Armenia prompted Anahit and Anna to organize the Yerevan Half-Marathon. Anahit states, "In November of 2014, the idea of a Yerevan Marathon germinated in our minds and we put our plan to action in April of 2015. We began with creating the website (armeniamarathon.org), distributing the flyers, preparing the schedule and later-on coordinating the activities for the day of the event."

Anahit explained how the event was organized: "Before, during and after the event, we had different types of entertainment to keep the runners in high spirits. There were bands, acrobats on ropes, a spokesperson keeping the microphone alive and warm-up activities for the runners." She continues, "We first met up with the Development and Investment Programs' Department who accepted our idea with open arms and helped us tremendously to make the event successful. We then put together a fabu-

lous organizing team that was composed of a marketing and communication specialist, the administrative director, the sports' director, the entertainment program director, the IT specialists and the volunteer coordinator. Added to this, many volunteers who helped for the smooth and successful planning of the event."

Moscow and its surroundings hold many marathons; they organize 5 to 6 major marathons and the rest are held on a smaller scale scattered throughout the year. Customarily, their marathons support a charity or other organizations, but in all, the idea is to promote health and fitness. To this, Adamyan adds, "But there were none here! And there is a need! People are interested, and many others would come from different countries." And so they did. The Yerevan Half-Marathon event was not only able to attract many participants locally and from different countries, it also gave the opportunity for non-governmental organizations to raise awareness for their cause, and some were even able to fundraise.

With many marathon meets lined up ahead, the next one being on November 21, it seems that Armenia is finally on the path of organizing events for people wanting to lead healthier lives. The new marathon trend will inspire numerous participants and health advocates to join Pheidippides' trailblazing run.

Sources:

<http://armeniamarathon.org>

<http://www.stridenation.com/2012/1/25/2723397/pheidippides-the-man-who-ran-the-first-marathon>

Միշտ էլք կը հոգսմանք որովհետև Կարանք եւ Կամք Արեւստեան

VINNIE GAMBINI

FAUBOURG BOISBRIAND

**L'ENDROIT IDÉAL POUR VOS GROUPES
ET VOS OCCASIONS SPÉCIALES!**

*Dîner, Souper et 5@7 au Bar
Le lieu privilégié des
gens d'affaires,
entre ami(e)s ou en famille.*

 Joignez-nous
vinnie gambinis boisbriand

3360 des Grandes Tourelles, Boisbriand, Qc J7H 0A2 **450.420.5000**

Réservez dès maintenant

Լաւազոյն մաղթանքներով՝
ՅՈՎՍԷՓ ԵՄԵՆԻԾԵԱՆ

Compliments of
HOVSEP YEMENIDJIAN

Interview with Canadian-Armenian figure skater Tina Garabedian

By Talia Bachejian

Tina Garabedian is no ordinary 18-year-old girl. Besides school and personal life, she trains multiple hours a week to be able to accomplish her dream: representing Armenia in the 2018 Olympics as a figure skater. It is thanks to her loving family and supportive friends that she has the strength to continue. We both attended l'École Arménienne Sourp Hagop and I recently had the opportunity to get to know her a little better through this interview.

Tell us a little about yourself: when did you first start skating? What attracted you to this sport?

My name is Tina Garabedian and I am 18 years old. I attended l'École Arménienne Sourp Hagop until the 7th grade but had to change to a sports-study program to help my skating schedule. I am currently at Cégep Gérald-Godin in the sports-study program with a focus on business. This allows me to miss days from school for my international competitions. I started skating at the age of 5 thanks to my mother. She loved how graceful Josée Chouinard, Canadian champion, was and wanted her daughters to learn the sport. As years passed by, my love to this sport grew stronger. I used to freestyle (skating alone) until the age of 14 when I joined my sisters' synchronized skating team in "Les Pirouettes Junior" for a year. Finally, I found myself a partner at the age of 15 and started Ice dancing (as a couple). I skated 2 seasons with Alexandre Laliberté. We went to the Junior World Championships 2015 representing Armenia and then changed partners once the season ended. Currently, I skate with Simon Proulx-Sénéchal, a great skater that I get along with.

How do you train for a competition? What is your schedule like?

Practice makes perfect. We skate and train hard as much as we can with our crazy schedules. I have five classes in Cegep and one online course. Whenever I am not in school, I am at the skating rink. Some days, I start with school in the morning and other days, I begin my day skating. One day of the week, I go skate in between my classes. Thankfully, the rink where my coaches train me is at "Sportplexe Pierrefonds 4 glaces" which is only 3 minutes away from my school so they are very close in distance. Less stress.

When was your first competition? How did it go?

I have been competing since the age of 6 so it's hard to say, but I know I wasn't in first place. I made my way up and I'm happy with how my competitions go. Each competition allows me to learn from my mistakes and improve for the next event.

How do you balance your school life and training?

As I mentioned earlier, it's not easy to manage school and compete for a sport that takes almost more time than school. I have a busy schedule during the day, come home around 5, eat, and have to do homework or study or even go to the gym to train. Basically, I have no break. That's the hard part, because I do get exhausted mentally and physically. It's sometimes very hard to keep up with both parts of my life that are extremely important to me. On top of that, I miss school days because of my international competitions. Last year, I participated in 4 competitions. Each competition lasts a week, which means that I missed 3 Cegep weeks out of 15. Let me tell you that the teachers were not happy to hear that news. Thankfully, since I am in a sports-study program, they have to accept my absences.

When was the moment you decided to pursue skating professionally?

I don't think there was a moment and I'm not sure if

Միշտ հարցրեք ինքնուրույնորեն Մուգո, Սիմոն, Լիանա և Լիլիթա Մարտիան

THERE'S WEALTH IN AN APPROACH WHERE INTEGRITY, TRUST & YOUR SUCCESS ARE PRIORITIES.

We are committed to offering superior value and service to you and all our clients, who include business owners, senior executives, professionals, retirees, non-profit organizations and charitable foundations.

Our mission is to help you feel and be financially secure by building and protecting your assets for the long term.

Contact us today for a complimentary consultation.

NAHABEDIAN WEALTH MANAGEMENT GROUP
OF RBC DOMINION SECURITIES
Paul Nahabedian, Vice President & Portfolio Manager
514-878-5111 | paul.nahabedian@rbc.com
www.paulnahabedian.com

RBC Wealth Management
Dominion Securities

There's Wealth in Our Approach.™

RBC Dominion Securities Inc.* and Royal Bank of Canada are separate corporate entities which are affiliated. *Member-Canadian Investor Protection Fund. RBC Dominion Securities Inc. is a member company of RBC Wealth Management, a business segment of Royal Bank of Canada. ®Registered trademarks of Royal Bank of Canada. Used under license. © RBC Dominion Securities Inc. 2015. All rights reserved. rs_wm02_rbc.ca

Auto Body & Repair **used car sales**

T.416.755.6578
F.416.755.9751

SARKIS

47 Crockford Blvd. Scarborough Ontario M1R 3B7

what I do currently is skating "professionally", but I love my sport and want to pursue it until my dream and goals have been accomplished.

Do you have a special routine to calm down your nerves before you perform?

I do actually. I get pretty nervous before my competitions, which is completely good and can be helpful at times. When my nerves are too high and are not helping me perform the way I would like, I tell myself one thing : «contrôle les contrôlables»! I mean I can't control how my partner performs, I can't control how stressed my coaches are, I can't control what levels the technical panel will give, I can't control how much the judges will like us, I can't control how the other couples will skate. All I can do is concentrate on myself and just go out there and show them what I'm capable of.

Which professional figure skater do you admire the most? Why?

Tessa Virtue and Scott Moyer are the gold medalists at the 2010 Vancouver Olympics. They are the reason why I started loving dance and wanted to find a partner. They are so beautiful to watch and the best skaters I have ever seen, by far. I would love to skate like Tessa one day.

Where have you traveled to compete?

Until last season, we were representing Canada so all of the competitions were within the country. After getting my Armenian passport, a lot more opportunities were available for us and I am so thankful for that. We went to Ostrava in Czech Republic, Dresden in Germany, Budapest in Hungary and Tallinn in Estonia. This season, we have been to Graz in Austria. In 2 weeks we will be traveling to Zagreb in Croatia. We will also be heading to Bratislava in Slovakia, a competition in Germany and hopefully Boston for the Senior World Championships 2015.

What's your favorite moment so far as a figure skater?

I don't have one favorite moment, but I love finishing a program, either the "short" or the "free". I love seeing the audience, friends and or coaches applauding and cheering you on telling you how good you are. Encouragement is always a good reason to keep going and getting better.

What were some of the obstacles/challenges you've faced?

I've had injuries, moments when I wanted to give up, bad communication with my partner, bad days, too much stress, too many school days that I had a hard time with, having jealous people around putting me down and telling me that I should stop and have a life. I've had accomplishments and good results, but I have also experienced the bad. I have faced a lot of obstacles in my skating career, but all I've done to get over them is talk about the problem and getting help.

Your ultimate goal is to represent Armenia during the Olympics. You are so close to making that dream a reality. How does it feel?

The qualifications for the Olympics are during the 2017-2018 season, which means that we have to work extremely hard for the next two years to try and qualify for it. I feel like there is a lot of pressure, but I would like to think that it would be a good motivation to do my best and accomplish this amazing dream of mine. I am very excited and anxious to see how it will turn out and I can't wait to share my experiences with you all.

Tina, I wish you all the best in your future plans and dreams and hope to cheer you on at the 2018 Winter Olympics in South Korea.

Միշտ եղբայր հոգսերով և սիրով Ձեր Գրական Գործընկեր

Murat Armutlu, CPA, C.A.

Vahakn Kapriyel Arapyan, CPA, CGA

*"it's not what you **earn**,
it's what you **keep** that counts."*

- Financial Statement
- Management Consulting
- Government Subsidies
- Financial & Tax Consulting
- Bank Financing

Armutlu & Arapyan Inc.

6611 Boul. Thimens, St. Laurent, Qc, H4S 1W2

Tel: 514.855.0012 Fax: 514.855.0004

murat@armutlu.ca vka@arapyan.com

ՄՈՆՏՐԵԱԼԻ ՀԱՅ ԿԵՂՐՈՒԻ «ԱՐԹՕ ԵՒ ԱԼԻՍ ՄԱՐԿԱՐԻԱՆ» ՏԱՆՍԱՐԱԿ
SALLE À MANGER "ARTO ET ALICE MARKARIAN" DU CENTRE COMMUNAUTAIRE ARMÉNIEN DE MONTRÉAL

Réservations: 514.904.0708 3401 Olivar-Asselin, Montréal, Qc H4J 1L5

**Հայ կեղրուի ճաշարահը
բաց է Գորեքշաբթի եւ Ուրբաթ
օրերը երեկոյեան ժամը
6:30-էն սկսեալ իսկ
Կիրակի օրերը կէսօրուան
ժամը 12:00-էն սկսեալ**

ճաշարահը տրամադրելի է նաեւ
ամեն տեսակի ընդունելութիւններու,
տոնակատարութիւններու եւ
ձեռնարկներու համար:
Ձեր տեղերն ու ձեռնարկներու
թուականները ապահովելու համար
հաճեցէ կապուիլ (514) 904-0708
ճաշարահի թիւին եւ ձգել
ձեր պատգամը եւ կամ հեռաձայնել
պրն. Բաֆֆի Անտոնեանին
(514) 653-8870 թիւին

Canadian Armenian Anya Pogharian Creates Potentially Life-Changing Dialysis Machine

By Manoug Alemian

A young montrealer of armenian descent might just have come up with an invention that could save countless lives around the world.

Anya Pogharian, 17, submitted a do-it-yourself dialysis machine — which costs \$500 to make, vs. the usual \$30,000 per machine — as an entry to Google Science Fair 2014.

Dialysis is "a treatment for kidney failure that removes waste and extra fluid from the blood, using a filter," says the National Kidney Center. It's used when the kidneys are failing the body, as in the case of diabetes, high blood pressure or glomerulonephritis (chronic inflammation of the kidneys), explains the National Health Service, and can take about four hours per session.

Pogharian, who volunteers at a hospital dialysis unit, saw firsthand how much energy it took for patients to get to their appointments multiple times a week. The machine she created could instead be used at home.

Pogharian developed the machine by reading online manuals of kidney dialysis machines. She's now received a summer internship from Héma-Québec, an organization that manages the province's blood supply, among other biological products, and will be able to test out her prototype in a lab.

Horizon Weekly's Manoug Alemian interviewed Anya Pogharian.

- Everyone on social media saw that this young Armenian teenager invented a machine, but we don't know anything about you. In a few words, please tell us about yourself?

- I am an 18-year-old college student from Montreal, Quebec who has always been interested in medicine and health. Throughout my high-school years I have been actively participating in a vast range of extracurricular activities. Over the past two summers, I volunteered as a companion to patients with brain injuries at the Montreal General Hospital. While at the General, I also had the chance to train as a volunteer in the dialysis unit. My time spent in that unit inspired me to try to devise a dialysis machine affordable to patients in developing countries. I built a prototype on my own, and my school selected it for entry into the Montreal Regional Expo-Science fair. This led to the Provincial science fair and finally the Canada Wide Science Fair where I was awarded a bronze medal. Now 2 years later, I am still hard at work on this dream that has become my passion.

- What made you choose that field?

I have always had an interest for health and medicine.. however, my time spent as a volunteer in various hospitals contributed immensely to the further development of my passion.

- Now, most people who read about your inven-

tion or quickly glanced through social media: could you explain your invention for our readers in more detail?

After a long research phase, I decided to invest the time and energy in the development of a simple and highly affordable dialysis machine specifically designed for use in the developing world. Bearing in mind that cost is the main reason keeping the global population suffering from kidney disease, from reaping the benefits of dialysis I made it a personal mission to devise a machine at a fraction of the cost of a typical one which has a price tag of \$25,000. This new machine could be shipped worldwide, and built at a fraction of the cost.

During the treatment, blood is pumped by a peristaltic pump through the blood-circuit of the hemodialysis machine to a filter, known as a dialyzer or artificial kidney. Inside the dialyzer, the blood flows through thousands of very fine hollow fibers that are bathed in a dialysate fluid. This fluid is extremely pure and is chemically balanced to have the proper electrolyte concentrations. In another circuit, the dialysate is pumped by a second peristaltic pump to the dialyzer. In the dialyzer, blood and dialysate come together but never mix. Here, toxins in the blood pass through the filter's semi-permeable membranes by osmosis and move into the dialysate. Finally, the purified blood is reintroduced into the circulatory system of the body and the used dialysate is discarded, just as urine would be discarded. Along the tubing that form the blood and dialysate circuits, there are many pressure, temperature sensors and safety devices to monitor the treatment. This project has two major components: the medical and the engineering. Both have been challenging, but the greatest obstacle has been the coding required for the mechanism to function.

- I imagine this can potentially change the medical industry. What do you think are its possible effects in the future?

- I still have a long way to go to get past the prototype stage, but every good initiative needs a first step. Think about it: my inspiration didn't spring from past medical projects or feats of engineering.. It came from spending time with dialysis patients. I'm not a doctor or an engineer. I'm a student, like all of you, lucky enough to access the technology and innovation that lets us take on those roles and overcome any obstacle. To date, 30 people from all around the world have approached me personally asking to purchase my dialysis machine either for themselves or for a loved-one. I can only imagine where this project can go, creating a better future for so many around the world.

- What inspired you to create such a machine? Where did the idea come from?

- My personal story of innovation began when I was 16

Միջոց էր իմ հոգևոր աշխարհում, Միջոց էր Մուսկուլյար Մոնոպոլիստիկ

teta's
 mediterranean **KITCHEN**
 and Bakery

"a grandmother's love in every bite"

MADE FRESH

Ask us about our
 catering service!

At Teta's Mediterranean Bakery we serve Artisanal baked food and catering in traditional Mediterranean style as we believe it's a cuisine of the sun and a cuisine from the heart.

Մեր յարգելի յաճախորդներուն կը տեղեկացնենք որ HADAD-Հատատ-Պէջքրի անունը փոխուած է եւ ներկայիս կը կոչուի TETA'S Պէջքրի BAKERY:

Սեփականատեղը Նոյն անձն է որ միշտ պատրաստ է գոհացնելու իր յարգելի յաճախորդներուն ախորժակներն ու պահանջները:

4610 Dufferin Street Unit 19B
 Toronto On M3H 5S4
 Tel: 416 661 8998
 WWW.tetasbakery.ca

Formerly Known as
 Haddad's Bakery

Mike Darakjian

Cell: 416-317-2074
 Bus: 416-759-5810
 Fax: 416-759-5847

mdautobody@on.aibn.com

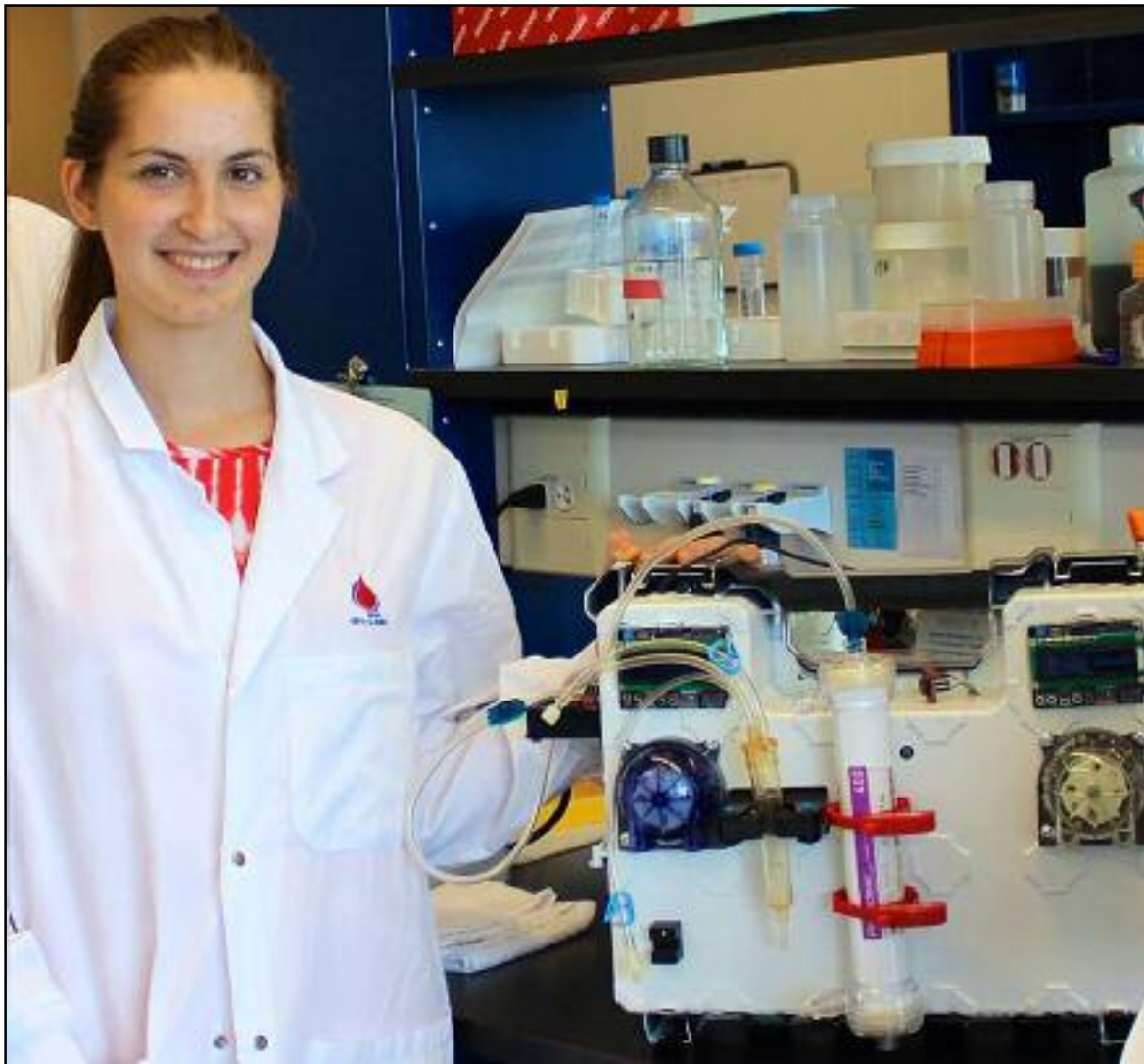

260 Midwest Road, Units 4 & 5
 Scarborough ON M1P 3B4

**DR. NADIA INJEYAN
 & ASSOCIATES,
 OPTOMETRISTS**

(416) 733-4411

1100 Sheppard Ave. East
 Suite 7
 Willowdale, ON M2K 2W1

volunteering at a local hospital a few summers ago as a companion to patients on dialysis, a common way of filtering blood when the kidneys fail. My time spent at the hospital with patients on dialysis is when I began to learn the true potential of innovative thinking.. saving lives. As someone who dreams of becoming a doctor, I naturally became fascinated by this 3 times a week treatment. I began reading up on dialysis, and one thing became immediately clear: There is a worldwide lack of access and a huge need for this treatment. I was in disbelief upon finding out that nearly 90% of patients living in India and Pakistan in need of dialysis do not have access to this lifesaving treatment. Or that from 2002 to 2012 in a region of Nicaragua, 46% of all male deaths were caused by kidney disease. So I thought to myself, "Why isn't enough being done to help? What if I gave it a shot?"

- How did you feel when you finished your project and when you realized that you invented this new machine that could save money for hospitals and potentially lives?

- It felt amazing to know that I had been able to build a medical device at the age of 17 in my basement all on my own! This was my first science fair project I had no idea how the judges would react. It became clear that all that time spent working on the project was worth it. I learned so

much about a variety of different fields.

- After you won your award and then was praised through social media, how did you feel?

Tremendously Encouraged. It felt like all that time spent on the prototypes was worth it. People from all around the world got in touch with me to congratulate me. It's been an incredible experience for me. I was pleasantly surprised to see only very few negative comments on discussion forums online. It was a huge surprise to wake up one morning and find dozens and dozens of articles in over 8 different languages about the project!

- What was the net effect of this invention? Were you contacted by any hospitals or the government? If so, what was their reaction?

People, organizations, scientific communities appreciate the concept of what I am doing. Creating a dialysis machine that can potentially make accessible a hugely needed treatment to countries with limited resources. I am aware that although the concept is beautiful the prototype is not yet ready to be used on patients. I still have a long way to go to get past the prototype stage, but every good initiative needs a first step.

Մեր հոգի կը համբավուենք մեր արտգործարար հայ Կերպարի մարտնչներու միջոցով

DR. KAREN NAÏRI KASSABIAN BSc., D.D.S

Family and Cosmetic Dentistry

COMPLETE DENTAL CARE

- Crowns, Bridges, Onlays, Root canals
- Dentures, Implants
- Cosmetic Dentistry
 - Porcelain veneers, white fillings
 - Whitening in office or take home
- Dentistry for children
- Nitrous oxide (laughing gas)
- Digital x-rays (reduced radiation exposure)
- Laser Dentistry
- Gentle and friendly environment

Միրով կ'ընդունինք նոր հիւանդներ
և ստիպողական պարագաներ

New patients and emergencies welcome

Tel: (416) 498-9199

Fax:(416) 498-9298

3430 Finch Avenue East, #202
Scarborough, ON M1W 2R5
(N.E. corner of Warden Ave.)

Dr. Hayk Danaciyán D.M.D.
Chirurgien Dentiste - Dental Surgeon

395, Curé Labelle, Chomedey Laval, Qc. H7V 2S5
Tél.: (450) 973-1046 Fax: (450) 973-9974

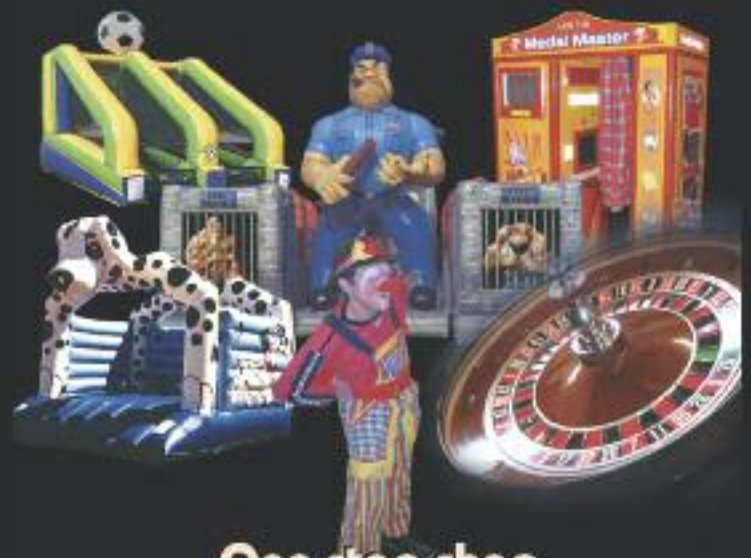
DL **DIAB LALEYAN, CPA INC.**
COMPTABLES PROFESSIONNELS AGRÉÉS

ZAVEN LALEYAN
CPA auditeur, CA

1175, Avenue Bernard Ouest, # 300
Outremont, (Québec) Canada H2V 1V5

Téléphone : (514) 905-0350
Télécopieur : (514) 842-1797

K L O D A
P R O D U C T I O N S

**One stop shop
for your entertainment needs**

Our amusements division provides
the best in interactive entertainment rentals:

inflatable games • rides • carnival games • video arcade games
casino games • BBQs, tents & team-building activities

Daniel Zakarian **514.343.5000** dannyz@kloda.com
www.kloda.com

Voyage en Arménie... francophone

Entretien avec Christine St-Pierre, ministre de la francophonie du Québec

Par Astghik Aprahamian

La 31e session de la Conférence ministérielle de la Francophonie s'est tenue à Érévan, en Arménie, les 10 et 11 octobre 2015 au Complexe des concerts et du sport Karen Demirtchian, regroupant les représentants de 274 millions de locuteurs du français à travers le monde. La ministre des relations internationales et de la francophonie du Québec, Christine St-Pierre, s'est rendue à la conférence pour y représenter les intérêts du Québec en matière de francophonie à l'échelle mondiale. Horizon s'est entretenu avec Mme St-Pierre au sujet de son expérience en Arménie et de l'état du français au Québec.

Définir la francophonie

Dans un monde où prime la globalisation, définir un concept qui est aussi large que la francophonie est, en soi, un défi. Mais Mme St-Pierre arrive bien à la résumer : pour elle, la francophonie serait « un regroupement de plusieurs pays qui partagent l'amour du français, certains dont la langue est le français, d'autres qui sont des amoureux du français. » Ce serait effectivement le deuxième cas pour un pays comme l'Arménie qui n'est pas considérée comme francophone, vu que le français n'y représente ni la langue maternelle, ni la ou l'une des langues officielles du pays. Mais, malgré sa petite superficie, l'Arménie et sa diaspora ont su nourrir un amour du français à l'échelle mondiale, ce pourquoi elle a sa place dans l'Organisation mondiale de la francophonie.

Pour Mme St-Pierre, ce regroupement d'États qui partagent un intérêt pour le français et un désir de le connaître sert surtout à démontrer la force que peut représenter la francophonie à travers le monde : avec les changements démographiques à advenir, les francophones dépasseront les 700 millions de locuteurs d'ici 2050, principalement à cause d'un boom démographique en Afrique. Mais si le concept de francophonie peut sembler trop vaste pour le simple citoyen, on n'a qu'à employer ces mots très familiers au Québec : la défense de la langue française. Dès lors, la francophonie perd de son abstraction pour rentrer dans le quotidien car ce débat, cette lutte de tous les jours pour la préservation de la langue, chaque Québécois le connaît très bien pour l'avoir vécu.

Lors de la Conférence ministérielle de la

Francophonie, plusieurs résolutions ont été adoptées, notamment sur les changements climatiques et, sans surprise, sur les génocides, où il y a été du génocide arménien pour souligner ses cent ans.

L'état du français au Québec

Au niveau de la province du Québec, malgré l'isolement que peut ressentir un locuteur du français en Amérique du Nord (qui ne comprend que 2% des francophones à l'échelle mondiale), sur une plus grande échelle « on voit qu'on peut être une véritable force », d'après Mme St-Pierre. Le Québec est en effet vu comme un bel exemple à suivre pour ce qui est de la protection et de la promotion de la langue française, comme l'a déjà souligné l'ancien secrétaire général de la francophonie,

Միջազգային ֆրանկոֆոնիայի կազմակերպիչ Գեորգի Գրիգորյանի հետ խոսակցություն

**NETTOYEUR
MARIE - CLAIRE**

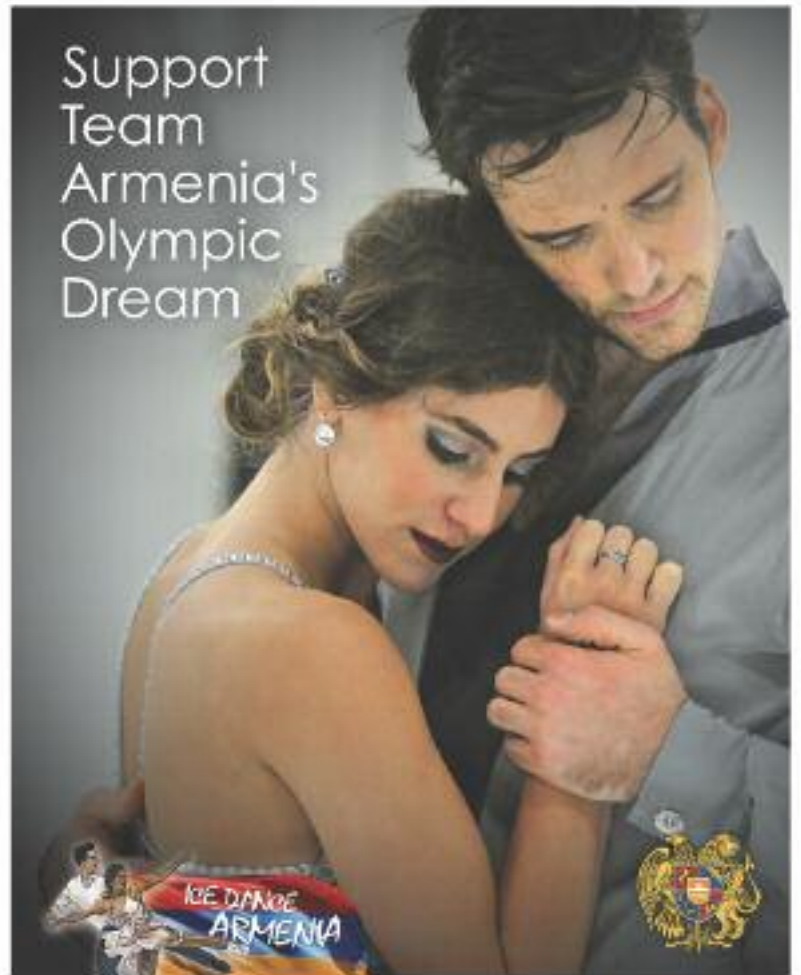
514-334-7830

LIVRAISON - WE DELIVER

Տայկական Տաստառուփին

Support
Team
Armenia's
Olympic
Dream

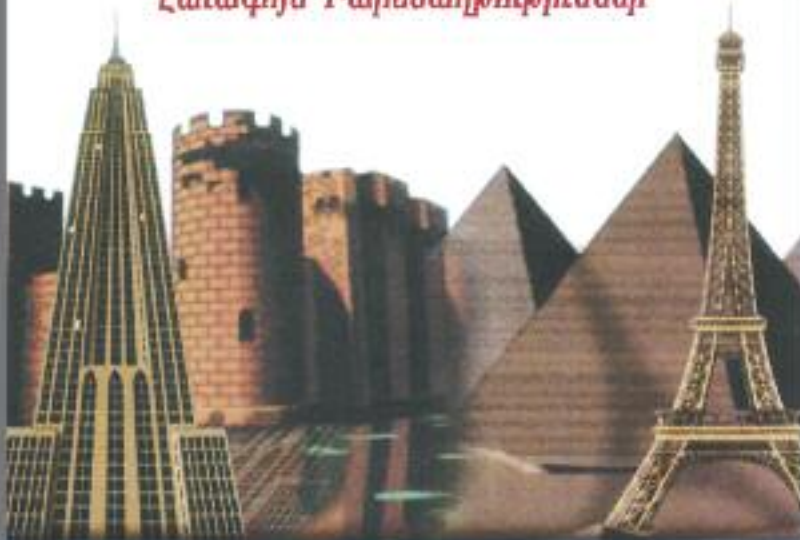

icedancearmenia.com

Voyages
HAIG
Travel

*Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան
գոյգ տօներու առիթով՝
Հասագոյն Բարեւարդութիւններ*

3438, Saint-Denis, Suite 201, Montréal (Québec) H2X 3L3
Tél.: (514) 284-7676 • Fax: (514) 284-7677

Iris7
productions
www.iris7.ca

Photo & Video services

514 - 476 - 9583

Abdou Diouf. « Nous travaillons très forts pour les 2%, » dit Mme St-Pierre.

Mais, plus concrètement, la langue française au Québec est-elle en train de vivre une stabilité ou un recul ? « Ça sera toujours un défi, avoue Mme St-Pierre. Nous sommes en Amérique du Nord. Certains vont dire que [l'état du français du Québec] progresse, d'autres non. Il faut toujours être alerte. C'est une question de survie de notre culture, de nos racines, de la langue. La loi 101 a été beaucoup critiquée, mais je pense qu'elle a montré de beaux côtés. » En ce disant, elle fait référence à une génération d'immigrants et d'enfants d'immigrants qui ont dû fréquenter des écoles d'enseignement francophone, d'où ils sont sortis avec la connaissance de parfois trois,

même quatre langues. « Les parents en voient une fierté, affirme Mme St-Pierre. Parler plus d'une langue, c'est une fenêtre de plus à votre maison. » L'encadrement de la loi 101, qui a provoqué et qui continue de provoquer des discussions au sein de la société québécoise, permettrait en outre aux jeunes de la province de s'inscrire dans la mondialisation qui définit notre ère car les jeunes veulent apprendre : la connaissance de plusieurs langues leur permet de dénicher des ouvertures qui, sinon, seraient impossibles.

La méthode d'apprentissage y est aussi pour quelque chose. « Il faut transmettre l'amour du français aux générations pour que le français se poursuive, dit Mme St-Pierre. Le français, c'est aussi le théâtre, la musique, les chansons, l'amour du ludique. »

L'ombre du passé

Lors de sa visite à Érévan dans le cadre de la conférence, Mme St-Pierre a saisi l'occasion pour remettre à Edward Nalbandian, ministre des Affaires étrangères de l'Arménie, une motion adoptée à l'unanimité à l'Assemblée nationale du Québec sur la commémoration du génocide arménien. « Je portais un message en ayant les Arméniens évidemment à cœur. C'était la moindre des choses. [Les Arméniens de Montréal sont] une communauté très active, très présente, toujours prêts à aider dans les associations. Cet étape-là du voyage à Érévan était un geste simple mais très porteur pour amener le message de l'Assemblée Nationale là-bas. Plus on va dénoncer [le génocide], plus on va dire 'ce génocide-là a existé'».

Lors des deux jours passés à Érévan, une petite excursion au Tsitsernakaberd, monument colossal dédié aux victimes du génocide arménien, est organisée. Mme St-Pierre parle de « réactions émouvantes à la cérémonie » où prennent part tous les représentants qui prennent part à la conférence. Mme St-Pierre souligne l'émotion présente et forte durant cette excursion : Michaëlle Jean, descendante d'esclaves, marchant vers le monument dans le grand silence, le moment de recueillement devant la

Միջոցառումները կատարվում են Մ. և Մ. Գրքերի և Թարգմանության կենտրոնում

MERCEDES-BENZ
SPECIALISTS

CENTRE EXCLUSIF M.B. INC.
MERCEDES SERVICES AT LOWER PRICES

CENTRE EXCLUSIF M.B. INC.

SPECIALISTES DE MERCEDES-BENZ

7342, MOUNTAIN SIGHTS MONTREAL, QUE. H4P-2A6

514.735.6868

info@exclusifmb.com

www.exclusifmb.com

Fallico

Hair & Spa

Hair & Beauty Unisex Salon
by Jack

Professional Hairstylist
&
Colour Technician

• *Specializing in:*

- UP-DOS • Highlights • Perms • Colours
- Cut & Styles • Esthetic • Weddings
- Special Occasions

• *Professional consultation and products*

For Appointment Call

416.493.8331 416.499.2873

fallicohairandspa@hotmail.com

- *Laser Permanent Hair Removal*
- *Complete Spa Services*

2710 Victoria Park Ave., North York, ON M2J 4A7
www.fallicohairandspa.com

Dr. Kevork
Manoukian
D.M.D., M.B.A.

Centre Dentaire St-Mary

5300, Côte des Neiges,
bureau 300,
Montréal (Québec)
H3T 1Y3

Tel.: 514 734-2632
Fax: 514 734-2744
Cell: 514 862-9474
manoukian@sympatico.ca

ARMEN

PHOTOGRAPHY

Weddings & Special
Occasions
Photo - Video

Retouching
Image Enhancement
Fine Art Image Effects
Montages
Restoration

Commercial & Industrial
Photography

Ad Layouts
Graphic Design

12291 Laurentian, Suite 200, Montreal, Qc
514 - 386 - 9153

flamme éternelle, une photographie des représentants prise avec le Mont Ararat en arrière-plan, souvenir difficile de ce que le peuple arménien a perdu. « Chacun y retrouve un pan de son histoire, affirme Mme St-Pierre. C'était un moment touchant où tout le monde prend la mesure de ce qui s'est passé, il y a cent ans. »

Le travail de la communauté arménienne à Montréal, autant sur le plan de la société québécoise que sur celle de la préservation de sa propre culture, ne passe pas inaperçu aux yeux de la ministre. « Je suis éblouie de voir que malgré toute cette diaspora, dans votre communauté, vous parlez et vous écrivez en arménien, vous ne perdez pas votre langue. »

Mme St-Pierre a beaucoup aimé le peu qu'elle a pu voir d'Érévan, le voyage ne durant que 48 heures au total... Mais elle rêve de se procurer une tapisserie arménienne, comme celles qu'elle a vu au Vernissage. Ça sera pour une prochaine fois.

Այս քննարկը հրատարակվել է Հայաստանի Գերագույն Կրթության և գիտության նախարարի կողմից

MR. SAKO Shoe Repair

SARKIS ADOURIAN

Take-in & Widen Boots

Excellence in all types of leather repairs

Footwear • Accessories • Dyeing

Key cutting • Knife sharpening

Luggage • Orthopedic Insoles

2768 Victoria Park Ave.

Bus: 416-491-2351

Cell: 416-826-4557

Pharmacie Robert & Tro Pascal Cotchikian

Affiliées à

JEAN COUTU

5692 avenue du Parc

Montréal, Qc H2V 4H1

Tél.: 514 270-6500

Fax: 514 270-4470

5201 avenue du Parc

Montréal, Qc H2V 4G9

Tél.: 514 279-9191

Fax: 514 279-9197

FRUITERIE ANKA

Fraicheur et qualité • Freshness and Quality

2880 Barclay, Montréal, Qc H3S 1J6

Tel.: (514) 731-5023

Fax: (514) 731-2374

www.transmico.com

514.683.0091

TRANSMISSION SPÉCIALISTE

Importées - Américaines

Électronique - Automatique - Manuelle

Différentiel - Embrayage - 4x4

MÉCANIQUE GÉNÉRALE

Alignement - Suspension

Freins - Pneus

Entretien général du véhicule

9640, Gouin Ouest, Pierrefonds, Qué. H8Y 1R5

Fax.: 514.683-0099

La réaction canadienne face au génocide arménien de 1915

Par Arevig Afarian

Le génocide arménien constitue un événement singulier et marquant dans l'histoire du XXème siècle, ainsi que dans l'histoire de l'humanité. Ce génocide perpétré par le gouvernement Jeune Turc vers la fin de l'Empire Ottoman avait comme but d'éliminer la population autochtone de l'Anatolie et de la Caucase, soit les Arméniens, établis sur ces terres depuis près de 3000 ans. Les autres minorités chrétiennes de la région, notamment les Grecs et les Assyriens, ont aussi été massacrées par milliers lors de ce génocide. Ce génocide a fait un total de 1.5 millions de victimes, et a délocalisé la majorité des Arméniens de leurs terres ancestrales. Sans entrer dans les détails, la particularité de ce qui est arrivé dans cette région alors que la Première Guerre Mondiale faisait rage, réside dans plusieurs faits, dont celle d'être la première crise humanitaire de cette ampleur. Autre particularité : le génocide arménien constitue encore une actualité dans la sphère politique internationale puisque la Turquie dénie les événements d'il y a 100 ans en tant d'acte génocidaire envers les Arméniens.

Le Canada, terre d'accueil par excellence, n'a pas fait exception dans le cas du génocide. Les « Georgetown Boys », soit les 140 orphelins arméniens (garçons et filles) qui ont été amenés et placés à Georgetown (Ontario) entre 1923 et 1927, sont l'exemple le plus connu dans l'histoire canadienne en ce qui concerne la réaction canadienne face à cette crise internationale.

En 2010, les fermes ayant accueillis les orphelins arméniens rescapés du génocide ont été désignés comme lieu historique municipal. Par contre, est-ce que l'arrivée des « Georgetown Boys » au Canada constitue la seule réaction canadienne face à cette crise ? Après une brève recherche, la réponse à cette question est clairement non. Alors, la question à se poser et intéressante à explorer est plutôt celle-ci : quelles actions ont été entreprises par la société canadienne pour venir en aide aux survivants du génocide ?

Les actions entreprises par la société canadienne sont maintes. Elles peuvent être divisées surtout en deux catégories, soit celles entreprises par les citoyens canadiens et celles par l'organisme gouvernemental. Une réponse à trois étapes est nécessaire pour faire le tour de la problématique posée ci-dessus. En premier lieu, la population canadienne s'est mobilisée face au sort réservé aux chrétiens dans cette région. Entre autre, la Croix de Secours Arménienne (C.S.A) du Canada a été créée dans les années 10 pour venir en aide aux Arméniens, surtout aux orphelins. La deuxième partie de la réponse traite de l'immigration arménienne au Canada. Afin d'accueillir ces derniers, des

groupes de lobbyings et des groupes religieux ont travaillé pour pouvoir changer la politique d'immigration canadienne discriminante en place. En dernier lieu, le Canada a failli obtenir le mandat de l'Arménie à la suite d'une requête de la part du parlement britannique et la population canadienne était favorable à cet égard.

La mobilisation de la population canadienne

Le Canada contribue aux efforts de guerre aux côtés de la Grande-Bretagne entre 1914 et 1918, soit dans la même période durant laquelle le premier génocide du XXème siècle prend place. Malgré cela, le sort des chrétiens d'origine arménienne a suscité une vague d'indignation auprès des Canadiens partout à travers le pays. Cette solidarité avec ce peuple caucasien s'explique par la réalité canadienne sociale de l'époque en matière religieuse. Cette réalité peut être illustrée entre autre par le fait que durant le XIXe siècle et au début du XXe, le Canada s'est impliqué dans les efforts d'évangélisation au niveau mondial. Un des pays où des missionnaires, pour la plupart protestants, se sont rendus est la Turquie (l'Empire Ottoman). Ainsi, ces missionnaires sont devenus des témoins de la dégradation des relations arméno-turc et de la barbarie turque envers les Arméniens qui a pris de l'ampleur à partir de l'an 1894. La présence des missionnaires en Turquie a permis aux Canadiens d'être tenus au courant du sort de leurs « frères chrétiens » grâce à leurs lettres publiés dans la média canadienne. Aussi, ces missionnaires ont encouragé des organisations chrétiennes à ramasser des fonds pour les survivants, ainsi que de mettre de la pression sur le gouvernement canadien. Les efforts de lobbying de ces derniers vont être étudiés plus tard dans ce texte.

Les premiers pas de l'aide humanitaire canadienne de la part des missionnaires ont commencé lors du premier massacre à grande échelle des Arméniens avant le début du génocide, entre 1894 et 1897. La famille Chambers, en mission en Turquie à l'époque, a été le premier défenseur de la cause arménienne au Canada. Ils ont réussi à mobiliser plusieurs Canadiens influant, comme le directeur Grant de l'Université de Queens. Même si durant ces années, la réaction canadienne est décevante, les efforts de ces missionnaires font surface quand le génocide débute en 1915. Au Canada, l'association humanitaire la plus notable créée pour venir en aide aux Arméniens s'appelle la Croix de Secours Arménienne qui existe toujours de nos jours. Elle a été créée sous l'initiative de plusieurs politiciens, de religieux et d'hommes d'affaires en 1917 (elle existait sous un autre nom depuis 1910). En fait, la C.S.A est la première organisa-

Մեր հայրենիքի համար մենք պայքարում ենք։

MIKE'S PHOTO & VIDEO
PRODUCTIONS

WEDDINGS
ENGAGEMENTS
BAPTISMS
SPECIAL OCCASIONS

www.mikesphotos.com
TEL.: (514) 338-1919

1215 A, QUENNEVILLE, VILLE ST. LAURENT
BY APPOINTMENTS

THE RELIABLE PRINTER

POINT ASSURED

Unit 6 - 368 Ellice Street East Toronto, ON M4W 1E4
www.thereliableprinter.com
info@thereliableprinter.com
 T: 416.782.8884 • F: 416.733.8001

Միակամուսնի Բեքայոյ Պատկերահան

Մեր հատուկությունն էր՝նաք անհարամ վարպետիչ չոր կայերէն եւ անգլերէն թղթով գիրքերու պատրաստիւնը, ուր նաեւ կը տրամանենք գիրքի շնամտրուակի, էջադրումի, խմբագրումի եւ սքանագրութեան աշխատանքները:

Ինչպէս նաեւ կը տրամանենք չոր պատրաստական աշխատանք գործերը:

- Ձեռնարկներու
- Գովազդի
- Ծանուցումներու
- Թարգմանքներու
- Թրանսլիթներու
- Ին քառանկրու շնամտրուակի
- Ին քառագրութեան
- Բարձր որակի կայերէնի
- Խրատագրուակի
- Հարանձնիկան
- Եղանակախօսութեան
- Մկրտութեան
- Ին սոյ աշխրհներու
- Իրաւիւրագրութեան

You can trust our company with your Armenian and English Book Printing needs, including the editing and formatting of files.

We also offer the following services:

- Printing
- Digital & Offset
- UV & Spot Coating
- Large Format
- Banners & Posters
- Binding (coil, comb, & perfect bind)
- Laminating
- Shipping
- Shredding
- Direct Marketing & Admail Campaign
- Graphic design

H.V.N.

COLLISION CENTRE LTD.

Specializing in Auto Collision and Refinishing

166 Bullock Dr., Unit 19 & 20, Markham, Ont. L3P 1W2

HRATCH NAJARIAN
(905) 472-3270

ÉLIXIR

CENTRE DE BEAUTÉ

ÉPILATION AU LASER

POUR FEMME		POUR HOMME	
½ Jambes.....	150\$	Aisselles.....	40\$
Jambes complètes.....	200\$	Visage complet.....	100\$
Bikini régulier.....	60\$	Lèvre supérieure.....	25\$
Bikini complet.....	120\$	Menton.....	25\$
Avant - bras.....	80\$	Joues.....	50\$
Bras complets.....	150\$		
		Dos.....	180\$
		La torse.....	180\$
		Dos+Torse.....	320\$

FORFAITS

- Jambes complètes **200\$** + GRATUIT: Aisselle ou Menton ou Lèvre supérieure
- Bras complets **150\$** + Aisselles - 20\$
Lèvre supérieure - 20\$

AVEC BIKINI COMPLET LE VENTRE GRATUIT !

ÉLECTROLYSE / MANUCURE / PÉDICURE / CIRE
Nelly Zoboyan, Propriétaire

Centre de beauté ELIXIR
 545 St-Martin Ouest, Laval (Qc) H7M 1Y9
(450) 933-3008
(514) 944-5093

www.beaute-elixir.ca

tion publique interconfessionnelle, interethnique non gouvernementale au Canada et la première organisation à offrir de l'assistance outre-mer à des réfugiés, puis à les aider à immigrer au Canada. Les dimanches, plusieurs congrégations à travers le Canada tenaient des « Dimanches Arméniens » où les révérends dénonçaient les atrocités des Turcs envers ce peuple chrétien et l'indifférence des puissances européennes au sort de ces derniers.

Les médias canadiens ne mâchaient pas leurs mots non plus en rapportant cette crise humanitaire. Des journaux influant comme « La Patrie », « Action Catholique », « La Presse », « Le Devoir », « The Gazette », « The Manitoba Free Press », et plusieurs autres ont imprimé des articles sur ce sujet. Ces articles faisaient aussi appel aux Canadiens de venir en aide aux Arméniens en faisant des donations. Des fonds ont été envoyés dès 1909, mais c'est durant le génocide que la contribution des Canadiens a été la plus marquante. La solidarité des Canadiens avec les Arméniens paraît à la lumière des sommes élevées (allant jusqu'à 300 000\$) récoltées au cours de diverses campagnes. Il est difficile d'estimer exactement la somme totale que les Canadiens ont versé pour venir en aide aux Arméniens, mais la somme versée pour les survivants Arméniens est énorme compte tenu de la situation socio-économique canadienne de l'époque.

La mobilisation de la population canadienne est aussi visible par les lettres que ces derniers envoyaient à leur représentant au parlement, réclamant que le gouvernement canadien agisse. Une des sources d'indignation des Canadiens a été l'inaction des Alliés, surtout de la Grande-Bretagne, à faire une intervention militaire en Turquie afin de venir en aide aux Arméniens. Ces indignations avaient une base morale. Les Arméniens avaient réussi à occuper Baku (Azerbaïdjan), alors que leur propre pays était toujours décimé par les massacres, afin de remettre la ville aux Britanniques. En même temps, les Arméniens s'étaient battus, en tant que volontaires, en Palestine aux côtés des Français (1917). La ratification du traité de Lausanne par la Grande-Bretagne, un traité qui ne faisait pas justice aux Arméniens a été considérée par les Canadiens comme une action ingrate.

C'est ainsi, que la population canadienne, pour la première fois dans son histoire, s'est mobilisée devant une crise humanitaire outre-mer en contribuant financièrement et en utilisant leur voix politique garantie par la démocratie afin d'influencer les politiciens à prendre action. Le Canada n'a nullement aidé les Arméniens militairement par contre. Certains canado-arméniens ont toutefois passé à l'action durant les années du génocide. La Fédération Révolutionnaire Arménienne (F.R.A), qui est une fédération historique qui est apparue à la fin du XIXème siècle afin de contrer les attaques perpétrées par les Kurdes et les Turcs sur les Arméniens de l'Empire Ottoman, s'est propagée auprès de chaque communauté arménienne dans la diaspora, dont le Canada (dès 1902-1903). Des volontaires canadiens, d'origine arménienne, ont été recrutés par cette fédération révolutionnaire. Il est estimé qu'une dizaine de canado-arméniens ont pris la route vers la mère-patrie durant les années du génocide afin de combattre en volontaire aux

côtés de la guérilla arménienne. Les archives militaires canadiennes démontrent aussi que 115 canado-arméniens se sont inscrits dans l'armée canadienne dans l'espoir de se battre contre la Turquie.

L'immigration arménienne au Canada

Le Canada, terre d'accueil par excellence, n'était pas vraiment accessible aux survivants arméniens durant le génocide. Les lois d'immigration à l'époque du gouvernement Laurier sont connues dans l'histoire canadienne pour avoir été hautement discriminatoire, surtout envers les immigrants asiatiques. Les Arméniens, à cause de la position géographique de leur pays, étaient classifiés comme des Asiatiques.

Le Premier Ministre Wilfried Laurier et le ministre des affaires intérieures Frank Oliver apportent des réformes à l'immigration pour rendre cette dernière plus sélective. Ces changements de lois rendent l'entrée au Canada problématique pour les Arméniens. Selon la nouvelle loi mise en place en 1908, les nouveaux arrivants devaient atteindre le Canada en voyageant sans interruption de leur patrie comme point de départ. En 1910, une loi passe exigeant que les asiatiques paient 200\$ par individu en taxe pour être admis au pays. De plus, un passeport est obligatoire. Donc, un survivant du génocide n'a aucune chance d'immigrer au Canada. Selon les archives, seulement 5 individus d'origine arménienne ont pu entrer au Canada entre 1915 et 1918. Même si le gouvernement avait changé en 1911, les lois discriminatoires envers les asiatiques sont maintenues sous le gouvernement de King. La situation commence à changer dans les années 20.

Comme mentionné plus haut, la presse canadienne a mené une campagne de sensibilisation sur le sort des Arméniens aux mains des Turcs. Avec l'intervention

Միջոցառումներ համայնքային կյանքի համար

Հորիզոն

www.horizonweekly.ca

CONNECT WITH US:

 facebook.com/pages/horizonweekly

 [@horizonweekly](https://twitter.com/horizonweekly)

Tuesday to Saturday
9:00 a.m. – 7:00 p.m.

Sunday
9:00 a.m. – 5:00 p.m.

Monday
Closed

Prop. Nazem Mahrousé

1010 Liège O. Montréal Qc. H3N 1B8
(514) 279-1629

Հորիզոն

Վարիչ Խմբագիր՝ Վահագն Գարագաշեան
Վարչական Պատասխանատու՝ Սիլվա Էրամճեան

Սրբագրիչներ՝ Սոնա Թիթիգեան-Կետիկեան
Լորի Ապրաքեան

Ծանուցումներու Ձեռաւորում՝ Նէնսի Կիրակոսեան
Ձեռայղացք՝ Վիգէն Արրահամեան

Ծանուցումներ
Մոնթրէալ՝ Սեւան Թասլաքեան
Մարիլա Տէր Խաչատուրեան
Սոսի Նայիմ

Թորոնթօ՝ Ժագ Վարպետեան

English-French section - Editor: Tina Soulahian
Տպարան՝ TLC Global Impression

horizon

HÉBDOMADAIRE ARMÉNIEN
ARMENIAN WEEKLY

Les Publications Arméniennes (1991)
Les retours de poste publication
doivent être retournés à:
3401 Olivar-Asselin
Montréal (Québec), Canada H4J 1L5

Administration / Publicité
Sylva Ehramdjian-Bachekjian

Tél.: (514) 332-3757
Télécopieur / Fax: (514) 332-4870
E-mail: sylva@horizonweekly.ca
Courrier de deuxième classe /
No. 40065294 / Second class mail

Dépôt légal:
bibliothèque nationale du Québec et du Canada
ISSN 0708580X

d'individus haut placés dans la société canadienne, ainsi que l'effort continue des missionnaires, le gouvernement de King se trouve sous la pression.

Le lobbying donne ses fruits : le gouvernement canadien accepte de faire une exception aux règlements et d'amener un nombre limité d'Arméniens orphelins au Canada. Ce projet est nommé « L'Expérimentation Noble » et le but du gouvernement canadien est de voir si les Arméniens peuvent s'adapter à la société canadienne. 109 garçons arrivent jusqu'à la fin de 1924 et sont installés dans les fermes de Georgetown (d'où le surnom « Georgetown Boys » donnés à ces orphelins). Le gouvernement ne contribue pas financièrement à ce projet, et confie la totalité de la responsabilité à la Croix de Secours Arménienne, tout en suivant de près l'évolution du projet. En bref, l'organisation non-gouvernementale assure l'éducation de ces enfants, ainsi que leur formation pour devenir fermier. Jusqu'à la fin de 1927, un total de 140 orphelins arrivent à Georgetown. Ceci marque une première dans l'histoire du pays. Le changement du climat politique interne à la fin des années 20 met fin à ce projet et l'immigration arménienne au Canada redevient négligeable.

Les « Georgetown Boys » ne sont pas les seuls orphelins qui ont fait leur entrée dans le pays quand le gouvernement a accepté d'accueillir un certain nombre d'Arméniens. Plusieurs congrégations ont réussi d'apporter quelques enfants, mais ces derniers ont été répartis un peu partout au Canada. En bref, l'immigration arménienne suite au génocide ne s'est pas déroulée comme les missionnaires et les Canadiens sensibilisés l'espéraient. Par contre, le fait que le gouvernement King ait accepté de faire exception spécifiquement pour ce peuple caucasien a marqué une première encore une fois dans l'histoire canadienne.

Mandat de l'Arménie

En 1918, la guérilla arménienne réussie à mener une série de victoires qui ont permis aux Arméniens de rétablir l'Etat de l'Arménie, disparue des cartes du monde depuis à peu près 500 ans. Au début de 1920, la Société des Nations (SDN) propose au Canada de prendre le mandat de l'Arménie afin d'assurer l'aide financière et militaire de l'Arménie, en mettant en place une administration chargée des Affaires Arméniennes. Aider à remettre ce pays sur pied n'aurait pas été la responsabilité absolue du Canada, plutôt celui de tous les membres de la SDN, sous le leadership du Canada. Initialement, ce mandat de la SDN est envisagé d'être pris en charge par les Etats-Unis, mais quand il a été clair que ce dernier n'avait aucune intention de l'entreprendre, l'attention se porte sur le Canada. Ce n'est pas par hasard que la SDN propose ce mandat au Canada.

La mobilisation canadienne a été très forte comme il a été démontré. En 1920, un article dans « University Magazine » (journal de McGill) soutenait que si le Canada entreprend un tel mandat, ce serait bénéfique pour la réputation internationale canadienne, et permettrait au Canada de se faire une place plus importante dans la sphère internationale, et donnerait ainsi plus d'autonomie en

matière d'affaires internationales au Canada vis-à-vis la Grande-Bretagne. Cette opinion est partagée par de nombreux intellectuels canadiens. Le journal « The Globe » publie en cette même année un numéro où sur la première page un dessin iconique apparaît : le soldat héros Private Jack Canuck en train de combattre le nationalisme turc renaissant, tout en protégeant l'Arménie et ses orphelins derrière lui. Le gouvernement de King, sous la pression populaire et celui des lobbyistes, fait la demande à la Grande-Bretagne de le tenir au courant des négociations de paix avec la Turquie. Face à cet intérêt du gouvernement, la Grande-Bretagne suggère à la Société des Nations de donner le mandat de l'Arménie au Canada. Par contre, la pression sur le gouvernement commence à diminuer quand les affaires domestiques du pays commencent à retenir l'attention des acteurs qui mettent le plus de pression sur le gouvernement. En bref, le Canada finit par refuser formellement la suggestion de la SDN. Il vote tout de même favorable à avoir l'Arménie comme un pays membre de la S.D.N (l'Arménie n'avait eu que 8 votes favorables). Face à l'échec du mandat de l'Arménie, la Croix de Secours Arménienne dépose la demande d'accueillir au moins 2000 orphelins. Le Canada accepte, et ainsi les « Georgetown Boys » arrivent au Canada. Les 140 orphelins qui arrivent dans les années 20 étaient en théorie une petite partie de la totalité des orphelins arméniens qui allaient se rendre au Canada.

Le projet est annulé quand la Grande Dépression fait son arrivée au Canada dans les années 30, même si le gouvernement avait conclu que l'« Expérimentation Noble » était un succès. Donc en bref, le refus du gouvernement canadien d'entreprendre le mandat de l'Arménie mène ce dernier à succomber aux demandes des lobbyistes d'apporter un nombre limité d'orphelin. Alors que la tendance de se méfier des immigrants provenant d'ailleurs que l'Europe de l'Ouest continue au Canada, comme il est constatable avec l'attitude du Canada face aux Juifs qui tentent de fuir l'Europe dans les années 30, la réputation canadienne change grâce aux Georgetown Boys à l'époque.

Conclusion

L'assistance canadienne aux Arméniens à cette époque marque une série de première dans l'histoire canadienne. Quoiqu'il y ait eu certains échecs, comme le mandat de l'Arménie et la fin de la venue de plus d'orphelins, cette première aide humanitaire outre-mer pour des non-Canadiens est plutôt un succès. Les Arméniens ont eu une autre vague de sympathie de la part des Canadiens en 1988, quand un séisme dévastateur en Arménie a détruit la ville de Gumri en totalité. La réaction canadienne a été très similaire à celle des années 10 et 20. La population canadienne a encore une fois contribué financièrement à cette population, alors que les groupes de lobbying se heurtaient à un gouvernement réticent d'agir. La crise humanitaire que le monde entier fait face en 2015, avec les réfugiés syriens, et la réaction canadienne face à elle rappelle aussi plus ou moins à celle d'il y a 100 ans.

« Le Chasseur » de Viken Klag

Par Tvine Donabedian

L'effervescence infatigable de l'enfance rencontre le testament d'un destin cruel.

Les contraintes de la vie nous semblent être réservées aux sphères des adultes; une malédiction de la croissance dont personne ne s'échappe. Nous connaissons tous l'ancien refrain. Allié d'un soupir nostalgique, le regard cynique des « grands » fixe les « petits, » enviant leur soi-disant liberté. En les contemplant, nous nous souvenons avec nostalgie des belles journées d'insouciance, dont nous n'avons pas assez profité. Mais, chers lecteurs, suivant sa lecture, cette écrivaine n'a plus confiance en ces Grands Récits. Elle se méfie de ce point de vue tordu par les préjugés de l'âge, incertaine de la simplicité que nous sommes vite à associer à l'enfance. Chers lecteurs, je me rends compte avec grande angoisse que nous percevons ces temps passés à travers un écran rosé et trompeur.

En lisant « Le Chasseur, » la nouvelle autobiographique de Viken Klag, l'adulte autoproclamé est brusquement rappelé des anxiétés de l'enfance. Marquée d'une claustrophobie contagieuse, la nouvelle dépeint les mésaventures d'un garçon qui, frustré par sa réclusion dans son petit village arménien montagnard, commet de grandes bêtises en poursuite de son rêve. Les activités quotidiennes du jeune Garo gravitent autour d'un seul but : son futur comme chasseur. Devenir chasseur demeure sa priorité tout au long de la narration, ce qui est souligné par son mépris absolu envers les intérêts de ses voisins et ses besognes. En tant que lecteurs adultes, le manque de considération manifesté par Garo nous irrite, invoquant des réprimandes au bout de nos lèvres. En même temps, nous ne sommes pas aveugles aux charmes de l'égoïsme enfantin. Le langage zélé de l'auteur nous invite à encourager Garo dans son honorable quête. Il serait hypocrite de juger Garo autrement. Nous sommes rapides à oublier les jours où on se croyait nous-mêmes au centre de l'univers. À un certain point, entre les courtes pages et les simples tournures de cette histoire, une vieille flamme s'embrase dans nos esprits de lecteurs. Soudain, l'anxiété de Garo devient la nôtre et nous nous solidarisons autour de l'appréhension qui nous pousse à réaliser un rêve. L'œuvre de Klag existe dans deux dimensions. Il nous raconte l'histoire de Garo et aussi celle de chaque lecteur qui a vécu une enfance. Les événements décrits dans « Le Chasseur » sont spécifiques, mais les sentiments dépeints sont universels. Klag établit que les étincelles de la rébellion s'allument bien avant l'adolescence et s'éteignent rarement en permanence, davantage lorsqu'elles sont alimentées par la passion.

Fidèle à ses thèmes, la lecture de la nouvelle est semblable à une randonnée en montagne. L'expérience est épuisante, mais elle porte une belle récompense à la fin. Le début est une raide montée, durant laquelle nous apprenons à connaître notre protagoniste. On partage sa lutte existentielle et nous nous réjouissons de ses succès. Par contre, la proximité émotive entre Garo et le lecteur mise

en place par Klag demeure une épée à double tranchant. Nous réalisons très soudainement que le sommet métaphorique de cette histoire ne sera pas celui d'un conte de fée, malgré nos espoirs. Nous sentons profondément les peines et les malheurs de Garo. Après tout, avoir l'ambition arrachée de notre portée est un drame trop connu, mais c'est ce premier vol, cette douleur originelle, qui est le plus marquant. Chers lecteurs, je ne gâcherai pas cette fin pour vous. Pourtant, je vous préviens que vous le reconnaîtrez. La conclusion de cette nouvelle habilement écrite est classiquement arménienne dans sa tristesse. Notre littérature est maîtresse de la tragédie et « Le Chasseur » n'est pas une exception. Viken Klag nous laisse sous le poids d'une ironie déchirante, unique à nos poèmes et récits, dont tout Arménien sait admirer d'un œil cynique.

Garo Sassouni est né en 1889 à Aharonk, un village de la commune de Sassoun en Turquie. Il était un personnage public très important dans l'histoire arménienne moderne, étant un chef de la Fédération révolutionnaire arménienne. Il a écrit sa nouvelle « Le Chasseur » en 1934 sous le pseudonyme de Viken Klag. L'histoire du jeune Garo est un prologue déterminant de son futur rôle dans la communauté arménienne.

Միշտ էր Կր հոգևորապես Մ. և Մ. Գրայր և Քիմու Թարսիք

BEST
BAKLAVA
IN T.O.

BAKLAVA • KANAFEH • MAMMOUL • CHEESE HALAWA • LOUKOUM • NOUGAT • MARZIPAN • PETITS FOUR

pâtisserie
royale

NOW OPEN!

Our New Store is Located at 1415 Kennedy Rd in Scarborough.
Come by and try!

PATISSERIEROYALE.COM • 416.755.6323

OPEN EVERY DAY 9AM-7PM

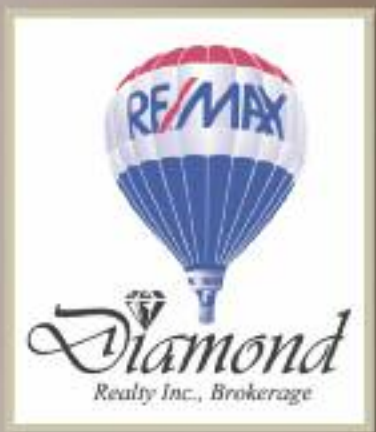
*Fine Dining
Catering
Party Room*

FOR UP TO 35 PEOPLE

905.761.6484

1450 Clark Ave. West, Thornhill ON L4J 7R5

GARY (Giro) CHAHINIAN

President, Broker of Record

RE/MAX DIAMOND REALTY INC. GaryChahinian.com

Gary Direct 416-258-8892

GARY CHAHINIAN, Multi Award winning RE/MAX Hall of Fame member along with 40 of his Brokerage Agents Selling all across Toronto, Mississauga, Oakville, Markham, Richmond Hill & Niche Historical Investment properties in Niagara!. Residential, Luxury, Condo's, Commercial & Investment Properties! Prices ranging from 1st Time Buyers **\$500,000 to Multi-Million Dollar Properties!**

FOR ALL YOUR REAL ESTATE NEEDS CALL GARY TODAY!

RE/MAX DIAMOND REALTY INC.

1570 Kipling Ave (N of Eglinton) Toronto, ON M9R 2Y1

416-235-2500 remaxdiamond.com